

۳۰۵ حدیث از حضرت امام کاظم علیه السلام

مشخصات کتاب

سرشناسه: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۳
 عنوان و نام پدید آور: ۳۰۵ حدیث از حضرت امام کاظم علیه السلام / واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان.
 مشخصات نشر دیجیتال: اصفهان: مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، ۱۳۹۳.
 مشخصات ظاهری: نرم افزار تلفن همراه ، رایانه و کتاب
 موضوع: احادیث شیعه -- قرن ۱۳ق. ، خاندان نبوت -- احادیث ، خاندان نبوت -- فضایل

از اقا ۲۰۰

حدیث ۱

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ لُقْمَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لِابْنِهِ : تَوَاضَعْ لِلْحَقِّ تَكُنْ أَعْقَلَ النَّاسِ ، وَإِنَّ الْكَيْسَ لَدَى الْحَقِّ
 يَسِيرٌ .
 امام کاظم: لقمان به پسرش گفت: «در برابر حق، فروتن باش تا عاقل ترین مردم باشی .
 زیرک و با هوش ، در برابر حق ، آرام است» .
 الکافی: ج ۱ ص ۱۶ ح ۱۲ ، بحار الأنوار: ج ۷۸ ص ۲۹۹ ح ۱ .

حدیث ۲

امام کاظم علیه السلام :
 كَانَ لُقْمَانُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ لِابْنِهِ : ... يَا بُنَيَّ ، خُذْ مِنَ الدُّنْيَا بُلْغَةً ، وَلَا تَدْخُلْ فِيهَا دُخُولًا

يَضُرُّ بِآخِرَتِكَ ، وَلَا تَرْفُضُهَا فَتَكُونَ عِيَالًا عَلَى النَّاسِ .
 امام کاظم علیه السلام: لقمان همواره به پسرش می گفت: «... پسرم! از دنیا به اندازه کفایت (نیاز) بگیر و آن چنان در دنیا فرو نرو که به آخرت زیان رساند، و چنان هم رهایش نکن که سربار مردم گردی».
 قصص الأنبياء: ص ۱۹۰ ح ۲۳۸، بحار الأنوار: ج ۱۳ ص ۴۱۶ ح ۱۰.

حدیث ۳

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ لُقْمَانَ قَالَ لِابْنِهِ : ... يَا بُنَيَّ ، إِنَّ الدُّنْيَا بَحْرٌ عَمِيقٌ ، قَدْ غَرِقَ فِيهَا عَالَمٌ كَثِيرٌ ، فَلْتَكُنْ سَفِينَتَكَ فِيهَا تَقْوَى اللَّهَ ، وَحَشْوَهَا بِالْإِيمَانِ ، وَشِرَاعُهَا التَّوَكُّلَ ، وَوَقِيمُهَا الْعَقْلَ ، وَدَلِيلُهَا الْعِلْمَ ، وَسُكَّانُهَا الصَّبْرَ .
 امام کاظم علیه السلام: لقمان به پسرش گفت: «... ای پسرم! دنیا دریای عمیقی است که بسیاری در آن غرق شده اند؛ پس باید کشتی [نجات] تو در آن، پروامندی از خداوند متعال باشد، و پل تو ایمان به خدا، و بادبان کشتی ات توکل، و متولی آن، خرد، و راه نمای آن، دانش، و مسافر آن، شکیبایی».
 الکافی: ج ۱ ص ۱۶ ح ۱۲.

حدیث ۴

امام کاظم علیه السلام :
 كَانَ لُقْمَانُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ لِابْنِهِ : يَا بُنَيَّ ، إِنَّ الدُّنْيَا بَحْرٌ وَقَدْ غَرِقَ فِيهَا جِيلٌ كَثِيرٌ ، فَلْتَكُنْ سَفِينَتَكَ فِيهَا تَقْوَى اللَّهَ تَعَالَى ، وَلِيَكُنْ جِسْرُكَ إِيمَانًا بِاللَّهِ ، وَلِيَكُنْ شِرَاعُهَا التَّوَكُّلَ ، لَعَلَّكَ - يَا بُنَيَّ - تَنْجُو وَمَا أَظْنُكَ نَاجِيًا !
 امام کاظم علیه السلام: لقمان همواره به پسرش می گفت: «ای پسرم! دنیا دریایی است که

گروه های بسیاری در آن ، غرق شده اند. پس باید کشتی تو در آن ، پروامندی از خدای متعال باشد و پل تو ایمان به خدا، و بادبان کشتی ات توکل ، تا شاید - ای پسرم! - نجات یابی ، هر چند من گمان ندارم که نجات یابی!» .
 قصص الأنبياء : ص ۱۹۰ ح ۲۳۸ ، بحار الأنوار : ج ۱۳ ص ۴۱۶ ح ۱۰ .

حدیث ۵

امام کاظم علیه السلام :

كَانَ لُقْمَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ لِابْنِهِ : يَا بُنَيَّ ، إِنَّ الدُّنْيَا بَحْرٌ ، وَقَدْ غَرِقَ فِيهَا جِيلٌ كَثِيرٌ ، فَلَتَكُنَّ سَفِينَتُكَ فِيهَا تَقْوَى اللَّهِ تَعَالَى ، وَلَيَكُنَّ جِسْرُكَ إِيمَانًا بِاللَّهِ ، وَلَيَكُنَّ شِرَاعُهَا التَّوَكُّلَ ، لَعَلَّكَ - يَا بُنَيَّ - تَنْجُو وَمَا أَظُنُّكَ نَاجِيًا! يَا بُنَيَّ ، كَيْفَ لَا يَخَافُ النَّاسُ مَا يُوْعَدُونَ ، وَهُمْ يَنْتَقِصُونَ فِي كُلِّ يَوْمٍ ، وَكَيْفَ لَا يُعَدُّ لِمَا يُوْعَدُ مَنْ كَانَ لَهُ أَجَلٌ يَنْفَدُ . يَا بُنَيَّ ، خُذْ مِنَ الدُّنْيَا بُلْغَةً ، وَلَا تَدْخُلْ فِيهَا دُخُولًا يَضُرُّ فِيهَا بِآخِرَتِكَ ، وَلَا تَرْفُضْهَا فَتَكُونَ عِيَالًا عَلَى النَّاسِ ، وَصُمْ صِيَامًا يَقْطَعُ شَهْوَتَكَ ، وَلَا تَصُمْ صِيَامًا يَمْنَعُكَ مِنَ الصَّلَاةِ ؛ فَإِنَّ الصَّلَاةَ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الصَّوْمِ .

امام کاظم علیه السلام : لقمان پیوسته به پسرش می گفت : «پسرم ! دنیا دریاست و در آن ، گروه های بسیاری غرق شده اند . پس باید کشتی تو در آن ، پروا کردن از خدای تعالی ، و پل تو ایمان به خدا ، و بادبان کشتی ات توکل باشد ، تا - پسرم! - شاید نجات پیدا کنی ؛ هر چند من گمان ندارم که نجات یابنده باشی . پسرم ! چگونه مردم از آنچه وعده داده شده اند ، نمی ترسند ، در حالی که هر روز ، از [عمر] آنان کاسته می شود؟! و چگونه کسی که اجل پایان پذیری دارد ، برای آنچه وعده داده شده ، مهیا نمی گردد؟! پسرم ! از دنیا به اندازه نیاز ، بر گیر و چنان در آن وارد نشو که به آخرت زیان رساند ، و آن را چنان رها نکن که سربار مردم شوی ، و چنان روزه بگیر که شهوت را قطع کند و روزه ای نگیر که از نماز ، بازت دارد ؛ چرا که نماز ، نزد خدا ، از روزه بزرگ تر

است»

قصص الأنبياء : ص ۱۹۰ ح ۲۳۸ ، بحار الأنوار : ج ۱۳ ص ۴۱۶ ح ۱۰ .

حدیث ۶

امام کاظم علیه السلام :
ثَلَاثَةٌ يَجْلِبْنَ الْبَصَرَ: النَّظْرُ إِلَى الْخُضْرَةِ وَ النَّظْرُ إِلَى الْمَاءِ الْجَارِي وَ النَّظْرُ إِلَى الْوَجْهِ الْحَسَنِ ؛

امام کاظم علیه السلام : سه چیز دیده را روشنی می بخشد : نگاه به سبزه ، نگاه به آب جاری و نگاه به صورت زیبا .
همان ، ص ۹۲ .

حدیث ۷

امام کاظم علیه السلام :
لَا تَدْخُلُوا الْحَمَّامَ عَلَى الرَّيْقِ وَلَا تَدْخُلُوهُ حَتَّى تَطْعَمُوا شَيْئًا ؛
امام کاظم علیه السلام : ناشتا وارد حمام نشوید . وارد حمام نشوید مگر آن که چیزی خورده باشید

کتاب من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۱۱۶ .

حدیث ۸

امام کاظم علیه السلام :
الْحَمَّامُ - يَوْمٌ وَ يَوْمٌ لَا - يُكْثِرُ اللَّحْمَ وَ إِدْمَانُهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ يُذِيبُ شَحْمَ الْكُلَيْتَيْنِ ؛
امام کاظم علیه السلام : یک روز در میان حمام رفتن ، بر گوشت بدن می افزاید ، و هر

روز به حمام رفتن چربی کلیه ها را آب می کند [سبب لاغری می شود].
الکافی، ج ۶، ص ۴۹۶.

حدیث ۹

امام کاظم علیه السلام :
مَنْ اسْتَشَارَ لَمْ يَعْدَمْ عِنْدَ الصَّوَابِ مَادِحًا وَ عِنْدَ الْخَطَا عَازِرًا ؛
امام کاظم علیه السلام: کسی که مشورت کند، اگر کارش را درست انجام دهد، مردم او را بستایند و اگر به خطا رود، معذورش دارند.
میزان الحکمه، ح ۹۸۴۷.

حدیث ۱۰

امام کاظم علیه السلام :
إِنِّي لَأَعْمَلُ فِي بَعْضِ ضِيَاعِي حَتَّى أَعْرَقَ - وَ إِن لِي مَنْ يَكْفِينِي - لِيَعْلَمَ اللَّهُ أَنِّي أَطْلُبُ
الرِّزْقَ الْحَلَالَ ؛
امام کاظم علیه السلام: من در برخی از زمین های کشاورزی ام کار می کنم تا آن که عرق از بدنم سرازیر می شود، در حالی که هستند کسانی که به جای من کار کنند و مرا از کار کردن بی نیاز کنند، ولی من کار می کنم تا خداوند ببیند که در جست و جوی روزی حلالم.
الکافی، ج ۵، ص ۷۷.

حدیث ۱۱

امام کاظم علیه السلام :
لَا يَدْخُلُ الْفَقْرُ بَيْتًا فِيهِ اسْمُ مُحَمَّدٍ أَوْ أَحْمَدَ أَوْ عَلِيٍّ أَوْ الْحَسَنِ أَوْ الْحُسَيْنِ أَوْ جَعْفَرٍ أَوْ طَالِبٍ

أَوْ عَبْدِ اللَّهِ أَوْ فَاطِمَةَ مِنْ النِّسَاءِ ؛
 امام کاظم علیه السلام: فقر وارد خانه ای نمی شود که در آن خانه نام محمد ، احمد ،
 علی ، حسن ، حسین ، جعفر ، طالب ، عبدالله یا فاطمه ، از نام های زنان ، باشد .
 وسائل الشیعه ، ج ۲۱ ، ص ۳۹۶ .

حدیث ۱۲

امام کاظم علیه السلام :
 تُسْتَحَبُّ عَرَامَةُ الْعُلَامِ فِي صِغَرِهِ لِيَكُونَ حَلِيمًا فِي كِبَرِهِ ؛
 امام کاظم علیه السلام: پسندیده است که فرزند در کودکی به بازی و جست و خیز پردازد
 تا در بزرگی سالی بردبار و باوقار باشد .
 بحار الأنوار ، ج ۶۰ ، ص ۳۶۲ .

حدیث ۱۳

امام کاظم علیه السلام :

حدیث ۱۴

امام کاظم علیه السلام :
 إِذَا قَامَ قَائِمُنَا قَالَ: يَا مَعْشَرَ الْفُرْسَانِ سِيرُوا فِي وَسْطِ الطَّرِيقِ ، يَا مَعْشَرَ الرِّجَالِ سِيرُوا عَلَى
 جَنْبِ الطَّرِيقِ ؛
 امام کاظم علیه السلام: هنگامی که قائم ما قیام کند ، می گوید : «ای سوارگان! از وسط
 راه و ای پیادگان از دو سو حرکت کنید .»
 تهذیب الأحکام ، ج ۱۰ ، ص ۳۱۴ .

حدیث ۱۵

امام کاظم علیه السلام :

رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ قَوْمٍ يَدْعُو النَّاسَ إِلَى الْحَقِّ يَجْتَمِعُ مَعَهُ قَوْمٌ كَزُبْرِ الْحَدِيدِ ؛

امام کاظم علیه السلام: مردی از قوم مردم را به حق فرا می خواند و گروهی استوار، چون پاره های آهن، پیرامون او گرد می آیند.

بحار الأنوار، ج ۶۰، ص ۲۱۶.

حدیث ۱۶

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا فِي الْأَرْضِ يَسْعَوْنَ فِي حَوَائِجِ النَّاسِ هُمْ الْأَمِنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ؛

امام کاظم علیه السلام: خداوند در زمین بندگانی دارد که برای برآوردن نیازهای مردم می کوشند؛ اینان ایمنی یافتگان روز قیامت اند.

. الکافی، ج ۲، ص ۱۹۷.

حدیث ۱۷

امام کاظم علیه السلام :

لَا تَسْتَعْنِي شَيْعَتُنَا عَنْ أَرْبَعٍ : . . . . و سُبْحَةٌ مِنْ طِينِ قَبْرِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ؛

امام کاظم علیه السلام: پیروان ما به چهار چیز نیازمندند: . . . . و تسبیحی از تربت مزار

امام حسین علیه السلام

. تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۷۵.

حدیث ۱۸

امام کاظم علیه السلام :

الْمَغْبُونُ مِنْ غُبْنِ عُمَرَةَ سَاعَةً ؛

امام کاظم علیه السلام: زیان کار کسی است که ساعتی از عمرش را زیان کرده باشد .
نزّهة الناظر و تنبیه الخاطر ، ص ۱۲۳ .

حدیث ۱۹

امام کاظم علیه السلام :
مَنْ وَكَلَهُ الْفَقْرُ أَبْطَرَهُ الْغِنَى ؛
امام کاظم علیه السلام: آن که ناداری حیرانش کند ، توانگری سرمستش سازد .
بحار الأنوار ، ج ۷۴ ، ص ۱۹۸ .

حدیث ۲۰

امام کاظم علیه السلام :
مَا تَسَابَ اثْنَانِ إِلَّا أَنْحَطَ الْأَعْلَى إِلَى مَرْتَبَةِ الْأَسْفَلِ ؛
امام کاظم علیه السلام: هیچ گاه دو تن به هم دشنام ندادند جز آن که بالاتر به مرتبه فروتر
سقوط کرد
همان ، ج ۷۸ ، ص ۳۳۳ .

حدیث ۲۱

امام کاظم علیه السلام :
جِهَادُ الْمَرْأَةِ حُسْنُ التَّبَعْلِ ؛
امام کاظم علیه السلام: جهاد زن خوب شوهر داری کردن است .
الکافی ، ج ۵ ، ص ۵۰۷ .

حدیث ۲۲

امام کاظم علیه السلام :

قُلِ الْحَقَّ وَ إِنْ كَانَ فِيهِ هَلَاكُكَ ، فَإِنَّ فِيهِ نَجَاتُكَ ؛

امام کاظم علیه السلام :حق را بگو ، اگرچه نابودی تو در آن باشد ؛ زیرا نجات تو در همان است .

. تحف العقول ، ص ۴۰۸ .

حدیث ۲۳

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ الْعَاقِلَ لَا يَكْذِبُ وَ إِنْ كَانَ فِيهِ هَوَاهُ ؛

امام کاظم علیه السلام :خردمند دروغ نمی گوید ، اگرچه میل او در آن باشد .

. همان ، ص ۳۹۱ .

حدیث ۲۴

امام کاظم علیه السلام :

التَّوَدُّدُ إِلَى النَّاسِ نِصْفُ الْعَقْلِ ؛

امام کاظم علیه السلام :مهرورزی با مردم نیمی از عقل است .

. همان ، ص ۴۰۳ .

حدیث ۲۵

امام کاظم علیه السلام :

مَنْ اسْتَوَى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ وَ مَنْ كَانَ آخِرَ يَوْمِيهِ شَرَّهُمَا فَهُوَ مَلْعُونٌ وَ مَنْ لَمْ يَعْرِفِ الزِّيَادَةَ فِي نَفْسِهِ فَهُوَ فِي نُقْصَانٍ وَ مَنْ كَانَ إِلَى النُّقْصَانِ فَالْمَوْتُ خَيْرٌ لَهُ مِنَ الْحَيَاةِ ؛

امام کاظم علیه السلام :کسی که دو روزش با هم برابر باشد، زیان کار است. کسی که

امروزش بدتر از دیروزش باشد ، از رحمت خدا به دور است . کسی که رشد و بالندگی در خود نیابد ، به سوی کاستی ها می رود و آن که در راه کاستی و نقصان گام بر می دارد مرگ برایش بهتر از زندگی است .
بحار الأنوار ، ج ۷۸ ، ص ۳۲۷ .

حدیث ۲۶

امام کاظم علیه السلام :
إِنَّ الْحَرَامَ لِأَيْنِمَىٰ وَ إِنْ نُمِيَ لِأَبَارِكُ فِيهِ ؛
امام کاظم علیه السلام : مال حرام افزون نمی گردد و اگر هم افزون گردد برکت نمی یابد .
الکافی ، ج ۵ ، ص ۱۲۵ .

حدیث ۲۷

امام کاظم علیه السلام :
إِنَّ الْجَنَّةَ وَ الْحُورَ لَتَشْتَاقُ إِلَىٰ مَنْ يَكْسَحُ الْمَسَاجِدَ وَ يَأْخُذُ مِنْهُ الْقَدَىٰ ؛
امام کاظم علیه السلام : بهشت و حورالعین مشتاق دیدار کسی هستند که مسجد را جاروب ، و آن را گردگیری می کند .
بحار الأنوار ، ج ۸۳ ، ص ۲۸۲ .

حدیث ۲۸

امام کاظم علیه السلام :
رَجَبٌ شَهْرٌ عَظِيمٌ يُضَاعَفُ اللَّهُ فِيهِ الْحَسَنَاتُ وَ يَمْحُو فِيهِ السَّيِّئَاتُ ؛
امام کاظم علیه السلام : رجب ماه بزرگی است که خداوند [پاداش] نیکی ها را در آن دو

چندان و گناهان را پاک می کند .
 کتاب من لایحضره الفقیه ، ج ۲ ، ص ۹۲ .

حدیث ۲۹

امام کاظم علیه السلام :
 ثَلَاثٌ مُّوَبِقَاتٌ : نَكْتُ الصَّفَقَةَ وَ تَرَكَ السُّنَّةَ وَ فَرَّاقُ الْجَمَاعَةِ ؛
 امام کاظم علیه السلام : سه چیز تباهی می آورد : پیمان شکنی ، رها کردن سنت و جدا
 شدن از جماعت .
 . میزان الحکمه ، ح ۲۱۲۵۰ .

حدیث ۳۰

امام کاظم علیه السلام :
 عَوْنُكَ لِلضَّعِيفِ أَفْضَلُ الصَّدَقَةِ ؛
 امام کاظم علیه السلام : کمک کردن تو به ناتوان ، بهترین صدقه است .
 تحف العقول ، ص ۴۱۴ .

حدیث ۳۱

امام کاظم علیه السلام :
 لَوْ كَانَ فِيكُمْ عِدَّةٌ أَهْلِ بَدْرِ لَقَامَ قَائِمُنَا ؛
 امام کاظم علیه السلام : اگر به تعداد اهل بدر [مؤمن کامل] در میان شما بود ، قائم ما قیام
 می کرد
 مشکاه الأنوار ، ص ۱۲۸ .

حدیث ۳۲

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُحَاسِبِ نَفْسَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ ؛

امام کاظم علیه السلام : کسی که هر روز خود را ارزیابی نکند ، از ما نیست .
الاختصاص ، ص ۲۶ .

حدیث ۳۳

امام کاظم علیه السلام :

مَا مِنْ شَيْءٍ تَرَاهُ عَيْنَاكَ إِلَّا وَ فِيهِ مَوْعِظَةٌ ؛

امام کاظم علیه السلام : در هر چیزی که چشمانت می بیند ، موعظه ای است .
بحار الأنوار ، ج ۷۸ ، ص ۳۱۹ .

حدیث ۳۴

امام کاظم علیه السلام :

مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ عَنِ النَّاسِ كَفَّ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ؛

امام کاظم علیه السلام : هر کس خشم خود را از مردم باز دارد ، خداوند عذاب خود را
در روز قیامت از او باز می دارد .
الکافی ، ج ۲ ، ص ۳۰۵ .

حدیث ۳۵

امام کاظم علیه السلام :

إِذَا كَانَ ثَلَاثَةٌ فِي بَيْتٍ فَلَا يَتَنَاجَى إِثْنَانٍ دُونَ صَاحِبَيْهِمَا فَإِنَّ ذَلِكَ مَمَّا يَغْمُهُ ؛

امام کاظم علیه السلام : هر گاه سه نفر در خانه ای بودند ، دو نفرشان با هم نجوا نکنند ؛

زیرا نجوا کردن ، نفر سوم را ناراحت می کند .
همان ، ص ۶۶۰ .

حدیث ۳۶

امام کاظم علیه السلام :
إِيَّاكَ أَنْ تَمْنَعَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ فَتُنْفِقَ مِثْلِهِ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ ؛
امام کاظم علیه السلام : مبادا از خرج کردن در راه طاعت خدا خودداری کنی ، و آن گاه
دو برابرش را در معصیت خدا خرج کنی .
تحف العقول ، ص ۴۰۸ .

حدیث ۳۷

امام کاظم علیه السلام :
لَا تُذْهِبِ الْحِشْمَةَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ أَخِيكَ وَأَبْقِ مِنْهَا فَإِنَّ ذَهَابَهَا ذَهَابُ الْحَيَاءِ ؛
امام کاظم علیه السلام : مبادا حریم میان خود و برادرت را [یکسره] از میان ببری ؛ چیزی
از آن باقی بگذار ؛ زیرا از میان رفتن آن ، از میان رفتن شرم و حیا است .
همان ، ص ۳۰۷ .

حدیث ۳۸

امام کاظم علیه السلام :
أَبْلَغُ خَيْرًا وَ قُلُّ خَيْرًا وَلَا تَكُنْ أُمَّعَةً ؛
امام کاظم علیه السلام : خیر برسان و سخن نیک بگو و سست رأی و فرمان بر هر کس
مباش
الاختصاص ، ص ۳۴۳ .

حدیث ۳۹

امام کاظم علیه السلام :
 الْمُصِيبَةُ لِلصَّابِرِ وَاحِدَةٌ و لِلجَّازِعِ اثْنَانِ ؛
 امام کاظم علیه السلام : مصیبت برای شکیا یکی است و برای ناشکیا دو تا .
 تحف العقول ، ص ۴۱۴ .

حدیث ۴۰

امام کاظم علیه السلام :
 الصَّبْرُ عَلَى العَافِيَةِ اعْظَمُ مِنَ الصَّبْرِ عَلَى البَلَاءِ ؛
 امام کاظم علیه السلام : شکیبایی در عافیت بزرگ تر است از شکیبایی در بلا .
 مستدرک الوسائل ، ج ۱۱ ص ۲۶۱ .

حدیث ۴۱

امام کاظم علیه السلام :
 لَوْ كَانَ فِيكُمْ عِدَّةٌ اَهْلِ بَدْرِ لَقَامَ قَائِمُنَا ؛
 امام کاظم علیه السلام : اگر به تعداد اهل بدر [مؤمن کامل] در میان شما بود ، قائم ما قیام
 می کرد
 مشکاة الأنوار ، ص ۱۲۸ .

حدیث ۴۲

امام کاظم علیه السلام :
 كَانَ يُعْرَفُ مَوْضِعُ سُجُودِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ بِطِيبِ رِيحِهِ ؛
 امام کاظم علیه السلام : سجده گاه امام صادق علیه السلام از بوی خوش آن شناخته می

شد

. الکافی ، ج ۶ ، ص ۵۱۱ .

حدیث ۴۳

امام کاظم علیه السلام :

ان رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا أَتَاهُ الضَّيْفُ أَكَلَ مَعَهُ وَ لَمْ يَرْفَعْ يَدَهُ مِنْ الْخَوَانِ حَتَّى يَرْفَعَ الضَّيْفُ يَدَهُ؛

رسول خدا صلی الله علیه و آله هرگاه میهمان داشتند، با او غذا می خوردند و دست از سفره و غذای کشیدند، تا آن که میهمان دست از غذا خوردن بکشد.

کافی، ج ۶، ص ۲۸۶

حدیث ۴۴

امام کاظم علیه السلام :

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِذَا أَصْبَحَ مَسَحَ عَلَى رُؤُوسِ وُلْدِهِ وَ وُلْدِ وُلْدِهِ؛

هرگاه صبح می شد پیامبر صلی الله علیه و آله دست نوازش بر سر فرزندان و نوه های خود می کشیدند

عدة الداعی، ص ۷۹

حدیث ۴۵

امام کاظم علیه السلام :

سُئِلَ الْكَاطِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ: وَ أَى آيَةٍ أَعْظَمُ فِي كِتَابِ اللَّهِ؟ فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؛

از امام کاظم علیه السلام پرسیدند: کدامیک از آیات کتاب خدا برتر و بزرگ تر است؟

فرمودند: بسم الله الرحمن الرحيم.

بحار الأنوار، ج ۸۹، ص ۲۳۸

حدیث ۴۶

امام کاظم علیه السلام :

ما من أحد دهمه أمرٌ يغمه أو كربته كُربته فرجع رأسه إلى السماء ثم قال ثلاث مرّات: بسم الله الرحمن الرحيم إلا فرج الله كربته و أذهب غمه؛

هر کس گرفتار چیزی است که غمگینش می سازد یا ناخوشایندی که ناراحتش می کند، اگر سر به آسمان بلند کند و سه بار بسم الله الرحمن الرحيم بگوید، بی تردید، خداوند، گره از کارش خواهد گشود و غمش را برطرف خواهد کرد.

مکارم الأخلاق، ص ۳۴۷

حدیث ۴۷

امام کاظم علیه السلام :

طوبى للمصلحين بين الناس، أولئك هم المقربون يوم القيامة؛
خوشا به حال اصلاح کنندگان بین مردم، که آنان همان مقربان روز قیامت اند.

تحف العقول، ص ۳۹۳

حدیث ۴۸

امام کاظم علیه السلام :

أَدَاءُ الْأَمَانَةِ وَالصِّدْقُ يَجْلِبَانِ الرِّزْقَ، وَالْخِيَانَةُ وَالْكَذِبُ يَجْلِبَانِ الْفَقْرَ وَ النِّفَاقَ؛

ادای امانت و راستگویی روزی را زیاد می کند و خیانت و دروغگویی باعث فقر و نفاقمی شود.

بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۲۷

حدیث ۴۹

امام کاظم علیه السلام :

أَلْسَوَاكُ فِي الْخَلَاءِ يورثُ الْبَخْرَ؛

مسواک زدن در توالت، دهان را بدبو می کند.

من لا يحضره الفقيه، ج ۱، ص ۵۲، ح ۱۱۰

حدیث ۵۰

امام کاظم علیه السلام :

إِذَا كَانَ لَكَ يَا سَمَاعَةَ إِلَى اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ حَاجَةٌ فَقُلْ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ فَإِنَّ لَهُمَا عِنْدَكَ شَأْنًا مِنَ الشَّانِ وَقَدْرًا مِنَ الْقَدْرِ فَبِحَقِّ ذَلِكَ الشَّانِوَبِحَقِّ ذَلِكَ الْقَدْرِ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدًا وَ آلَ مُحَمَّدٍ ، وَأَنْ تَفْعَلَ بِي كَذَا وَ كَذَا. فَإِنَّهُ إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَمْ يَبْقَ مَلَكٌ مُقَرَّبٌ وَلَا نَبِيٌّ مُرْسَلٌ وَلَا مُؤْمِنٌ مُمْتَحَنٌ إِلَّا وَهُوَ يَحْتَاجُ إِلَيْهِمَا فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ ؛

ای سماعه! هر گاه به درگاه خداوند عزوجل حاجتی داشتی ، بگو: بار خدایا! به حق محمد و علی ، از تو درخواست می کنم ، زیرا آن دو را نزد تو مقام و منزلتی بزرگ است . پس به حق آن مقام و آن منزلت ، از تو درخواست می کنم که بر محمد و خاندان محمد

، درود فرستی و فلان و بهمان حاجتم را برآوری، زیرا در روز قیامت ، هیچ فرشته مقرب و پیامبر مُرسل و مؤمن مخلصی نباشد ، مگر این که به آن دو نیازمند باشد.

کافی ، ج ۲ ، ص ۵۶۲ ، ح ۲۱

حدیث ۵۱

امام کاظم علیه السلام :

ادْفَعُوا مُعَالَجَةَ الْأَطْبَاءِ مَا أُنْدَفَعَ الدَّاءُ عَنْكُمْ فَإِنَّهُ بِمَنْزِلَةِ الْبِنَاءِ قَلِيلُهُ يَجْرُ إِلَى كَثِيرِهِ؛ تا زمانی که بیماری، به جد با شما درگیر نشده است، درگیر معالجه طیبان نشوید، که درمان به مانند ساختمان است که اندک آن، شخص را به مقدار فراوانش می کشاند.

علل الشرایع، ص، ۴۶۵، ح ۱۷

حدیث ۵۲

امام کاظم علیه السلام :

ان لَقْمَانَ قَالَ لِابْنِهِ: يَا بُنَيَّ اِنَّ الدُّنْيَا بَحْرٌ عَمِيقٌ قَدْ غَرِقَ فِيهَا عَالَمٌ كَثِيرٌ فَلْتَكُنْ سَفِينَتَكَ فِيهَا تَقْوَى اللّٰهِ وَ حَشَوَهَا الْاِيْمَانَ وَ شَرَاعُهَا التَّوَكُّلَ وَ قِيَمُهَا الْعَقْلَ وَ دَلِيْلُهَا الْعِلْمَ وَ سَكَّانُهَا الصَّبْرَ؛ لقمان به فرزندش فرمود: «فرزندم! دنیا دریایی عمیق است که بسیاری در آن غرق شدند. پس باید در این دریا، کشتی ات تقوای الهی، بار آن ایمان، بادبانش توکل بر خدا، ناخدایش عقل، راهنمایش علم و سکانش (فرمانش) صبر باشد».

کافی، ج ۱، ص ۱۶، ح ۱۲

حدیث ۵۳

امام کاظم علیه السلام :

كَمَا لَا يَقُومُ الْجَسَدُ إِلَّا بِالنَّفْسِ الْحَيَّةِ فَكَذَلِكَ لَا يَقُومُ الدِّينُ إِلَّا بِالنِّيَّةِ الصَّادِقَةِ وَلَا تَثْبُتُ النِّيَّةُ الصَّادِقَةُ إِلَّا بِالْعَقْلِ؛

همان گونه که قوام جسم، تنها به جان زنده است، قوام دینداری هم تنها به نیت پاک است و نیت پاک، جز با عقل حاصل نمی شود.

تحف العقول، ص ۳۹۶

حدیث ۵۴

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ مَنَّا مَنْ لَمْ يُحَاسِبْ نَفْسَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ فَإِنَّ عَمَلَ خَيْرًا اسْتَرَادَ اللَّهُ مِنْهُ وَحَمَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَ إِنْ عَمَلَ شَيْئًا شَرًّا اسْتَغْفَرَ اللَّهُ وَ تَابَ إِلَيْهِ؛

از ما نیست کسی که هر روز اعمال خود را محاسبه نکند تا اگر نیکی کرده از خدا بخواهد بیشتر نیکی کند و خدا را بر آن سپاس گوید و اگر بدی کرده از خدا آمرزش بخواهد و توبه نماید.

الاختصاص، ص ۲۶

حدیث ۵۵

امام کاظم علیه السلام :

قَالَ بَعْضُهُمْ : شَكَوتُ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ ابْنَا لِي ، فَقَالَ : لَا تَضْرِبْهُ ، وَأَهْجُرْهُ وَ لَا تُطَلِّ

کسی گفت : از فرزندم به امام کاظم علیه السلام شکایت کردم . ایشان فرمودند : « او را

نزن بلکهها او قهر کن ولی نه به مدت طولانی .

عدّه الداعی ، ص ۷۹

حدیث ۵۶

امام کاظم علیه السلام :

تُسْتَحَبُّ عَرَامَةُ الصَّبِيِّ فِي صِغَرِهِ لِيَكُونَ حَلِيمًا فِي كِبَرِهِ، مَا يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ إِلَّا هَكَذَا ؛
 خوب است بچه در کودکی بازی گوش باشد تا در بزرگی سالی بردبار گردد و
 شایسته‌نیست که جز این باشد .

کافی ، ج ۶، ص ۵۱، ح ۲

حدیث ۵۷

امام کاظم علیه السلام :

وَاللَّهِ مَا أُعْطِيَ مُؤْمِنٌ قَطُّ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، إِلَّا بِحُسْنِ ظَنِّهِ بِاللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَرَجَائِهِ لَهُ وَحُسْنِ خُلُقِهِ وَالْكَفِّ عَنِ اغْتِيَابِ الْمُؤْمِنِينَ؛
 به خدا قسم خیر دنیا و آخرت را به مؤمنی ندهند مگر به سبب حسن ظن و امیدواری او
 به خدا و خوش اخلاقی اش و خودداری از غیبت مؤمنان.

بحار الأنوار، ج ۶، ص ۲۸، ح ۲۹

حدیث ۵۸

امام کاظم علیه السلام :

انَّ لِلَّهِ عِبَادًا فِي الْأَرْضِ يَسْعَوْنَ فِي حَوَائِجِ النَّاسِ هُمْ الْأَمْنُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛
 خدا را در زمین بندگانی است که برای رفع نیازهای مردم می کوشند. اینان در روز قیامت
 در امان هستند.

کافی، ج ۲، ص ۱۹۷، ح ۲

حدیث ۵۹

امام کاظم علیه السلام :

الْأَناسُ عَلَى أَرْبَعَةِ أَصْنَافٍ: جَاهِلٌ مُتَرَدِّى مُعَانِقٍ لِهَوَاهُ وَ عَابِدٌ مُتَقَوِّى كَلِمَا أَزْدَادَ عِبَادَةٍ أَزْدَادَ
 كِبْرًا وَ عَالِمٌ يُرِيدُ أَنْ يُوَطِّأَ عُقْبَاهُ وَ يُحِبُّ مُحَمَّدَةَ النَّاسِ وَ عَارِفٌ عَلَى طَرِيقِ الْحَقِّ يُحِبُّ
 الْقِيَامَ بِهِ فَهُوَ عَاجِزٌ أَوْ مَغْلُوبٌ فَهَذَا أَمَثَلُ أَهْلِ زَمَانِكَ وَ أَرْجَحُهُمْ عَقْلًا؛
 مردم چهار گروهند: جاهلی که غرق در هوا و هوس و در معرض هلاکت است، عابدی که
 تظاهر به تقوا می کند و هر چه بیشتر عبادت می نماید، تکبرش بیشتر می شود، عالمی که
 می خواهد پشت سرش حرکت کنند و دوست دارد از او تعریف نمایند، و حق شناس
 حق پویی که دوست دارد حق را به پادارد، اما یا ناتوان است و یا زیر سلطه. چنین فردی
 بهترین نمونه روزگار و عاقل ترین مردم دوران است.

خصال، ص ۲۶۲

حدیث ۶۰

امام کاظم علیه السلام :

عَنْ عَلِيِّ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَخِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: وَ سَأَلْتُهُ عَنْ رَجُلٍ أَعْطِيَ رَجُلًا

مِائَةٌ دَرَاهِمٍ عَلَى أَنْ يُعْطِيَهُ خَمْسَةَ دَرَاهِمٍ أَوْ أَقَلَّ أَوْ أَكْثَرَ قَالَ: هَذَا الرَّبَّاءُ الْمَحْضُ؛
 علی بن جعفر می گوید: از برادرم امام کاظم علیه السلام در مورد مردی که صد درهم
 قرض بهدیگری داد به این شرط که پنج درهم یا کمتر یا بیشتر به او بدهد پرسیدم؟
 فرمودند: اینعمل ربای محض است.

وسائل الشیعه، ج ۱۳، ص ۱۰۸، ح ۷

حدیث ۶۱

امام کاظم علیه السلام :
 أَلْمُؤْمِنُ قَلِيلُ الْكَلَامِ كَثِيرُ الْعَمَلِ، وَ الْمُنَافِقُ كَثِيرُ الْكَلَامِ قَلِيلُ الْعَمَلِ؛
 مؤمن کم حرف و پر کار است و منافق پر حرف و کم کار.

تحف العقول، ص ۳۹۷

حدیث ۶۲

امام کاظم علیه السلام :
 مُشَاوَرَةُ الْعَاقِلِ النَّاصِحِ يُمْنٌ وَ بَرَكَهٌ وَ رُشْدٌ وَ تَوْفِيقٌ مِنَ اللَّهِ ؛
 مشورت با عاقل خیرخواه، خجستگی، برکت، رشد و توفیقی از سوی خداست.

تحف العقول، ص ۳۹۸

حدیث ۶۳

امام کاظم علیه السلام :

عَلَيْكَ بِاللَّفْتِ فَكُلُّهُ - يَعْنِي السَّلْجَمَ - فَإِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا وَ لَهُ عَرِقْمِنَ الْجُدَامِ، وَ اللَّفْتُ يُذِيبُهُ؛

شلغم بخور، زیرا هیچ کس نیست که در او رگی از جذام نباشد، و شلغم این رگ را می سوزاند.

کافی، ج ۶، ص ۳۷۲، ح ۱

حدیث ۶۴

امام کاظم علیه السلام :

قُلِ الْحَقَّ وَإِنْ كَانَ فِيهِ هَلَاكُكَ فَإِنَّ فِيهِ نَجَاتُكَ... اتَّقِ اللَّهَ وَ دَعِ الْبَاطِلُونَ إِنْ كَانَ فِيهِ نَجَاتُكَ فَإِنَّ فِيهِ هَلَاكُكَ؛

حق را بگو اگر چه نابودی تو در آن باشد، زیرا که نجات تو در آن است... تقوای الهیپیشه کن و باطل را فرو گذار هر چند [به ظاهر] نجات تو در آن باشد، زیرا که نابودی تو در آن است.

تحف العقول، ص ۴۰۸

حدیث ۶۵

امام کاظم علیه السلام :

يَا هِشَامُ! إِنْ الْعَاقِلَ لَيَكْذِبُ وَإِنْ كَانَ فِيهِ هَوَاهُ؛

ای هشام! خردمند دروغ نگوید، هر چند دلخواهش باشد.

حدیث ۶۶

امام کاظم علیه السلام :
یا هشام! إِنَّ الْعَاقِلَ لَا يُحَدِّثُ مَنْ يَخَافُ تَكْذِيبَهُ وَلَا يَسْأَلُ مَنْ يَخَافُ مَنَعَهُ؛
ای هشام! خردمند با آن کس که از تکذیبش بیم دارد ، سخن نمی گوید ، و از هر کس
که از دریغ ورزی اش بیم دارد ، درخواست نمی کند.

حدیث ۶۷

امام کاظم علیه السلام :
اسْتَحْيُوا مِنَ اللَّهِ فِي سَرَائِرِكُمْ كَمَا تَسْتَحْيُونَ مِنَ النَّاسِ فِي عَلَانِيَتِكُمْ؛
از خدا در نهان های خویش شرم دارید ، همچنان که در عیان از مردم ، شرم می کنید.

حدیث ۶۸

امام کاظم علیه السلام :
یا هشام! تَعَلَّمْ مِنَ الْعِلْمِ مَا جَهَلْتَ وَعَلِّمِ الْجَاهِلَ مِمَّا عَلَّمْتَ؛

ای هشام! آنچه از دانش [تاکنون] نیاموخته ای ، بیاموز و از آنچه آموخته ای ، به نادان
بیاموز.

حدیث ۶۹

امام کاظم علیه السلام :
أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا؛
کامل ترین مؤمنان در ایمان ، نیک خوترین آنهاست.

حدیث ۷۰

امام کاظم علیه السلام :

یا هشام! مَثَلُ الدُّنْيَا مَثَلُ مَاءِ الْبَحْرِ كُلَّمَا شَرِبَ مِنْهُ الْعَطْشَانُ از دادِ عَطْشِ احْتِی یَقْتُلُهُ؛
ای هشام! داستان دنیا به آب دریا ماند که تشنه هر چه از آن بنوشد ، تشنگی اش فزونی
یابد تا او را بگذرد.

حدیث ۷۱

امام کاظم علیه السلام :

یا هشام! إِيَّاكَ وَالْكِبْرَ فَإِنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ حَبَّةٌ مِنَ الْكِبْرِ؛
ای هشام! از بزرگنمایی پرهیز؛ زیرا هر کس در او هموزن دانه ای بزرگنمایی باشد ، به
بهشت درنیاید.

حدیث ۷۲

امام کاظم علیه السلام :

یا هشام! لَيْسَ مِنْكُمْ مَنْ لَمْ يُحَاسِبْ نَفْسَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ فَإِنْ عَمِلَ حَسَنًا اسْتَزَادَ مِنْهُ وَإِنْ عَمِلَ
سَيِّئًا اسْتَغْفَرَ اللَّهَ مِنْهُ وَتَابَ إِلَيْهِ؛
ای هشام! از ما نیست آن که هر روز به حساب خود نرسد [تا] اگر کار نیک کرده ، بر
آن بیفزاید و اگر بد کرده ، از خدا آمرزش خواهد و به درگاهش توبه آرد.

حدیث ۷۳

امام کاظم علیه السلام :

یا هشام! إِيَّاكَ وَالطَّمَعَ وَعَلَيْكَ بِالْيَأْسِ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ؛
ای هشام! از طمع پرهیز و تو را از آنچه در دست مردم است ، نومییدی باید.

حدیث ۷۴

امام کاظم علیه السلام :
 مَنْ أَيْقَنَ بِالْخَلْفِ جَادَ بِالْعَطِيَّةِ؛
 هر که به عوض (و پاداش) گرفتن یقین داشته باشد ، در بخشندگی ،
 گشاده دستی می کند.

حدیث ۷۵

امام کاظم علیه السلام :
 مَنْ اقْتَصَدَ وَقَنَّ بَقِيَّتِ عَلَيْهِ النِّعْمَةُ وَمَنْ بَدَّرَ وَأَسْرَفَ زَالَتْ عَنْهُ النِّعْمَةُ؛
 هر که میانه روی کند و قناعت ورزد ، نعمت بر او بپاید و هر که بی جا مصرف نماید و
 زیاده روی کند ، نعمتش زوال یابد.

حدیث ۷۶

امام کاظم علیه السلام :
 اِتَّقِ اللَّهَ وَقُلِ الْحَقَّ وَإِنْ كَانَ فِيهِ هَلَاكُكَ فَإِنَّ فِيهِ نَجَاتَكَ؛
 از خدا پروا دار و حق را بگو ، اگر چه هلاکت تو در آن باشد ، که نجات در همان
 حقگویی است.

حدیث ۷۷

امام کاظم علیه السلام :
 إِيَّاكَ أَنْ تَمْنَعَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ فَتُنْفِقَ مِثْلِهِ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ؛
 پرهیز که [از صرف مالی] در راه طاعت خدا دریغ ورزی ، آن گاه ، دوچندانش را در
 راه معصیت خرج کنی.

حدیث ۷۸

امام کاظم علیه السلام :

ثَلَاثٌ يَجْلِينَ الْبَصَرَ: النَّظْرُ إِلَى الْخُضْرَةِ وَالنَّظْرُ إِلَى الْمَاءِ الْجَارِي وَالنَّظْرُ إِلَى الْوَجْهِ الْحَسَنِ؛ سه چیز دیده را روشن کند: به سبزه نگریستن، به آب روان نگریستن و به روی زیبا نگریستن.

حدیث ۷۹

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ حُسْنُ الْجَوَارِ كَفِّ الْأَذَى وَلَكِنْ حُسْنُ الْجَوَارِ الصَّبْرُ عَلَى الْأَذَى؛ خوش همسایگی [تنها] خودداری از آزار دادن [همسایه] نیست، بلکه شکیبایی بر آزار [دیدن از همسایه] است.

حدیث ۸۰

امام کاظم علیه السلام :

إِيَّاكَ وَالضَّجَرَ وَالْكَسَلَ فَإِنَّهُمَا يَمْنَعَانِ حَظَّكَ مِنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ؛ از تنگ دلی و تن آسایی پرهیز؛ زیرا این هر دو، تو را از بهره های دنیا و آخرت باز می دارد.

حدیث ۸۱

امام کاظم علیه السلام :

اجْعَلُوا لِأَنْفُسِكُمْ حَظًّا مِنَ الدُّنْيَا بِإِعْطَائِهَا مَا تَشْتَهَى مِنَ الْحَلَالِ وَمَا لَا يَثْلُمُ الْمَرْوَةَ؛ وما لا سرف فيه واستعينوا بذلك على أمور الدين؛

برای نفس خود از دنیا بهره ای قرار دهید. به آن اندازه که آنچه خواهشِ حلال کند و به مردانگی خللی نرساند و زیاده روی در آن نباشد، به او بدهید، و از این روش، در انجام دادن امور دین یاری جوید (و نیرو یابید).

حدیث ۸۲

امام کاظم علیه السلام :
 مَنْ لَمْ يَتَّفَقْهُ فِي الدِّينِ لَمْ يَرْضَ اللَّهُ لَهُ عَمَلًا؛
 هر که فهمِ دین نیابد، خداوند، هیچ کرداری را از او نپسندد.

حدیث ۸۳

امام کاظم علیه السلام :
 الْإِيمَانُ هُوَ مَعْرِفَةُ بِالْقَلْبِ وَإِقْرَارُ بِاللِّسَانِ وَعَمَلٌ بِالْأَرْكَانِ؛
 ایمان، شناخت به دل، اقرار به زبان و کردار به اندام هاست.

حدیث ۸۴

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ الْإِمَامَ زِمَامُ الدِّينِ وَنِظَامُ الْمُسْلِمِينَ وَصَلَاحُ الدُّنْيَا وَعِزُّ الْمُؤْمِنِينَ؛
 امام، زمام دین و [مایه] نظام یافتن مسلمانان و صلاح جهان و عزت مؤمنان است.

حدیث ۸۵

امام کاظم علیه السلام :
 مَنْ مَاتَ لَا يَعْرِفُ إِمَامَهُ مَاتَ مِثَّةً جَاهِلِيَّةً ، وَحَوْسِبَ بِمَا عَمِلَ فِي الْإِسْلَامِ
 امام کاظم علیه السلام : هر که بمیرد و امامش را نشناسد مرده است چونان در جاهلیت و

عملکردش در دوران اسلام مورد بازپرسی قرار می گیرد.
المنقب لابن شهر آشوب: ۴ / ۲۹۵ عن ابي خالد .

حدیث ۸۶

امام کاظم علیه السلام :
- فی جوابِ خَلْفِ بْنِ حَمَّادِ الْكُوفِيِّ لَمَّا سَأَلَهُ عَنْ مَسْأَلَةٍ مُشْكَلَةٍ - : وَاللَّهِ ، إِنِّي مَا أُخْبِرُكَ إِلَّا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَنْ جَبْرَائِيلَ عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
امام کاظم علیه السلام - در پاسخ خلف بن حماد کوفی که پرسش دشواری را از امام پرسید - : به خدا سوگند، من تو را آگاه نمی کنم مگر به نقل از رسول خدا صلی الله علیه و آله ، به نقل از جبرئیل به نقل از خداوند عز و جل.
الکافی: ۳ / ۹۴ / ۱ .

حدیث ۸۷

امام کاظم علیه السلام :
- لَمَنْ سَأَلَهُ : أَنِّي لَكُمْ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلُ وَكُتُبُ الْأَنْبِيَاءِ ؟ - : هِيَ عِنْدَنَا وَرَائَهُ مِنْ عِنْدِهِمْ ، نَقَرُوهَا كَمَا قَرَأُوهَا ، وَنَقُولُهَا كَمَا قَالُوا ، إِنْ اللَّهُ لَا يَجْعَلُ حُجَّةً فِي أَرْضِهِ يُسْأَلُ عَنْ شَيْءٍ فَيَقُولُ
امام کاظم علیه السلام - در حدیث بریه (بریهه) که از ایشان پرسید: تورات، انجیل و کتب پیامبران از کجا به شما رسیده است؟ - فرمود: این کتابها از ایشان به ما به ارث رسیده است. ما هم آنها را چنانکه ایشان می خوانده اند می خوانیم و به آنها اعتقاد داریم چنان که آنها اعتقاد داشته اند. خداوند در زمین حجتی قرار نمی دهد که پیرامون مسأله ای از او پرسش کنند و او بگوید: نمی دانم.
الکافی: ۱ / ۲۲۷ / ۱ عن هشام بن الحكم .

حدیث ۸۸

امام کاظم علیه السلام :

مَبْلَغُ عِلْمِنَا عَلَى ثَلَاثَةِ وُجُوهِ : مَاضٍ وَغَابِرٍ وَحَادِثٍ ، فَأَمَّا الْمَاضِي فَمُفَسَّرٌ ، وَأَمَّا الْغَابِرُ فَمَزْبُورٌ ، وَأَمَّا الْحَادِثُ فَقَدْ فُتِنَ فِي الْقُلُوبِ ، وَنَقِرَ فِي الْأَسْمَاعِ ، وَهُوَ أَفْضَلُ عِلْمِنَا ، وَلَا نَبِيَّ بَعْدَ نَبِيِّنَا ،

امام کاظم علیه السلام : دانش ما به سه گونه : گذشته، آینده و پدید شونده، گذشته، که تفسیر شده است و آینده، که در جامعه و مصحف نوشته شده و پدید شونده، که از راه الهام به دل و تأثیر در گوش باشد و این بهترین دانش ماست و پس از پیامبر ما دیگر پیامبری نیست.

الكافی : ۱ / ۲۶۴ / ۱ عن علی السائی ، و ذكره أيضاً فی : ۸ / ۱۲۵ / ۹۵ عن علی بن سويد ، بصائر الدرجات : ۳ / ۳۱۹ عن علی السائی ، و ذكره أيضاً فی : ۱ / ۳۱۸ عن علی السائی عن الإمام الصادق علیه السلام ، دلائل الإمامة : ۵۲۴ / ۴۹۵ عن علی بن محمد السمري عن الإمام المهدي عليه السلام .

حدیث ۸۹

امام کاظم علیه السلام :

نَحْنُ فِي الْعِلْمِ وَالشَّجَاعَةِ سَوَاءٌ ، وَفِي الْعَطَايَا عَلَى قَدْرِ مَا نُؤَمِّرُ

امام کاظم علیه السلام : ما همه در علم و شجاعت، یکسانیم ولی در بخشش، به اندازه ای هستیم

الكافی : ۱ / ۲۷۵ / ۲ ، بصائر الدرجات : ۳ / ۴۸۰ كلاهما عن علی بن جعفر .

حدیث ۹۰

امام کاظم علیه السلام :

- لَمَّا طَلَبَ مِنْهُ السِّنْدِيُّ بْنُ شَاهِكٍ أَنْ يُكْفِنَهُ - : إِنَّا أَهْلُ بَيْتِ حَجِّ صَرُورَتِنَا وَمُهَوَّرِ نِسَائِنَا

وَأَكْفَانَا مِنْ طَهْوَرِ أَمْوَالِنَا
 امام کاظم علیه السلام - به سندی بن شاهک که خواستار به عهده گرفتن تکفین ایشان بود ، فرمود : ما خاندانی هستیم که [هزینه] نخستین حج و کابین زنان و [هزینه] کفنمان از پاک ترین اموال ماست.
 الفقیه : ۱ / ۱۸۹ / ۵۷۷ ، الإرشاد : ۲ / ۲۴۳ ، تحف العقول : ۴۱۲ ، روضه الواعظین : ۲۴۳ ، فلاح السائل : ۷۲ ، الغیبه للطوسی : ۳۰ / ۶ .

حدیث ۹۱

امام کاظم علیه السلام :
 مَنْ تَقَدَّمَ إِلَى وَلائِنَا أُخِّرَ عَن سَقَرٍ ، وَمَنْ تَأَخَّرَ عَنَّا تَقَدَّمَ إِلَى سَقَرٍ
 امام کاظم علیه السلام: هر که به سوی ولایت ما پیش رود از دوزخ واپس ماند و هر که از ولایت ما عقب ماند به سوی دوزخ پیش رود.
 الکافی: ۱/۴۳۴/۹۱ عن محمد بن الفضیل ، مجمع البیان : ۵۹۱/۱۰ عن محمد بن الفضیل عن أبي الفضل .

حدیث ۹۲

امام کاظم علیه السلام :
 وَإِنَّمَا جَعَلَ اللَّهُ هَذَا الْخُمْسَ خَاصَّةً لَهُمْ دُونَ مَسَاكِينِ النَّاسِ وَأَبْنَاءِ سَبِيلِهِمْ ، عَوَضًا لَهُمْ مِنْ صَدَقَاتِ النَّاسِ ، تَنْزِيهَاً مِنَ اللَّهِ لَهُمْ لِقَرَابَتِهِمْ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، وَكَرَامَةً مِنَ اللَّهِ لَهُمْ عَنِ أَوْسَاحِ النَّاسِ ، فَجَعَلَ لَهُمْ خَاصَّةً مِنْ عِنْدِهِ مَا يُغْنِيهِمْ بِهِ عَنِ أَنْ يُصَيِّرَهُمْ فِي مَوْضِعِ الدُّلِّ وَالْمَسْكَنَةِ
 امام کاظم علیه السلام: خداوند در حقیقت این خمس را مختص آنان قرار داد و نه برای بینویان و در راه ماندگان سایر مردم و این برای آنها به جای صدقات مردم است [که بر

سادات حرام گردیده] و برای آن است که خداوند خواسته است ایشان را به سبب خویشاوندیشان با رسول خدا صلی الله علیه و آله از چرکهای [اموال] مردم [یعنی صدقات و زکات] پاک گرداند و بدین وسیله کرامتشان بخشد؛ لذا مال مخصوصی را از جانب خود برای آنان مقرر داشت تا به واسطه آن بی نیاز شوند و در معرض خواری و درویشی قرار نگیرند.

الكافی : ۱ / ۵۴۰ / ۴ عن حماد بن عیسی عن بعض أصحابنا .

حدیث ۹۳

امام کاظم علیه السلام :

مَنْ أَبْغَضَنَا فَقَدْ أَبْغَضَ مُحَمَّدًا ، وَمَنْ أَبْغَضَ مُحَمَّدًا فَقَدْ أَبْغَضَ اللَّهَ ، وَمَنْ أَبْغَضَ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُصَلِّيَهُ النَّارَ وَمَا لَهُ مِنْ نَصِيرٍ

امام کاظم علیه السلام: هر کس ما را دشمن بدارد، محمد را دشمن داشته است و هر کس محمد را دشمن بدارد، خدا را دشمن داشته است و هر که خدای عز و جلا را دشمن بدارد، بر خداوند حق است که او را در آتش افکند و وی را هیچ یآوری نباشد.

کامل الزیارات : ۳۳۶ عن عبد الرحمن بن مسلم .

حدیث ۹۴

امام کاظم علیه السلام :

أَسْأَلُكَ أَنْ تُصَلِّيَ عَلَيَّ مُحَمَّدَ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ . . . اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ أَهْلِ بَيْتِهِ أُمَّةَ الْهُدَى ، وَمَصَابِيحِ الدُّجَى ، وَأَمْنَائِكَ فِي خَلْقِكَ ، وَأَصْفِيَاءِكَ مِنْ عِبَادِكَ ، وَحُجَجِكَ فَيَأْرَضُكَ ، وَمَنَارِكَ فَيَبْلَادُكَ ، الصَّابِرِينَ عَلَيَّ بَلَائِكَ ، الطَّالِبِينَ رِضَاكَ ، الْمُؤْمِنِينَ بِوَعْدِكَ ، غَيْرَ شَاكِّينَ فِيكَ وَلَا جَاهِدِينَ عِبَادَتَكَ ، وَأَوْلِيَاءِكَ ، وَسَلَائِلَ أَوْلِيَاءِكَ ، وَخُزَّانَ عِلْمِكَ ، الَّذِينَ جَعَلْتَهُمْ مَفَاتِيحَ الْهُدَى ، وَنُورَ مَصَابِيحِ الدُّجَى ، صَلِّوَاتِكَ عَلَيْهِمْ وَرَحْمَتِكَ وَرِضْوَانِكَ .

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ ، وَعَلَى مَنْارِكَ فِي عِبَادِكَ ، الدَّاعِي إِلَيْكَ بِإِذْنِكَ ،
 الْقَائِمِ بِأَمْرِكَ ، الْمُؤَدِّي عَنْ رَسُولِكَ عَلَيْهِ وَآلِهِ السَّلَامُ .
 اللَّهُمَّ إِذَا أَظْهَرْتَهُ فَأَنْجِزْ لَهُ مَا وَعَدْتَهُ ، وَسُقِ إِلَيْهِ أَصْحَابُهُ وَأَنْصُرْهُ ، وَقَوِّ نَاصِرِيهِ ، وَبَلِّغْهُ أَفْضَلَ
 أَمَلِهِ ، وَأَعْطِهِ سُؤْلَهُ ، وَجَدِّدْ بِهِ عَنْ مُحَمَّدٍ وَأَهْلِ بَيْتِهِ بَعْدَ الذَّلِّ الَّذِي قَدْ نَزَلَ بِهِمْ بَعْدَ نَبِيِّكَ
 فَصَارُوا مَقْتُولِينَ مَطْرُودِينَ مُشْرَدِينَ خَائِفِينَ غَيْرَ آمِنِينَ . لِقُوا فِي جَنْبِكَ - ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِكَ
 وَطَاعَتِكَ - الْأَذَى وَالتَّكْذِيبَ ، فَصَبَرُوا عَلَى مَا أَصَابَهُمْ فِيكَ ، رَاضِينَ بِذَلِكَ ، مُسَلِّمِينَ
 لَكَ
 فِي

جَمِيعِ مَا وَرَدَ عَلَيْهِمْ وَمَا يَرِدُ إِلَيْهِمْ .
 اللَّهُمَّ عَجِّلْ فَرَجَ قَائِمِهِمْ بِأَمْرِكَ ، وَأَنْصُرْهُ وَأَنْصُرْ بِهِ دِينَكَ الَّذِي غَيْرَ يُبَدَّلُ ، وَجَدِّدْ بِهِ مَا
 امْتَحَى مِنْهُ وَبَدَّلْ بَعْدَ نَبِيِّكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ
 امام کاظم علیه السلام: بارخدایا، بر اهل بیت او (محمد صلی الله علیه و آله) صلوات
 فرست، همانان که پیشوایان هدایتند و چراغهای فروزان در تاریکیها و أمنای تو در میان
 خلقت و بندگان برگزیده ات و حجت های تو در روی زمینت و مناره های تو در
 شهرهایت، شکیبایان بر بلایت، جویندگان خشنودیت، وفاکنندگان به وعده ات، آنان که
 در تو شک ندارند و منکر عبادت تو نیستند، دوستان تو اند و از نسل دوستان تو و خزانه
 داران دانش تو، همانان که کلیدهای هدایت قرارشان دادی و پرتو چراغهای تاریکیها،
 درود و رحمت و رضوان تو بر آنان باد.

بارخدایا! بر محمد و آل محمد درود فرست و نیز بر او که چراغ راهنمای تو در میان
 بندگان توست، همو که به اذن تو به سوی تو دعوت می کند و فرمان تو را بر پا می دارد
 و پیام رسول تو را، که بر او و خاندانش سلام باد، می رساند.

بارخدایا، آن گاه که او را آشکار ساختی، وعده ای را که به او داده ای به کار بند و

یارانش را به سوی او روان کن و یاریش رسان و یارانش را نیرو ده و او را به بهترین آرزویش برسان و خواسته اش را برآور و به واسطه او، محمد و اهل بیتش را که بعد از پیامبر آن بلاها و ستمها بر سرشان آمد، قدرتی تازه بخش، همانان که دستخوش کشتار و طرد و آوارگی و رعب و وحشت و ناامنی شدند و به خاطر آن که جویای خشنودی و طاعت تو بودند، آزارها دیدند و تکذیب شدند، ولی بر آن چه [از رنج و سختی و محنت که [در راه توبه آنان رسید، شکیبایی کردند و آنها را به جان خریدند و در تمام آن چه که بر سرشان آمد و می آید، تسلیم (خواست) تو شدند.

بار خدایا! در فرج قائم آنان که فرمان تو را برپا می دارد، تعجیل فرما و او را یاری رسان و به واسطه او دینت را که دستخوش تغییر و تبدیل شده است، نصرت عطا فرما و به وسیله او آن چه را از دینت که بعد از پیامبر تو نابود و تحریف گشته، تجدید فرما. جمال الأسبوع: ۱۸۶.

حدیث ۹۵

امام کاظم علیه السلام :

رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ قُمَّ يَدْعُو النَّاسَ إِلَى الْحَقِّ ، يَجْتَمِعُ مَعَهُ قَوْمٌ كَزَبْرِ الْحَدِيدِ ، لَا تُزْلَهُمُ الرِّيحُ الْعَوَاصِفُ ، وَلَا يَمْلُونَ مِنَ الْحَرْبِ وَلَا يَجْبُنُونَ ، وَعَلَى اللَّهِ يَتَوَكَّلُونَ ، وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

امام کاظم علیه السلام: مردی از اهالی قم، مردم را به سوی حق فرا می خواند و عده ای برگردش جمع می شوند که چونان قطعات آهن، سخت و استوارند، بادهای توفنده، آنان را از جای نمی جنباند و از جنگ، خسته نمی شوند و از آن، نمی هراسند، به خدا توکل دارند و عاقبت، از آن پرهیزگاران است.

البحار: ۶۰ / ۲۱۶ / ۳۷ نقلاً عن کتاب تاریخ قم عن أيوب بن يحيى الجندل .

حدیث ۹۶

امام کاظم علیه السلام :

- فی بیان ذکر سجده الشکر - : اللَّهُمَّ إِنِّي أُنشِدُكَ بِإِيوَاتِكَ
 امام کاظم علیه السلام - در بیان ذکر سجده شکر - : بار خدایا، تو را به حق وعده ای که
 به دوستانت داده ای و متعهد شده ای آنان را بر دشمن خودت و دشمن آنان پیروز
 گردانی، قسم می دهم که بر محمد و آل محمد که حافظان (دین و شریعت تو و امانت
 دارانت) هستند، درود فرستی؛ بار خدایا، آسانی پس از دشواری (و فرج بعد از شدت)
 را از تو مسألت می کنم.
 قوله علیه السلام : «بإيوائك» الوأى بمعنى الوعد ، والإيواء لم يأت في اللغة بهذا المعنى ،
 وعدم ذكرهم لا يدل على العدم ، مع أنه يمكن أن يكون من قولهم : آوى فلانا : أى أجاره
 وأسكنه ، فكان الواعد يؤدّي الوعد إلى نفسه لكنه بعيد . قال في النهاية في حديث وهب
 : إن الله تعالى قال : إني أويت على نفسي أن أذكر من ذكرني . قال القتيبي : هذا غلط ،
 إلا أن يكون من المقلوب . والصحيح : وأيت من الوأى وهو الوعد ، يقول : جعلته وعدا
 على نفسي ، انتهى .
 والوعد هو الذي قال الله تعالى :

حدیث ۹۷

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُحَاسِبْ نَفْسَهُ كُلَّ يَوْمٍ ، فَإِنْ عَمِلَ حَسَنًا اسْتَرَادَ اللَّهُ ، وَإِنْ عَمِلَ سَيِّئًا اسْتَغْفَرَ
 اللَّهُ مِنْهُ وَتَابَ إِلَيْهِ
 امام کاظم علیه السلام: از ما نیست کسی که هر روز، به حساب اعمال خود رسیدگی نکند
 تا اگر دید کار نیک کرده است، از خداوند بیشتر بخواد و اگر کار بد کرده، برای آن
 از خداوند آمرزش بخواد و به درگاه او توبه کند.

الکافی: ۲ / ۴۵۳ / ۲ عن إبراهيم بن عمر اليمانيّ، وراجع تحف العقول: ۳۹۶، الاختصاص: ۲۶ و ۲۴۳، مشكاة الأنوار: ۷۰ و ۲۴۷، الزهد للحسين بن سعيد: ۷۶ / ۲۰۳.

حدیث ۹۸

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ لُقْمَانَ قَالَ لِابْنِهِ : ... يَا بُنَيَّ ، إِنَّ الدُّنْيَا بَحْرٌ عَمِيقٌ ، قَدْ غَرِقَ فِيهَا عَالَمٌ كَثِيرٌ ، فَلْتَكُنْ سَفِينَتَكَ فِيهَا تَقْوَى اللَّهِ ، وَحَشْوَهَا الْإِيمَانَ ، وَشِرَاعَهَا التَّوَكُّلَ ، وَقِيَمَهَا

امام کاظم علیه السلام : لقمان به فرزندش گفت: «... فرزندم! دنیا، دریای ژرفی است که مردمان بسیاری در آن غرق شدند. پس کشتی تو در آن باید تقوای الهی باشد و اندرون آن کشتی، ایمان و بادبانش، توکل و ناخدایش، خرد و راهنمایش، دانش و سگانش، شکیبایی».

القیّم : السیّد و سائس الأمر (لسان العرب : ج ۱۲ ص ۵۰۲ «قیم»).

حدیث ۹۹

امام کاظم علیه السلام :

كُنْ فِي الدُّنْيَا كَسَاكِنٍ دَارٍ كَيْسَتْ لَهُ ، إِنَّمَا يَنْتَظِرُ الرَّحِيلَ .

امام کاظم علیه السلام : در دنیا، مانند کسی باش که در خانه ای ساکن است که مال او نیست و منتظر رفتن است.

تحف العقول: ص ۳۹۸، بحار الأنوار: ج ۷۸ ص ۳۱۳ ح ۱.

حدیث ۱۰۰

امام کاظم علیه السلام :

اجْعَلُوا لِأَنْفُسِكُمْ حَظًّا مِنَ الدُّنْيَا بِإِعْطَائِهَا مَا تَشْتَهَى مِنَ الْحَلَالِ وَمَا لَا يَثْلُمُ الْمُرُوءَةَ وَمَا لَا

سَرَفَ فِيهِ ، وَاسْتَعِينُوا بِذَلِكَ عَلَى أُمُورِ الدِّينِ ، فَإِنَّهُ رُوِيَ : لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَرَكَ دُنْيَاهُ لِدِينِهِ ،
 أَوْ تَرَكَ دِينَهُ لِدُنْيَاهُ .

امام کاظم علیه السلام : با برآوردن خواست های روای خود تا آن جا که به مروّت [و شخصیت] صدمه نزنند و اسراف نباشد، خویشان را از دنیا بهره مند سازید و از دنیا در کارهای دینتان کمک بگیرید؛ زیرا روایت شده است که: از ما نیست آن که دنیایش را برای دینش یا دینش را به خاطر دنیایش وا گذارد.
 تحف العقول : ص ۴۱۰ ، الفقه المنسوب إلى الإمام الرضا عليه السلام : ص ۳۳۷ عن العالم عليه السلام وفيه «لم ينل» بدل «لا يثلم» ، بحار الأنوار : ج ۷۸ ص ۳۲۱ ح ۱۸ .

حدیث ۱۰۱

امام کاظم علیه السلام :

الدُّنْيَا دَارٌ مِّنْ لَا دَارَ لَهُ ، وَمَالٌ مِّنْ لَا مَالَ لَهُ ، وَلَهَا يَجْمَعُ مَن لَّا عَقْلَ لَهُ ، وَشَهَوَاتِهَا يَطْلُبُ مَن لَّا فَهْمَ لَهُ ، وَعَلَيْهَا يُعَادَى مَن لَّا عِلْمَ لَهُ ، وَعَلَيْهَا يَحْسُدُ مَن لَّا فِقْهَ لَهُ ، وَلَهَا يَسْعَى مَن لَّا يَقِينَ لَهُ .

. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله : دنیا، سرای کسی است که سرایی ندارد و دارایی کسی است که مالی ندارد و کسی از بهر آن گرد می آورد که خرد ندارد و کسی در پی خواسته های دنیوی می رود که فهم ندارد، و کسی بر سر دنیا دشمنی می ورزد که شناخت ندارد و کسی به خاطر آن حسادت می ورزد که دانایی ندارد و کسی برای آن تلاش می کند که [به آخرت] یقین ندارد.

مشکاة الأنوار : ص ۴۶۷ ح ۱۵۶۰ ، تنبيه الخواطر : ج ۱ ص ۷۰ ، روضة الواعظین : ص ۴۹۱ ، إرشاد القلوب : ص ۱۸۶ و لیس فيه «ومال من لا مال له» ، بحار الأنوار : ج ۷۳ ص ۱۲۳ ح ۱۱۱ ؛ إحياء علوم الدين : ج ۳ ص ۳۰۰ و لیس فيه «وشهواتها يطلب من لا فهم له» .

حدیث ۱۰۲

امام کاظم علیه السلام :
 أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى دَاوُودَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا دَاوُودُ ، حَذِّرْ وَأَنْذِرْ أَصْحَابَكَ عَنْ حُبِّ
 الشَّهَوَاتِ ، فَإِنَّ الْمُعَلَّقَةَ قُلُوبُهُمْ بِشَهَوَاتِ الدُّنْيَا قُلُوبُهُمْ مَحْجُوبَةٌ عَنِّي .
 امام کاظم علیه السلام : خداوند متعال به داوود علیه السلام وحی کرد: «ای داوود! یارانت
 را از دوستی هوس ها بر حذر مدار و به آنان هشدار بده؛ زیرا آنان که به خواست های
 دنیوی دل بسته اند ، دل هایشان از من در حجاب است».
 تحف العقول : ص ۳۹۷ ، التحصین لابن فهد : ص ۶ ح ۳ نحوه ، بحار الأنوار : ج ۷۸ ص
 ۳۱۳ ح ۱ .

حدیث ۱۰۳

امام کاظم علیه السلام :
 : يَا هِشَامُ ، إِنَّ الْمَسِيحَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لِلْحَوَارِيِّينَ : ... إِنَّ أَجْزَعَكُمْ عِنْدَ الْبَلَاءِ لَأَشَدُّكُمْ
 حُبًّا لِلدُّنْيَا ، وَإِنَّ أَصْبَرَكُمْ عَلَى الْبَلَاءِ لَأَزْهَدُكُمْ فِي الدُّنْيَا .
 امام کاظم علیه السلام - در سفارش به هشام - : ای هشام! مسیح علیه السلام به حواریان
 فرمود: «... بی تاب ترین شما در هنگام بلا ، علاقه مندترین شما به دنیا است، و شکیباترینتان
 در بلا ، زاهدترین شما در دنیا است».
 تحف العقول: ص ۳۹۲-۳۹۳ و ص ۵۰۹ من دون إسنادٍ إلى الإمام الكاظم عليه السلام ، بحار
 الأنوار : ج ۱ ص ۱۴۶ ح ۳۰؛ البداية والنهاية : ج ۹ ص ۳۰۰ ، الدر المنثور : ج ۲ ص ۲۰۵
 نقلًا عن أحمد وكلاهما عن وهب بن منبه نحوه.

حدیث ۱۰۴

امام کاظم علیه السلام :
 أَحَدَرُ هَذِهِ الدُّنْيَا وَأَحَدَرُ أَهْلِهَا .
 امام کاظم علیه السلام - در توصیه هایش به هشام بن حکم - : از این دنیا بر حذر باش و
 از اهل آن حذر کن.
 تحف العقول : ص ۴۰۰ ، بحار الأنوار : ج ۱ ، ص ۱۵۷ ، ر ۳۰ .

حدیث ۱۰۵

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ أَعْظَمَ النَّاسِ قَدْرًا الَّذِي لَا يَرَى الدُّنْيَا لِنَفْسِهِ خَطْرًا .
 امام کاظم علیه السلام : با ارزش ترین مردم ، کسی است که برای دنیا ارزشی قائل نباشد.
 الکافی : ج ۱ ص ۱۹ ح ۱۲ عن هشام بن الحكم ، تحف العقول : ص ۳۸۹ ، الدرّة الباهرة
 : ص ۲۸ عن الإمام الباقر عليه السلام وفيه «قدرا» بدل «خطرا» ، بحار الأنوار : ج ۱ ص ۱۴۱
 ح ۳۰ .

حدیث ۱۰۶

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ أَصْبَرَكُمْ عَلَى الْبَلَاءِ لَأَزْهَدُكُمْ فِي الدُّنْيَا .
 امام کاظم علیه السلام : صبورترین شما در برابر بلا ، زاهدترین شما در دنیا است.
 تحف العقول : ص ۳۹۳ عن هشام بن الحكم و ص ۵۰۹ عن عيسى عليه السلام ، بحار الأنوار
 : ج ۱ ص ۱۴۶ .

حدیث ۱۰۷

امام کاظم علیه السلام :

یا هشام ، إن العاقلَ نَظَرَ إِلَى الدُّنْيَا وَإِلَى أَهْلِهَا فَعَلِمَ أَنَّهَا لَا تُنَالُ إِلَّا بِالمَشَقَّةِ ، وَنَظَرَ إِلَى الآخِرَةِ فَعَلِمَ أَنَّهَا لَا تُنَالُ إِلَّا بِالمَشَقَّةِ ، فَطَلَبَ بِالمَشَقَّةِ أَبْقَاهُمَا .

یا هشام ، إنَّ العُقَلَاءَ زَهَدُوا فِي الدُّنْيَا وَرَغَبُوا فِي الآخِرَةِ ؛ لِأَنَّهُمْ عَلِمُوا أَنَّ الدُّنْيَا طَالِبُهُ مَطْلُوبَةٌ ، وَالآخِرَةُ طَالِبُهُ وَمَطْلُوبَةٌ ، فَمَنْ طَلَبَ الآخِرَةَ طَلَبَتْهُ الدُّنْيَا حَتَّى يَسْتَوْفِيَ مِنْهَا رِزْقَهُ ، وَمَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا طَلَبَتْهُ الآخِرَةُ فَيَأْتِيهِ المَوْتُ فَيُفْسِدُ عَلَيْهِ دُنْيَاهُ وَآخِرَتَهُ .

امام کاظم علیه السلام - به هشام بن حکم - : ای هشام! خردمند ، درباره دنیا و اهل آن اندیشید و دریافت که دنیا جز با رنج به دست نمی آید، و در باره آخرت نیز اندیشید و دریافت که به آن نیز جز با رنج نمی توان رسید. پس با قبول رنج ، در طلب پاینده تر از آن دو بر آمد.

ای هشام! خردمندان ، از دنیا دل بر کردند و به آخرت ، دل بستند؛ زیرا دریافتند که دنیا خواهان است و خواسته شده و آخرت نیز خواهان است و خواسته شده ، و کسی که آخرت را بطلبد ، دنیا در طلب او بر می آید تا او روزی اش را به طور کامل از دنیا بر گیرد، و کسی که دنیا را طلب کند ، آخرت در طلب او بر می آید. و مرگش در می رسد و دنیا و آخرتش را بر او تباہ می گرداند.

الکافی : ج ۱ ص ۱۸ ح ۱۲ عن هشام بن الحكم وراجع تحف العقول : ص ۳۸۷ وبحار الأنوار : ج ۷۸ ص ۳۰۱ ح ۱ .

حدیث ۱۰۸

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ شَيْئًا هَذَا آخِرُهُ لِحَقِيقُهُ

امام کاظم علیه السلام - بر سر گوری - : چیزی (دنیا) که انجامش این است ، به راستی ، سزاوار است که از همان آغاز ، بدان زهد ورزیده شود، و چیزی (آخرت) که آغازش

این است ، هر آینه سزاوار است که از انجام آن ، ترسیده شود.
فَلَانُ حَقِيقٌ بِكَذَا : أَيْ خَلِيقٌ (المصباح المنیر: ص ۱۴۴ «حق»).

حدیث ۱۰۹

امام کاظم علیه السلام :
أَهَيُنُوا الدُّنْيَا وَتَهَاوَنُوا بِهَا ؛ فَإِنَّهَا مَا أَهَانَهَا قَوْمٌ إِلَّا هَنَأَهُمُ اللَّهُ الْعَيْشَ ، وَمَا أَعَزَّهَا قَوْمٌ إِلَّا تَعَبُوا
وَذَلُّوا .

امام کاظم علیه السلام : دنیا را سبک بدارید و آن را دست کم گیرید؛ چرا که هیچ مردمی دنیا را سبک نداشتند ، مگر آن که خداوند زندگی را برایشان گوارا ساخت؛ و هیچ مردمی دنیا را ارج نهند ، مگر این که به زحمت و خواری افتادند.
أعلام الدین : ص ۲۸۰ وراجع شرح نهج البلاغة : ج ۱۹ ص ۳۲۷ وسیر أعلام النبلاء : ج ۴ ص ۵۷۹ .

حدیث ۱۱۰

امام کاظم علیه السلام :
مَا أَهَانَ الدُّنْيَا قَوْمٌ قَطُّ إِلَّا هَنَأَهُمُ اللَّهُ إِيَّاهَا وَبَارَكَ لَهُمْ فِيهَا ، وَمَا أَعَزَّهَا قَوْمٌ قَطُّ إِلَّا نَغَصَّهُمُ اللَّهُ إِيَّاهَا .

امام کاظم علیه السلام : هرگز هیچ مردمی دنیا را سبک نداشتند ، مگر این که خداوند آن را برایشان گوارا ساخت و در آن برکتشان داد؛ و هرگز هیچ قومی دنیا را عزیز نداشتند ، مگر این که خداوند آن را به کامشان تلخ ساخت.
تاریخ یعقوبی : ج ۲ ص ۴۱۴ عن الحسن بن أسد .

حدیث ۱۱۱

امام کاظم علیه السلام :

أهينوا الدنيا فإنه أهنأ ما يكون عليكم ؛ فإنه ما أهان قوم الدنيا إلا هتأهم الله العيش ، وما أعزها قوم إلا ذلوا وتعبوا وكانت عاقبتهم الندامة .

امام کاظم علیه السلام : دنیا را کم اهمیت شمارید؛ زیرا این ، گواراترین چیز بر شماست؛ چرا که هیچ مردمی دنیا را سبک نشمردند مگر این که خداوند زندگی را برایشان گوارا گردانید، و هیچ مردمی دنیا را عزیز نداشتند ، مگر این که خوار و خسته شدند و عاقبتشان پشیمانی

ارشاد القلوب : ص ۱۸ .

حدیث ۱۱۲

امام کاظم علیه السلام :

قال أبو ذرٍّ رحمه الله : جزى الله الدنيا عنى مذمةً بعد رغيفين من الشعير ؛ أتغدى بأحدهما وأتعشى بالآخر ، وبعد شملتى الصوف ؛ أتزرُّ

بأحدهما وأتردى بالأخرى .

امام کاظم علیه السلام : ابو ذر - که رحمت خدا بر او باد - گفت: از سوی من ، پس از آن دو قرص نان جوین - که یکی را چاشت می خورم و دیگری را شام - و پس از آن دو جامه پشمین - که یکی را شلوار خویش می سازم و دیگری را ردای خویش - ، نکوهش خدا بر دنیا باد!.

الكافی : ج ۲ ص ۱۳۴ ح ۱۷ ، الأمالی للطوسی : ص ۷۰۲ ح ۱۵۰۲ ، رجال الکشی : ج ۱ ص ۱۲۰ الرقم ۵۴ نحوه و کلها عن موسى بن بكر ، بحار الأنوار : ج ۲۲ ص ۴۰۱ ح ۱۰ .

حدیث ۱۱۳

امام کاظم علیه السلام :
 : إِنَّ شَيْئاً هَذَا آخِرُهُ لَحَقِيقٌ أَنْ يُزْهَدَ فِي أَوَّلِهِ، وَإِنْ شَيْئاً هَذَا أَوَّلُهُ لَحَقِيقٌ أَنْ يُخَافَ آخِرُهُ .
 امام کاظم علیه السلام - در سخنانی بر سر قبری که بر آن حاضر شده بود - : چیزی (دنیا و زندگی) که پایش این است ، سزاوار است که به ابتدای آن ، دل بسته نشود ، و چیزی (آخرت) که ابتدایش این جاست ، سزاوار است که از پایان آن ، ترسیده شود .
 معانی الأخبار : ص ۳۴۳ ، تحف العقول : ص ۴۰۸ کلاهما عن حفص بن غیاث النخعی ، بحار الأنوار: ج ۷۳ ص ۱۰۳ ح ۹۱ .

حدیث ۱۱۴

امام کاظم علیه السلام :
 : يَا هِشَامُ ، إِنَّ الْمَسِيحَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ لِلْحَوَارِيِّينَ : ... يَا عِبِيدَ الدُّنْيَا ، بِحَقِّ أَقُولُ لَكُمْ : لَا تُدْرِكُونَ شَرَفَ الْآخِرَةِ إِلَّا بِتَرْكِ مَا تُحِبُّونَ ، فَلَا تُنْظَرُوا بِالتَّوْبَةِ غَدَاً ؛ فَإِنَّ دُونََ غَدٍ يَوْمًا وَكَلِيلَةٌ وَ قَضَاءٌ لِلَّهِ فِيهِمَا يَغْدُو وَ يَرُوحُ .
 امام کاظم علیه السلام - خطاب به هشام بن حکم - : ای هشام! مسیح علیه السلام به حواریان فرمود : « ... ای بندگان دنیا! حقیقتی را به شما بگویم : به شرافت آخرت نمی رسید ، مگر با و نهادن آنچه دوست می دارید . پس ، کار توبه را به فردا میفکنید ؛ زیرا که قبل از فردا [ی قیامت] ، روز و شبی است و قضای (حکم) خداوند در آن روز و شب ، آمد و شد می کند» .
 تحف العقول : ص ۳۹۲ و ص ۵۰۸ عن عیسی علیه السلام ، بحار الأنوار : ج ۱ ص ۱۴۵ ح ۳۰ .

حدیث ۱۱۵

امام کاظم علیه السلام :

: اللَّهُمَّ بِيْرِكَ الْقَدِيمِ ... أَنْتَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، لَقَدْ فَازَ مَنْ وَالَاكَ ، وَسَعَدَ مَنْ نَاجَاكَ ، وَعَزَّ مَنْ نَادَاكَ ، وَظَفَرَ مَنْ رَجَاكَ ، وَغَنِمَ مَنْ قَصَدَكَ ، وَرَبِحَ مَنْ تَاجَرَكَ .

امام کاظم علیه السلام - از دعای ایشان در تعقیبات نماز - : بارخدا یا! به حق احسان دیرین و ازلی ات ... ؛ تویی آن خدایی که معبودی جز تو نیست . هر آینه رستگار شد آن که پیروی تو کرد ، و نیک بخت شد آن که با تو به راز و نیاز پرداخت ، و عزتمند شد آن که تو را صدا زد ، و کامیاب شد آن که به تو امید بست ، و غنیمت بُرد آن که آهنگ [کوی] تو کرد ، و سود بُرد آن که با تو سودا کرد .

مصباح المتهجد : ص ۵۹ ح ۹۲ ، البلد الأمين : ص ۱۳ ، المصباح للكفعمی : ص ۳۵ و فيه «وَرُحِمَ» بدل «وربح» من دون إسنادٍ إلى المعصوم ، بحار الأنوار : ج ۸۶ ص ۵۳ ح ۵۸ نقلًا عن الكتاب العتيق الغروی .

حدیث ۱۱۶

امام کاظم علیه السلام :

: لَا رِبْحَ إِلَّا لِمَنْ بَاعَ اللَّهَ نَفْسَهُ .

امام کاظم علیه السلام : سود نبرد ، مگر آن کس که خویشتن را به خدا فروخت .

أعلام الدین : ص ۱۲۰ .

حدیث ۱۱۷

امام کاظم علیه السلام :

: مَنْ رَضِيَ مِنْ اللَّهِ بِالدُّنْيَا فَقَدْ رَضِيَ بِالْخَيْسِ .

امام کاظم علیه السلام : کسی که از خداوند به دنیا رضایت دهد ، به پست ، رضایت داده

است.

تحف العقول: ص ۳۹۱، بحار الأنوار: ج ۷۸ ص ۳۰۶ ح ۱.

حدیث ۱۱۸

امام کاظم علیه السلام :
 لَا تُذْهِبِ الْحِشْمَةَ بَيْنَكَ وَبَيْنَ أَخِيكَ ، أَبْقِ مِنْهَا ؛ فَإِنَّ ذَهَابَهَا ذَهَابُ الْحَيَاءِ ، وَبَقَاءُ الْحِشْمَةِ بَقَاءُ الْمَوَدَّةِ .

امام کاظم علیه السلام : احترام میان خود و برادرت را از بین مبر و چیزی از آن بگذار ؛ زیرا از میان رفتن آن ، از میان رفتن شرم است و بر جای بودن احترام ، [عامل] بر جای بودن دوستی است .

تحف العقول: ۴۰۹ و ص ۳۷۰ ، الکافی: ۲ / ۶۷۲ / ۵ عن الإمام الكاظم عليه السلام وليس فيه «وبقاء الحشمة» ، مشكاة الأنوار: ۲۲۰ و ص ۱۰۵ عن خالد بن نجیح عن الإمام الصادق عليه السلام ، بحار الأنوار: ۷۸ / ۳۲۰ / ۱۴ .

حدیث ۱۱۹

امام کاظم علیه السلام :
 دَخَلْتُ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ لِي : يَا صَفْوَانُ ، كُلُّ شَيْءٍ مِنْكَ حَسَنٌ جَمِيلٌ مَا خَلَا شَيْئًا ، وَاحِدًا .
 قُلْتُ : جُعِلْتُ فِدَاكَ ، أَيُّ شَيْءٍ ؟
 قَالَ : إِكْرَاؤُكَ جَمَالَكَ مِنْ هَذَا الرَّجُلِ ؛ يَعْنِي هَارُونَ .
 قُلْتُ : وَاللَّهِ مَا أَكْرَيْتُهُ أَشْرًا ، وَلَا بَطْرًا ، وَلَا لَصِيدًا ، وَلَا لِلَّهِو ، وَلَكِنِّي أَكْرَيْتُهُ لِهَذَا الطَّرِيقِ ؛ يَعْنِي طَرِيقَ مَكَّةَ ، وَلَا أَتَوَلَّاهُ بِنَفْسِي وَلَكِنِ أَنْصَبُ غِلْمَانِي .
 فَقَالَ لِي : يَا صَفْوَانُ ، أَيَقَعُ كِرَاؤُكَ عَلَيْهِمْ ؟

قُلْتُ : نَعَمْ جُعِلْتُ فِدَاكَ .
 قَالَ : فَقَالَ لِي : أَتُحِبُّ بَقَاءَهُمْ حَتَّى يَخْرُجَ كِرَاؤُكَ؟
 قُلْتُ : نَعَمْ .
 قَالَ : فَمَنْ أَحَبَّ بَقَاءَهُمْ فَهُوَ مِنْهُمْ ، وَمَنْ كَانَ مِنْهُمْ كَانَ وَرَدَ النَّارَ .
 قَالَ صَفْوَانُ : فَذَهَبْتُ وَبِعْتُ جَمَالِي عَنْ آخِرِهَا .
 فَبَلَغَ ذَلِكَ إِلَى هَارُونَ ، فَدَعَانِي ، فَقَالَ لِي : يَا صَفْوَانُ ، بَلَّغْنِي أَنَّكَ بَعْتَ جِمَالَكَ؟
 قُلْتُ : نَعَمْ .
 فَقَالَ : لِمَ؟
 قُلْتُ : أَنَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ، وَإِنَّ الْغُلَمَانَ لَا يَفُونَ بِالْأَعْمَالِ .
 فَقَالَ : هَيْهَاتَ أَيَّهَاتَ ، إِنِّي لَأَعْلَمُ مَنْ أَشَارَ عَلَيْكَ بِهَذَا ؛ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ .
 قُلْتُ : مَا لِي وَلِمُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ!
 فَقَالَ : دَعِ هَذَا عَنْكَ ، فَوَاللَّهِ لَوْ لَا حُسْنُ صُحْبَتِكَ لَقَتَلْتُكَ .
 رجال الكشي - به نقل از حسن بن علی بن فضال، از صفوان بن مهران جمال - : نزد امام موسی کاظم علیه السلام رفتم. ایشان به من فرمود: «ای صفوان! همه رفتارت خوب است، جز یک چیز».

گفتم : فدایت شوم ! چه چیز ؟
 فرمود : «کرایه دادن شترهایت به این مرد ، یعنی هارون» .
 گفتم : به خدا سوگند ، شترهایم را برای سرمستی و بدمستی یا شکار و لهو ، به او کرایه نمی دهم ؛ بلکه آنها را برای پیمودن این راه (راه مکه) کرایه می دهم و خودم نیز همراه او نمی روم و غلامانم را برای این کار، راهی می کنم.
 حضرت به من فرمود : «ای صفوان! آیا کرایه تو را باید بپردازند؟» .
 گفتم : فدایت شوم ، آری!
 فرمود : «آیا دوست داری تا زمانی که کرایه ات را دریافت می کنی ، زنده بمانند؟» .

گفتم : آری .

فرمود : «هر کس خواستار بقای آنان باشد ، از آنان است و هر کس از آنان باشد ، به دوزخ

می رود»

[صفوان می گوید :] من نیز رفتم و همه شترهایم را فروختم .

خبر این ماجرا به هارون رسید و او مرا خواند و به من گفت : ای صفوان! شنیده ام که

شترهایت را فروخته ای ؟

گفتم : آری .

گفت : چرا ؟

گفتم : من پیرمردی فرتوت هستم و غلامانم نیز کارها را درست انجام نمی دهند .

هارون گفت : هیئات ! این طور نیست . من می دانم چه کسی تو را به این کار وا داشته

است ؛ موسی بن جعفر .

گفتم : مرا چه به موسی بن جعفر!

گفت : دست بردار! به خدا سوگند ، اگر به جهت خوش معاشرتی ات نبود ، تو را می

کشتم

رجال الکشی : ۲ / ۷۴۰ / ۸۲۸ .

حدیث ۱۲۰

امام کاظم علیه السلام :

وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ أَفْضَلَ

الزَّادِ لِلرَّاحِلِ إِلَيْكَ عَزْمُ إِرَادَةِ يَخْتَارُكَ بِهَا وَقَدْ نَاجَاكَ بِعَزْمِ الْإِرَادَةِ قَلْبِي .

امام کاظم علیه السلام - در دعایش ، زمانی که او را به سوی بغداد می بردند - : می دانم

که برترین توشه رهرو به سوی تو ، اراده استواری است که با آن ، تو را برمی گزیند ، و

اینک ، قلبم با اراده ای استوار با تو رازگویی می کند .
 اقبال الأعمال : ۳ / ۲۷۶ ، مصباح المتهدج : ۸۱۴ ، مصباح الزائر : ۱۸۷ .

حدیث ۱۲۱

امام کاظم علیه السلام :

- فی قوله تعالى : «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا» - : يَتُوبُ الْعَبْدُ ثُمَّ لَا يَرْجِعُ فِيهِ ، وَإِنَّ أَحَبَّ عِبَادِ اللَّهِ إِلَى اللَّهِ الْمُتَّقِي التَّائِبُ .

امام کاظم علیه السلام - در تفسیر آیه «ای کسانی که ایمان آورده اید ! به سوی خدا ، خالصانه توبه کنید» - : مقصود آن است که بنده توبه کند و دیگر به گناه بازنگردد .

محبوب ترین بندگان در نزد خداوند ، پرهیزگار توبه کار است .

تفسیر القمی : ۲ / ۳۷۷ عن محمد بن الفضیل ، بحار الأنوار : ۶ / ۲۰ / ۸ . راجع : إنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ يَحِبُّ هَؤُلَاءِ / الْمُفْتَنِّ التَّوَّابِ .

حدیث ۱۲۲

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ جَلَّ وَعَزَّ يُبْغِضُ الْعَبْدَ النَّوَامَ الْفَارِغَ .

امام کاظم علیه السلام : خداوند عز و جل بنده پُر خوابِ بیکار را دشمن می دارد .

الكافی : ۵ / ۸۴ / ۲ عن بشیر الدهان ، کتاب من لا یحضره الفقیه : ۳ / ۱۶۹ / ۳۶۳۵ نحوه ، عوالی اللالی : ۳ / ۲۰۱ / ۲۶ و لیس فیہ «النوام» .

حدیث ۱۲۳

امام کاظم علیه السلام :

- فی کتابه إلى هارون الرشيد، لَمَّا طَلَبَ مِنْهُ الْمَوْعِظَةَ - : مَا مِنْ شَيْءٍ تَرَاهُ عَيْنُكَ إِلَّا وَفِيهِ

مَوْعِظَةٌ

امام کاظم علیه السلام - در نامه خود به هارون الرشید که از آن حضرت پند و موعظه خواسته بود - نوشت: هیچ چیزی نیست که چشم تو آن را ببیند مگر اینکه در آن پند و موعظتی است.

بحار الأنوار: ۱۴/۳۲۴/۷۱.

حدیث ۱۲۴

امام کاظم علیه السلام :
 إِذَا وَعَدْتُمْ الصِّغَارَ فَأَوْفُوا لَهُمْ ؛ فَإِنَّهُمْ يَرُونَ أَنَّكُمْ أَنْتُمْ الَّذِينَ تَرْزُقُونَهُمْ ، وَإِنَّ اللَّهَ لَا يَغْضَبُ
 بِشَيْءٍ كَغَضَبِهِ لِلنِّسَاءِ وَالصِّبْيَانِ .

امام کاظم علیه السلام : هرگاه به کودکان وعده ای دادید به آن عمل کنید؛ زیرا آنها فکر می کنند این شما هستید که به آنها روزی می دهید و خداوند به اندازه ای که برای زنان و کودکان خشم می گیرد، برای هیچ چیز به خشم نمی آید.
 بحار الأنوار: ۲۳/۷۳/۱۰۴.

حدیث ۱۲۵

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ الْعَاقِلَ ... لَا يَعِدُ مَا لَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ .
 امام کاظم علیه السلام : خردمند ، ... به چیزی که نمی تواند ، وعده نمی دهد .
 الکافی: ۱۲ / ۲۰ / ۱ .

حدیث ۱۲۶

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ لَمْ يَرْفَعْ الْمُتَوَاضِعِينَ بِقَدْرِ تَوَاضُعِهِمْ، وَلَكِنْ رَفَعَهُمْ بِقَدْرِ عَظَمَتِهِ وَمَجْدِهِ.

امام کاظم علیه السلام : خداوند فروتنان را به اندازه فروتنی شان بالا نمی برد، بلکه آنان را به اندازه عظمت و بزرگی خود رفعت می بخشد.

تحف العقول : ۳۹۹.

حدیث ۱۲۷

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ الزَّرْعَ يَنْبُتُ فِي السَّهْلِ وَلَا يَنْبُتُ فِي الصِّفَا؛ فَكَذَلِكَ الْحِكْمَةُ تَعْمُرُ فِي قَلْبِ الْمُتَوَاضِعِ، وَلَا تَعْمُرُ فِي قَلْبِ الْمُتَكَبِّرِ الْجَبَّارِ؛ لِأَنَّ اللَّهَ جَعَلَ التَّوَّاضِعَ آلَةَ الْعَقْلِ، وَجَعَلَ التَّكَبُّرَ مِنْ آلَةِ الْجَهْلِ.

امام کاظم علیه السلام : همانا زراعت در دشت می روید و روی تخته سنگ برآمده نمی روید. حکمت نیز چنین است، در دل شخص فروتن آباد می شود و در دل انسان متکبر و گردنفرافراز آباد نمی شود؛ زیرا خداوند فروتنی را ابزار خرد قرار داده است و تکبر را ابزار نابخردی.

بحار الأنوار : ۱/۳۱۲/۷۸.

حدیث ۱۲۸

امام کاظم علیه السلام :

- لَجَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ الْعَاصِمِيِّ - : يَا عَاصِمُ، كَيْفَ أَنْتُمْ فِي التَّوَّاصِلِ وَالتَّوَّاسِي؟ [قَالَ:] قَلْتُ : عَلَى أَفْضَلِ مَا كَانَ عَلَيْهِ أَحَدٌ . قَالَ : أَيَّاتِي أَحَدُكُمْ إِلَى دُكَّانِ أَخِيهِ أَوْ مَنْزِلِهِ عِنْدَ الضَّائِقَةِ فَيَسْتَخْرِجُ كَيْسَهُ وَيَأْخُذُ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ فَلَا يُنْكَرُ عَلَيْهِ؟! قَالَ : لَا ، قَالَ : فَلَسْتُمْ عَلَى مَا أَحَبُّ فِي التَّوَّاصِلِ

امام کاظم علیه السلام - خطاب به جعفر بن محمد عاصمی - : ای عاصم ، در زمینه مراوده باهم و همدردی با یکدیگر چگونه هستید ؟ عرض کردم : در بهترین وضعی که یک نفر می تواند داشته باشد . فرمود : آیا چنین هست که فردی از شما در هنگام تنگدستی به دگان یا منزل برادرش برود و دخل او را بیرون کشد و آنچه احتیاج دارد بردارد و برادرش به او اعتراض نکند ؟ عاصم عرض کرد : نه . حضرت فرمود : پس ، در مراوده باهم آن طور که من دوست دارم نیستید .
بحار الأنوار : ۲۸ / ۲۳۱ / ۷۴ .

حدیث ۱۲۹

امام	کاظم	علیه	السلام	:
إذا	مر	بک		

امام کاظم علیه السلام : هرگاه دو کار برایت پیش آمد که ندانستی کدام یک بهتر و درست تر است، بنگر که کدام یک از آنها به هوس تو نزدیکتر است، با همان مخالفت کن؛ زیرا درست های بسیاری در مخالفت کردن با هوای نفست نهفته است. فی بعض النسخ «وإذا خربك أمران» وخرّبه أمر : ای نزل به وأهمّه . (کما فی هامش المصدر).

حدیث ۱۳۰

امام	کاظم	علیه	السلام	:
لا تُعوّد عینک کثرة النوم؛ فإنها أقل شئ في الجسد شُكرا .				

امام کاظم علیه السلام : چشمانت را به پر خوابی عادت مده؛ زیرا چشم ها ناسپاس ترین عضو بدن هستند.
تفسیر العیاشی : ۲ / ۱۱۵ / ۱۴۹ .

حدیث ۱۳۱

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ اللَّهَ جَلَّ وَعَزَّ يُبْغِضُ الْعَبْدَ النَّوَامَ الْفَارِغَ .
 امام کاظم علیه السلام : خداوند عز و جل ، از بنده پر خوابِ بیکار نفرت دارد.
 الکافی : ۵ / ۸۴ / ۲.

حدیث ۱۳۲

امام کاظم علیه السلام :
 إِيَّاكَ أَنْ تَمْنَعَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ ، فَتُنْفِقَ مِثْلِيهِ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ .
 امام کاظم علیه السلام : از خرج کردن در راه طاعت خدا دریغ مکن که [لاجرم] دو چندان
 آن را در راه معصیت خدا خرج خواهی کرد.
 تحف العقول : ۴۰۸.

حدیث ۱۳۳

امام کاظم علیه السلام :
 مَنْ اقْتَصَدَ وَقَنَّ بَقِيَّتِ عَلَيْهِ النِّعْمَةُ ، وَمَنْ بَدَّرَ وَأَسْرَفَ زَالَتْ عَنْهُ النِّعْمَةُ .
 امام کاظم علیه السلام : کسی که صرفه جو و قانع باشد، نعمت برایش می ماند و کسی که
 ریخت و پاش و اسراف کند نعمت از او زوال می یابد.
 بحار الأنوار : ۷۸ / ۳۲۷ / ۴.

حدیث ۱۳۴

امام کاظم علیه السلام :
 كَانَ يَحْيَى بْنُ زَكَرِيَّا عَلَيْهِمَا السَّلَامُ يَكْفِي وَلَا يَضْحَكُ ، وَكَانَ عَيْسَى بْنُ مَرْيَمَ

عليهما السلام يضحك ويبكي ، وكان الذي يصنع عيسى عليه السلام أفضل من الذي كان يصنع يحيى عليه السلام .

امام کاظم علیه السلام : روش یحیی بن زکریا علیهما السلام این بود که می گریست و هیچ گاه نمی خندید؛ عیسی بن مریم هم می خندید و هم می گریست و کاری که عیسی علیه السلام می کرد، برتر از کاری بود که یحیی علیه السلام می کرد.

الکافی : ۲/۶۶۵/۲۰ .

حدیث ۱۳۵

امام کاظم علیه السلام :

ما بعث الله عزوجل نبيا ولا وصيا إلا سخيا .

امام کاظم علیه السلام : خداوند عز و جل هیچ نبی یا وصیی نفرستاد مگر اینکه سخاوتمند بود.

الکافی : ۴/۳۹/۴ .

حدیث ۱۳۶

امام کاظم علیه السلام :

- لَمَّا دَخَلَ عَلَى رَجُلٍ قَدْ غَرَقَ سَكَرَاتِ الْمَوْتِ - : الْمَوْتُ هُوَ الْمَصْفَاءُ يُصَفَّى الْمُؤْمِنِينَ مِنْ ذُنُوبِهِمْ فَيَكُونُ آخِرُ أَلَمٍ يُصِيبُهُمْ كَفَّارَةً آخِرَ وَزَرَ بَقِيَ عَلَيْهِمْ ، وَيُصَفَّى الْكَافِرِينَ مِنْ حَسَنَاتِهِمْ فَيَكُونُ آخِرَ لَذَّةٍ أَوْ رَاحَةٍ تَلْحَقُهُمْ ، وَهُوَ آخِرُ ثَوَابٍ حَسَنَةٍ تَكُونُ لَهُمْ ... .

امام کاظم علیه السلام - وقتی نزد مردی رفت که در سكرات مرگ فرو رفته بود - فرمود: مرگ صافی ای است که مؤمنان را از گناهانشان صاف می کند و آخرین دردی است که به عنوان کفاره آخرین گناهی که در وجودشان می باشد به آنها می رسد و کافران را نیز از حسناشان صاف می سازد و آخرین خوشی یا آسایشی است که به عنوان آخرین

پاداش حسنه ای که دارند، به ایشان می رسد... .
معانی الأخبار: ۶/۲۸۹

حدیث ۱۳۷

امام کاظم علیه السلام :
إِذَا مَرَضَ الْمُؤْمِنُ أَوْحَى اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَى صَاحِبِ الشَّمَالِ : لَا تَكْتُبْ عَلَيَّ عَبْدِي مَا دَامَ فِي حَبْسِي وَوَثَاقِي ذَنْبًا. وَيُوحَى إِلَى صَاحِبِ الْيَمِينِ أَنْ اكْتُبَ لِعَبْدِي مَا كُنْتَ تَكْتُبُهُ فِي صِحَّتِهِ مِنَ الْحَسَنَاتِ .

امام کاظم علیه السلام : هرگاه مؤمن بیمار شود، خداوند عز و جل به فرشته دست چپ او وحی فرماید که برای بنده ام، تا زمانی که در زندان و بند من است، گناهی منویس . و به فرشته دست راست او وحی می فرماید که همان حسناتی را که در زمان سلامتی بنده ام نوشتی، برایش بنویس .
الکافی: ۷/۱۱۴/۳

حدیث ۱۳۸

امام کاظم علیه السلام :
الْمَعْرُوفُ غُلٌّ لَا يَفُكُّهُ إِلَّا مَكْفَأَةٌ أَوْ شُكْرٌ .
امام کاظم علیه السلام : نیکی واحسان قلاده ای است که جز جبران کردن یا تشکر آن را باز نمی کند.
الدرّة الباهرة: ۳۴.

حدیث ۱۳۹

امام کاظم علیه السلام :

- فی قوله تعالى : «هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ» - : جَرَتْ فِي الْمُؤْمِنِ وَالْكَافِرِ وَالْبَرِّ وَالْفَاجِرِ ، مَنْ صَنَعَ إِلَيْهِ مَعْرُوفٌ فَعَلَيْهِ أَنْ يُكَافِيَ بِهِ ، وَكَيْسَتْ الْمُكَافَأَةُ أَنْ تَصْنَعَ كَمَا صَنَعَ حَتَّى تَرَى فَضْلَكَ ، فَإِنْ صَنَعْتَ كَمَا صَنَعَ فَلَهُ الْفَضْلُ بِالْإِبْتِدَاءِ .

امام کاظم علیه السلام - درباره آیه «آیا سزای نیکی جز نیکی است؟» - فرمود : این آیه درباره مؤمن و کافر و نیک و بد جاری است. به هر کس خوبی شود، باید آن را پاداش دهد. پاداش دادن، این نیست که همان احسانی را کنی که او کرده است، مگر این که برتری خود را نشان دهی؛ زیرا اگر همان را کنی که او کرده است، به سبب این که آغازگر احسان می باشد، برتری از آن اوست.

بحار الأنوار : ۱/۳۱۱/۷۸

حدیث ۱۴۰

امام کاظم علیه السلام :

يا رسولَ الله قد عَلِمْتُ ابْنِي هَذَا الْكِتَابَ فِي أَيِّ شَيْءٍ أَسْلَمَهُ؟ فَقَالَ - : سَلِمَهُ لِلَّهِ أَبُوكَ ، وَلَا تُسَلِّمُهُ فِي خَمْسٍ : لَا تُسَلِّمُهُ سَيِّئًا ، وَلَا صَايغًا ، وَلَا قَصَابًا ، وَلَا حَنَاطًا ، وَلَا نَخَاسًا .

فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، وَمَا السَّيِّئُ؟ قَالَ : الَّذِي يَبِيعُ الْأَكْفَانَ وَيَتَمَنَّى مَوْتَ أُمَّتِي ، وَلِلْمَوْلُودِ مِنْ أُمَّتِي أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَيْهِ الشَّمْسُ ، وَأَمَّا الصَّائِغُ فَإِنَّهُ يُعَالِجُ غَبْنَ أُمَّتِي ، فَأَمَّا الْقَصَابُ فَإِنَّهُ يَذْبَحُ حَتَّى تَذْهَبَ الرَّحْمَةُ مِنْ قَلْبِهِ ، وَأَمَّا الْحَنَاطُ فَإِنَّهُ يَحْتَكِرُ الطَّعَامَ عَلَى أُمَّتِي ، وَلَئِنْ يَلْقَى اللَّهُ الْعَبْدَ سَارِقًا أَحَبُّ إِلَيْمِنْ أَنْ يَلْقَاهُ قَدْ احْتَكَرَ طَعَامًا أَرْبَعِينَ يَوْمًا . وَأَمَّا النَّخَاسُ فَإِنَّهُ أَتَانِي جَبْرَائِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ : يَا مُحَمَّدُ ، إِنَّ شِرَارَ أُمَّتِكَ الَّذِينَ يَبِيعُونَ النَّاسَ .

امام کاظم علیه السلام : مردی خدمت پیامبر خدا صلی الله علیه و آله آمد و به ایشان عرض کرد: من این فرزندم را سواد آموخته ام؛ حالا او را به چه شغلی بگمارم؟ حضرت فرمود

: خدا پدرت را بیامرزد، او را در هر شغلی بگذار اما به پنج گروه مسپارش: سیّء، زرگر، قصاب، گندم فروش و برده فروش. مرد عرض کرد: ای رسول خدا! سیّء کیست؟ فرمود: کسی که کفن می فروشد و آرزوی مرگ افراد امت مرا دارد، در حالی که یک نوزاد امت خود را، از هر آنچه آفتاب بر آن می تابد بیشتر دوست دارم. اما زرگر؛ زیرا به فکر مغبون ساختن افراد امت من است. اما قصاب؛ زیرا آنقدر حیوان می کشد که رحم از دلش رخت بر می بندد. اما گندم فروش؛ زیرا ارزاق امت مرا احتکار می کند. اگر کسی با عنوان دزد، خدا را دیدار کند بهتر است از این که او را دیدار کند، در حالی که چهل روز خوراک مردم را احتکار کرده باشد. اما برده فروش؛ زیرا جبرئیل علیه السلام نزد من آمد و گفت: ای محمد! بدترین افراد امت تو، کسانی هستند که انسان خرید و فروش می کنند.

بحار الأنوار: ۱/۷۷/۱۰۳.

حدیث ۱۴۱

امام کاظم علیه السلام :

- لِهَشَامٍ وَهُوَ يَعِظُهُ - : إِنَّ الْعَاقِلَ لَا يَكْذِبُ وَإِنْ كَانَ فِيهِ هَوَاهُ .

امام کاظم علیه السلام - در اندرز به هشام - فرمود : خردمند دروغ نمی گوید، اگر چه منافع او در آن باشد.

بحار الأنوار: ۱/۳۰۵/۷۸.

حدیث ۱۴۲

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ الزَّرْعَ يَنْبُتُ فِي السَّهْلِ وَلَا يَنْبُتُ فِي الصِّفَا ، فَكَذَلِكَ الْحِكْمَةُ تَعْمُرُ فِي قَلْبِ الْمُتَوَاضِعِ وَلَا تَعْمُرُ فِي قَلْبِ الْمُتَكَبِّرِ الْجَبَّارِ ؛ لِأَنَّ اللَّهَ جَعَلَ التَّوَاضِعَ آلَةَ الْعَقْلِ ، وَجَعَلَ التَّكَبُّرَ مِنْ آلَةِ

الْجَهْلُ ، أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ مَنْ شَمَخَ إِلَى السَّقْفِ بِرَأْسِهِ شَجَهُ ، وَمَنْ خَفَضَ رَأْسَهُ اسْتَظَلَ تَحْتَهُ وَأَكْنَهُ؟! وَكَذَلِكَ مَنْ لَمْ يَتَوَاضَعَ لِلَّهِ خَفَضَهُ اللَّهُ ، وَمَنْ تَوَاضَعَ لِلَّهِ رَفَعَهُ .
 امام کاظم علیه السلام : همانا زراعت، در دشت پست می روید و روی تخته سنگ نمی روید. حکمت نیز چنین است: در دل شخص فروتن آباد می شود و در دل متکبر گردنفر از آباد نمی شود؛ زیرا که خداوند فروتنی را ابزار خرد و دانایی قرار داده و تکبر را از ابزار نادانی. مگر نمی دانی که هر کس سرش را به سقف ساید، سرش می شکافد و هر که سر پایین گیرد در زیر سقف سایه و پناه می گیرد. بدین سان نیز هر که برای خدا فروتنی نکند، خداوند او را پست گرداند و هر که برای خدا فروتنی کند، خداوند او را بالا برد.

تحف العقول : ۳۹۶.

حدیث ۱۴۳

امام کاظم علیه السلام :
 أَوْحَى اللَّهُ تَعَالَى إِلَى دَاوُدَ عَلَيْهِ السَّلَامُ : يَا دَاوُدُ ، حَذِرْ وَأَنْذِرْ (وَنَذِرْ) أَصْحَابَكَ عَنْ حُبِّ الشَّهَوَاتِ ، فَإِنَّ الْمَعْلَقَةَ قُلُوبُهُمْ بِشَهَوَاتِ الدُّنْيَا قُلُوبُهُمْ مَحْجُوبَةٌ عَنِّي .
 امام کاظم علیه السلام : خداوند متعال به داوود علیه السلام وحی فرمود که: ای داوود! یاران خود را از شهوت پرستی بر حذر دار و بیم ده؛ زیرا کسانی که دل‌هایشان آویخته به شهوت دنیاست، دل‌هایشان از من در پرده است.
 تحف العقول : ۳۹۷.

حدیث ۱۴۴

امام کاظم علیه السلام :
 - عِنْدَ قَبْرِ - : إِنَّ شَيْئًا هَذَا آخِرُهُ لِحَقِيقٍ أَنْ يُزْهَدَ فِي أَوَّلِهِ ، وَإِنَّ شَيْئًا هَذَا أَوَّلُهُ لِحَقِيقٍ أَنْ يُخَافَ

آخِرُهُ

امام کاظم علیه السلام - در کنار یک گور - فرمود: چیزی که پایانش این است، سزااست که از همان آغاز دل از آن برگردد و چیزی که آغازش این است، بجاست که از پایانش بترسند.

معانی الأخبار: ۱/۳۴۳.

حدیث ۱۴۵

امام کاظم علیه السلام :
تَفَقَّهُوا فِي دِينِ اللَّهِ ، فَإِنَّ الْفَقْهَ مِفْتَاحُ الْبَصِيرَةِ ، وَتَمَامُ الْعِبَادَةِ ، وَالسَّبَبُ إِلَى الْمَنَازِلِ الرَّفِيعَةِ وَالرَّتَبِ الْجَلِيلَةِ فِي الدِّينِ وَالدُّنْيَا ، وَفَضْلُ الْفَقِيهِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِ الشَّمْسِ عَلَى الْكَوَاكِبِ ، وَمَنْ لَمْ يَتَّفَقْهُ فِي دِينِهِ لَمْ يَرْضَ اللَّهُ لَهُ عَمَلًا .
امام کاظم علیه السلام : در دین خدا فقیه و دانا شوید؛ زیرا فقه کلید بصیرت است و مایه کمال عبادت و وسیله رسیدن به مقامات بلند و مراتب عالی دینی و دنیایی.
بحار الأنوار: ۱۹/۳۲۱/۷۸.

حدیث ۱۴۶

امام کاظم علیه السلام :
إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لِيُبْغِضَ الْعَبْدَ النَّوَامَ ، إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى لِيُبْغِضَ الْعَبْدَ الْفَارِغَ .
امام کاظم علیه السلام : همانا خداوند متعال از بنده پر خواب نفرت دارد؛ به تحقیق خداوند متعال از بنده بیکار نفرت دارد.
کتاب من لا يحضره الفقيه: ۳/۱۶۹/۳۶۳۵.

حدیث ۱۴۷

امام کاظم علیه السلام :
 مَنْ ذَكَرَ رَجُلًا مِنْ خَلْفِهِ بِمَا هُوَ فِيهِ مِمَّا لَا يَعْرِفُهُ النَّاسُ لَمْ يَغْتَبَهُ ، وَمَنْ ذَكَرَهُ مِنْ خَلْفِهِ بِمَا هُوَ فِيهِ مِمَّا لَا يَعْرِفُهُ النَّاسُ اغْتَابَهُ .
 امام کاظم علیه السلام : هر کس پشت سر دیگری چیزی بگوید که در او هست و مردم هم آن را می دانند غیبتش نکرده است، اما اگر کسی پشت سرش چیزی را بگوید که در او هست ولی مردم نمی دانند، غیبتش کرده است.
 الکافی : ۶/۳۵۸/۲.

حدیث ۱۴۸

امام کاظم علیه السلام :
 - لَمَّا سَأَلَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ فَارِسَ : أَتَعْلَمُونَ الْغَيْبَ؟ - : قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ : يُبْسَطُ لَنَا الْعِلْمُ فَتَعْلَمُ ، وَيُقْبَضُ عَنَّا فَلَا نَعْلَمُ . وَقَالَ : سَرُّ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ أَسْرَهُ إِلَى جَبْرَائِيلَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ، وَأَسْرَهُ جَبْرَائِيلُ إِلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، وَأَسْرَهُ مُحَمَّدٌ إِلَى مَنْ شَاءَ اللَّهُ .
 امام کاظم علیه السلام - در پاسخ به مردی از ایرانیان که پرسید : آیا شما غیب می دانید؟ - فرمود : امام باقر علیه السلام فرمود : چون علم [الهی] برای ما گشوده شود، می دانیم و هرگاه بر ما بسته شود، نمی دانیم. و فرمود : علم، راز خدای عز و جل است که آن را با جبرئیل علیه السلام در میان گذاشت و جبرئیل با محمد صلی الله علیه و آله در میان گذاشت و محمد با هر که خواست آن را در میان نهاد.
 الکافی : ۱/۲۵۶/۱.

حدیث ۱۴۹

امام کاظم علیه السلام :
 - لَمَّا مَرَّ بِهِشَامُ بْنُ الْحَكَمِ وَهُوَ يَبِيعُ السَّابِرِيَّ فِي الظَّلَالِ - : يَا هِشَامُ ، إِنَّ الْبَيْعَ فِي الظِّلِّ غِشٌّ

، وَإِنَّ الْغَشَّ لَا يَحِلُّ .
 امام کاظم علیه السلام - چون بر هشام بن حکم که در سایه (تاریکی) مشغول فروختن پارچه شاپوری بود، گذشت - فرمود: ای هشام! فروختن کالا در سایه، دغلی است، و دغلی [در معامله] روا نیست.
 الکافی: ۶/۱۶۰/۵.

حدیث ۱۵۰

امام کاظم علیه السلام :
 دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْمَسْجِدَ إِذَا جَمَاعَةٌ قَدْ أَطَافُوا بِرَجُلٍ ، فَقَالَ : مَا هَذَا ؟ فَقِيلَ : عَلَّامَةٌ ، قَالَ : وَمَا الْعَلَّامَةُ ؟ قَالُوا : أَعْلَمُ النَّاسِ بِأَنْسَابِ الْعَرَبِ وَوَقَائِعِهَا ، وَأَيَّامِ الْجَاهِلِيَّةِ ، وَبِالْأَشْعَارِ وَالْعَرَبِيَّةِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : ذَاكَ عِلْمٌ لَا يَضُرُّ مَنْ جَهَلَهُ ، وَلَا يَنْفَعُ مَنْ عَلَّمَهُ .
 امام کاظم علیه السلام : رسول خدا صلی الله علیه و آله وارد مسجد شد، دید عده ای گرد مردی جمع شده اند، فرمود: چه خبر است؟ عرض شد: علامه است. فرمود: علامه یعنی چه؟ عرض کردند: او داناترین مردم است به انساب عرب و جنگهای ایشان و به روزگار جاهلیت و اشعار عربی. پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود: اینها دانشی است که اگر کسی نداند، به او زیانی نرساند و اگر کسی بداند، او را سودی نبخشد.
 الأمالی للصدوق: ۴۰۳/۳۴۰.

حدیث ۱۵۱

امام کاظم علیه السلام :
 لَا عِلْمَ إِلَّا مِنْ عَالِمٍ رَبَّانِيٍّ ، وَمَعْرِفَةٌ الْعَالِمِ بِالْعَقْلِ .
 امام کاظم علیه السلام : علم جز از عالم ربّانی به دست نیاید (آن را جز از عالم ربّانی نباید

فرا گرفت) و شناخت چنین عالمی به خرد است.
تحف العقول: ۳۸۷.

حدیث ۱۵۲

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ الْعَاقِلَ رَضِيَ بِالذُّونِ مِنَ الدِّيَامِعِ الْحِكْمَةَ ، وَلَمْ يَرْضَ بِالذُّونِ مِنَ الْحِكْمَةِ مَعَ الدُّنْيَا ؛
 فَلِذَلِكَ رَبِحَتْ تِجَارَتُهُمْ .
 امام کاظم علیه السلام : خردمند به کم و کاست دنیا در صورتی که با حکمت توأم باشد
 خرسند است، ولی اگر دنیا را داشته باشد و از حکمت کم بهره باشد خرسند نیست؛ از
 این رو تجارتشان سودمند گشت.
 الکافی: ۱۲/۱۷/۱.

حدیث ۱۵۳

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ الْعَاقِلَ لَا يُحَدِّثُ مَنْ يَخَافُ تَكْذِيبَهُ ، وَلَا يَسْأَلُ مَنْ يَخَافُ مَنَعَهُ ، وَلَا يَعِدُ مَا لَا يَقْدِرُ عَلَيْهِ
 ، وَلَا يَرْجُو مَا يُعْنَفُ بِرَجَائِهِ ، وَلَا يَتَقَدَّمُ عَلَى مَا يَخَافُ الْعَجْزَ عَنْهُ .
 امام کاظم علیه السلام : خردمند به کسی که می ترسد تکذیبش کند، سخنی نمی گوید و
 از کسی که می ترسد مضایقه کند، چیزی نمی خواهد و وعده ای را که از عهده انجامش
 بر نمی آید، نمی دهد و به آنچه که در امیدواریش سرزنش شود، امید نمی بندد و به
 کاری که می ترسد در آن درماند اقدام نمی ورزد.
 تحف العقول: ۳۹۰.

حدیث ۱۵۴

امام کاظم علیه السلام :

- فِي وَصِيَّتِهِ لِهَشَامِ بْنِ الْحَكَمِ - : مَا بَعَثَ اللَّهُ أَنْبِيَاءَهُ وَرُسُلَهُ إِلَى عِبَادِهِ إِلَّا لِيَعْقِلُوا عَنِ اللَّهِ ، فَأَحْسَنَهُمْ اسْتِجَابَةً أَحْسَنَهُمْ مَعْرِفَةً ، وَأَعْلَمَهُمْ بِأَمْرِ اللَّهِ أَحْسَنَهُمْ عَقْلاً ، وَأَكْمَلَهُمْ عَقْلاً أَرْفَعَهُمْ دَرَجَةً فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ .

امام کاظم علیه السلام - در سفارش به هشام بن حکم - فرمود: خداوند پیامبران و رسولان خود را به سوی بندگانش نفرستاد مگر برای این که درباره خدا اندیشه کنند. پس، هر کس از آنان که شناختش بهتر باشد، دعوت را پذیرا تر باشد و داناترینشان به کار خدا، کسی است که خردش نیکوتر باشد و کسی که خردش کاملتر باشد، در دنیا و آخرت بلند پایه تر باشد.

الکافی : ۱۲/۱۶/۱.

حدیث ۱۵۵

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ لِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حُجَّتَيْنِ: حُجَّةَ ظَاهِرَةٍ ، وَحُجَّةَ بَاطِنَةٍ ، فَأَمَّا الظَّاهِرَةُ فَالرُّسُلُ وَالْأَنْبِيَاءُ وَالْأئِمَّةُ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ، وَأَمَّا البَاطِنَةُ فَالعُقُولُ .

امام کاظم علیه السلام : خداوند را بر مردمان دو حجت است: حجتی بیرونی و حجتی درونی. حجت بیرونی همان فرستادگان و پیامبران و امامان علیهم السلام هستند و حجت درونی همان خردها.

الکافی : ۱۲/۱۶/۱

حدیث ۱۵۶

امام کاظم علیه السلام :

مَنْ أَرَادَ الغِنَى بِمَا مالٍ ، وَرَاحَةَ القَلْبِ مِنَ الحَسَدِ ، وَالسَّلَامَةَ فِي الدِّينِ ، فَلْيَتَضَرَّعْ إِلَى اللَّهِ

عَزَّوَجَلَّ فِي مَسْأَلَتِهِ بِأَنْ يُكْمِلَ عَقْلَهُ .
 امام کاظم علیه السلام : هر که خواهان توانگری بدون داشتن مال و ثروت و آسودگی دل
 از حسدورزی و داشتن دین سالم است، باید با تضرع از خداوند عزوجل بخواهد که
 خردش را کامل گرداند.
 الکافی : ۱۲/۱۸/۱

حدیث ۱۵۷

امام کاظم علیه السلام :
 - فِي وَصِيَّتِهِ لِهَشَامِ بْنِ الْحَكَمِ - : يَا هَشَامُ ، مَا قُسِمَ بَيْنَ الْعِبَادِ أَفْضَلُ مِنَ الْعَقْلِ ؛ نَوْمُ الْعَاقِلِ
 أَفْضَلُ مِنْ سَهْرِ الْجَاهِلِ ، وَمَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا عَاقِلًا حَتَّى يَكُونَ عَقْلُهُ أَفْضَلَ مِنْ جَمِيعِ جَهْدِ
 الْمُجْتَهِدِينَ ، وَمَا أَدَّى الْعَبْدُ فَرِيضَةً مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ حَتَّى عَقَلَ عَنْهُ .
 امام کاظم علیه السلام - در سفارش به هشام بن حکم - فرمود : ای هشام! میان بندگان
 چیزی برتر از خرد تقسیم نشده است. خوابِ خردمند برتر از شب زنده داری نادان است.
 خداوند هیچ پیامبری را جز خردمند برینگیخت تا آن جا که خردش برتر از همه کوشش
 کوشندگان باشد. و بنده هیچ فریضه ای از فرایض خدا را نگزارد مگر آن گاه که معرفت
 و آگاهی خود را از خدا فرا گرفت .
 تحف العقول : ۳۹۷.

حدیث ۱۵۸

امام کاظم علیه السلام :
 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ ، وَأَسْأَلُكَ جَمِيلَ الْعَافِيَةِ ، وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ الْعَافِيَةِ ، وَأَسْأَلُكَ شُكْرَ
 شُكْرِ الْعَافِيَةِ .
 امام کاظم علیه السلام : بار خدایا! من از تو عافیت مسألت دارم، عافیت نیکو عطایم کن

و شکر بر عافیت و شکر بر شکرِ عافیت ارزانیم فرما.
الدعوات : ۲۱۱ / ۸۴ .

حدیث ۱۵۹

امام کاظم علیه السلام :

عَظِمَ الْعَالِمَ لِعِلْمِهِ وَدَعَّ مُنَازَعَتَهُ ، وَصَغَرَ الْجَاهِلَ لِجَهْلِهِ وَلَا تَطْرُدُهُ ، وَلَكِنْ قَرَبَهُ وَعَلَّمَهُ .

امام کاظم علیه السلام : دانشمند را به خاطر دانشش احترام بده و با او ستیزه مکن و نادان را به سبب نادانیش کوچک شمار، اما او را از خود مران بلکه به خود نزدیک گردان و او را علم بیاوز.

تحف العقول : ۳۹۴ .

حدیث ۱۶۰

امام کاظم علیه السلام :

التَّوَدُّ إِلَى النَّاسِ نِصْفُ الْعَقْلِ .

امام کاظم علیه السلام : دوستی ورزیدن با مردم، نیمی از خرد است.

تحف العقول : ۴۰۳ .

حدیث ۱۶۱

امام کاظم علیه السلام :

الصَّنِيعَةُ لَا تَتَمُّ صَنِيعَةً عِنْدَ الْمُؤْمِنِ لِصَاحِبِهَا إِلَّا بِثَلَاثَةِ أَشْيَاءَ : تَصْغِيرِهَا ، وَسْتِرِّهَا ، وَتَعْجِيلِهَا ، فَمَنْ صَغَّرَ الصَّنِيعَةَ عِنْدَ الْمُؤْمِنِ فَقَدْ عَظَّمَ أَخَاهُ ، وَمَنْ عَظَّمَ الصَّنِيعَةَ عِنْدَهُ فَقَدْ صَغَّرَ أَخَاهُ ، وَمَنْ كَتَمَ مَا أَوْلَاهُ مِنْ صَنِيعِهِ فَقَدْ كَرَّمَ فِعَالَهُ ، وَمَنْ عَجَّلَ مَا وَعَدَ فَقَدْ هَنَى الْعَطِيَّةَ .

امام کاظم علیه السلام : کسی که به مؤمن احسانی کند ، جز با سه چیز آن را به کمال

نرسانده باشد : کوچک شمردن آن ، پوشاندن آن و شتاب ورزیدن در انجام آن ، پوشاندن آن و شتاب ورزیدن در انجام آن ؛ زیرا کسی که احسان خود به مؤمن را کوچک شمارد ، برادر خویش را بزرگ داشته است و کسی که احسان خود به مؤمن را بزرگ شمارد ، برادر خود را کوچک کرده است و کسی که خوبی خود به مؤمن را پوشیده دارد ، کاری بزرگوارانه کرده است و هر که در انجام وعده خود شتاب ورزد ، دهش را گوارا ساخته است .
تحف العقول : ۴۰۳.

حدیث ۱۶۲

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّمَا تَكُونُ الْأَشْيَاءُ بِإِرَادَتِهِ وَمَشِيئَتِهِ ؛ مِنْ غَيْرِ كَلَامٍ ، وَلَا تَرُدُّ فِي نَفْسٍ ، وَلَا نُطْقِ بِلِسَانٍ .
امام کاظم علیه السلام : اشیاء با اراده و خواست او پدید می آیند، بی آن که سخنی گفته شود و یا اندیشه ای از خاطری بگذرد و یا زبانی به سخن گویا شود.
التوحید : ۸/۱۰۰.

حدیث ۱۶۳

امام کاظم علیه السلام :

عِلْمُ اللَّهِ لَا يُوصَفُ مِنْهُ بِأَيِّ ، وَلَا يُوصَفُ الْعِلْمُ مِنَ اللَّهِ بِكَيْفٍ ، وَلَا يُفْرَدُ الْعِلْمُ مِنَ اللَّهِ ، وَلَا يُبَانُ اللَّهُ مِنْهُ ، وَلَيْسَ بَيْنَ اللَّهِ وَبَيْنَ عِلْمِهِ حَدٌّ .
امام کاظم علیه السلام : علم خدا، با صفت «از کجاست؟» وصف نمی شود. علم خدا با صفت «چگونه» توصیف نمی گردد؛ نه علم از خدا جدا می شود و نه خدا از علم؛ و میان خدا و علم او حدی نیست.
التوحید : ۱۶/۱۳۸.

حدیث ۱۶۴

امام کاظم علیه السلام :

كَانَ اللَّهُ حَيًّا بِلَا حَيَاةٍ حَادِثَةً... بَلْ حَيٌّ لِنَفْسِهِ .

امام کاظم علیه السلام : خداوند زنده ای نیست که حیاتش حادث باشد... بلکه او به ذات خود زنده است.

التوحید : ۶/۱۴۲ .

حدیث ۱۶۵

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ أَعْلَىٰ وَأَجَلُّ وَأَعْظَمُ مِنْ أَنْ يُبْلَغَ كُنْهُ صِفَتِهِ ، فَصِفُوهُ بِمَا وَصَفَ بِهِ نَفْسَهُ ، وَكُفُّوا عَمَّا سِوَى ذَلِكَ .

امام کاظم علیه السلام : خدا برتر و والاتر و بزرگتر از آن است که به حقیقت صفتش رسیده شود؛ بنابراین، او را به همان گونه که خودش خود را وصف کرده است، وصف کنید و از جز آن خودداری ورزید.

الکافی : ۶/۱۰۲/۱ .

حدیث ۱۶۶

امام کاظم علیه السلام :

- لَمَّا سُئِلَ عَنِ الْمَعْرِفَةِ - : الْإِقْرَارُ بِأَنَّهُ لَا إِلَهَ غَيْرُهُ ، وَلَا شِبْهَ لَهُ وَلَا نَظِيرَ وَأَنَّهُ قَدِيمٌ ، مُثَبَّتٌ ، مَوْجُودٌ ، غَيْرُ فَقِيدٍ ، وَأَنَّهُ لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ .

امام کاظم علیه السلام - در پاسخ به سؤال از کمترین مرتبه شناخت - فرمود : اقرار به این که خدایی جز او نیست و مانند و همتا ندارد و قدیم است ، [وجودش] ثابت و قطعی

است ، موجود (معلوم) است و مفقود نیست و هیچ چیزی مانند او نباشد .
الکافی : ۱/۸۶/۱

حدیث ۱۶۷

امام کاظم علیه السلام :

إِذَا كَانَ الْجَوْرُ أَغْلَبَ مِنَ الْحَقِّ لَمْ يَحِلَّ لِأَحَدٍ أَنْ يَظُنَّ بِأَحَدٍ خَيْرًا حَتَّى يَعْرِفَ ذَلِكَ مِنْهُ .

امام کاظم علیه السلام : هرگاه ستم و ناراستی ، از حق و راستکاری بیشتر بود، بر هیچ کس روا نیست که به کسی گمان خوب برد ، مگر آن گاه که خوبی او بر وی معلوم شود

الکافی : ۲/۲۹۸/۵.

حدیث ۱۶۸

امام کاظم علیه السلام :

- لَعَلِيَّ بْنَ يَقْتِينٍ - : إِنَّ لِلَّهِ تَعَالَى أَوْلِيَاءَ مَعَ أَوْلِيَاءِ الظُّلْمَةِ لِيَدْفَعَ بِهِمْ عَن أَوْلِيَائِهِ ، وَأَنْتَ مِنْهُمْ

یا علی

امام کاظم علیه السلام - به علی بن یقظین - : خداوند متعال در کنار اولیای ستمگر، دوستانی دارد تا به وسیله آنان از دوستان خود حمایت کند و تو ای علی ، یکی از آنان هستی

بحار الأنوار: ۵۶/۳۴۹/۷۵.

حدیث ۱۶۹

امام کاظم علیه السلام :

لَا يَنْبَغِي لِلرَّجُلِ أَنْ يَدَعَ الطَّيِّبَ فِي كُلِّ يَوْمٍ ، فَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ عَلَيْهِ فَيَوْمٌ وَيَوْمٌ لَّا ، فَإِنْ لَمْ يَقْدِرْ

ففی کُلِّ جُمُعَةٍ و لا یَدَعُ .
 امام کاظم علیه السلام : شایسته است که مرد هر روز از بوی خوش استفاده کند ؛ اگر هر روز نتوانست ، یک روز در میان عطر زند و چنانچه این هم مقدورش نبود جمعه ها را ترک نکند .
 الکافی : ۴/۵۱۰/۶ .

حدیث ۱۷۰

امام کاظم علیه السلام :
 - لَمَّا سُئِلَ عَنِ الْجِصِّ يُوقَدُ عَلَيْهِ بِالْعَذْرَةِ وَعِظَامِ الْمَوْتَى ثُمَّ يُجَصَّصُ بِهِ الْمَسْجِدُ ، أَيْسَجَدُ عَلَيْهِ ؟ - : إِنَّ الْمَاءَ وَالنَّارَ قَدْ طَهَّرَاهُ .
 امام کاظم علیه السلام - در پاسخ به این سؤال که : چنانچه گچ را با نجاست (مدفوع خشکیده) و استخوان مرده بپزند و سپس با آن (کف) مسجد را گچکاری کنند ، آیا می توان بر آن سجده کرد ؟ - : آب و آتش آن را پاک کرده اند .
 الکافی : ۳ / ۳۳۰ / ۳ .

حدیث ۱۷۱

امام کاظم علیه السلام :
 - لَهْشَامٌ وَهُوَ يَعِظُهُ - : إِيَّاكَ وَالطَّمَعَ ، وَعَلَيْكَ بِالْيَأْسِ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ ، وَأَمِتِ الطَّمَعَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ ؛ فَإِنَّ الطَّمَعَ مِفْتَاحُ لِلذُّلِّ ، وَاجْتِلاَسُ الْعَقْلِ ، وَاجْتِلاَقُ الْمُرَوَّاتِ ، وَتَدْنِيسُ الْعَرِضِ ، وَالذَّهَابُ بِالْعِلْمِ .
 امام کاظم علیه السلام - در اندرز به هشام - فرمود : از طمع بپرهیز و به آنچه مردم دارند ، چشمداشتی نداشته باش ، چشمداشت به مخلوق را در خود بمیران ؛ زیرا طمع و چشمداشت ، کلید هر خواری است و عقل را می دزدد و انسانیتها را می برد و آبرو را می

آلاید و دانش را از بین می برد .
بحار الأنوار: ۱/۳۱۵/۷۸.

حدیث ۱۷۲

امام کاظم علیه السلام :
الضَّعِيفُ مَنْ لَمْ يُرْفَعْ إِلَيْهِ حُجَّةٌ، وَلَمْ يَعْرِفِ الْاِخْتِلَافَ، فَإِذَا عَرَفَ الْاِخْتِلَافَ فَلَيْسَ بَضَعِيفٍ .

امام کاظم علیه السلام : ناتوان (معذور) کسی است که حجت به او نرسیده و اختلاف را نمی شناسد . پس ، اگر اختلاف را بداند مستضعف نیست .
الکافی : ۹۵/۱۲۵/۸.

حدیث ۱۷۳

امام کاظم علیه السلام :
تُسْتَحَبُّ عَرَامَةُ الْغُلَامِ فِيصَغَرِهِ لِيَكُونَ حَلِيمًا فِي كِبَرِهِ .
امام کاظم علیه السلام : بازیگوشی (شیطنت) پسر در دوران کودکی پسندیده است ، برای این که در بزرگسالی بردبار شود .
کتاب من لا يحضره الفقيه : ۴۷۴۸ / ۴۹۳ / ۳ .

حدیث ۱۷۴

امام کاظم علیه السلام :
لَا تَبْدُلْ لِإِخْوَانِكَ مِنْ نَفْسِكَ مَا ضَرَّهُ عَلَيْكَ أَكْثَرَ مِنْ مَنَفَعَتِهِ لَهُمْ .
امام کاظم علیه السلام : به برادرانت از خود، چیزی مبخش که زیان آن برای تو بیشتر از

سودش برای آنان است .
 الکافی : ۲/۳۳/۴ وانظر وسائل الشیعه : ۵۴۳/۱۱ باب ۱۰ .

حدیث ۱۷۵

امام کاظم علیه السلام :
 عَوْنُكَ لِلضَّعِيفِ مِنْ أَفْضَلِ الصَّدَقَةِ .
 امام کاظم علیه السلام : کمک تو به ناتوان ، از بهترین صدقه هاست .
 تحف العقول : ۴۱۴ .

حدیث ۱۷۶

امام کاظم علیه السلام :
 لَيْسَ مِنْ شِيعَتِنَا مَنْ خَلَا ثُمَّ لَمْ يَرِعْ قَلْبُهُ .
 امام کاظم علیه السلام : شیعه ما نیست کسی که در تنهایی و خلوت ، دلش ترسان [از خدا
 ]نباشد .
 بصائر الدرجات : ۱۰/۲۴۷ .

حدیث ۱۷۷

امام کاظم علیه السلام :
 - لَمَّا سُئِلَ عَنْ أَوْجَبِ الْأَعْدَاءِ مُجَاهِدَةً - : أَقْرَبُهُمْ إِلَيْكَ وَأَعْدَاؤُهُمْ لَكَ... وَمَنْ يُحَرِّضُ
 أَعْدَاءَكَ عَلَيْكَ ، وَهُوَ إِبْلِيسُ .
 امام کاظم علیه السلام - در پاسخ به این پرسش که جهاد با کدام دشمن واجب تر است -
 فرمود : آن که از همه به تو نزدیکتر و دشمنیش با تو بیشتر است ... و کسی که دشمنان

تو را بر ضدّت تحریک می کند و آن شیطان است .
تحف العقول : ۳۹۹ .

حدیث ۱۷۸

امام کاظم علیه السلام :

أَوَّلُ مَا يَبْرُ الرَّجُلُ وَلَدَهُ أَنْ يُسَمِّيَهُ بِاسْمِ حَسَنِ، فَلْيُحَسِّنْ أَحَدَكُمْ اسْمَ وَلَدِهِ .

امام کاظم علیه السلام : نخستین احسانی که مرد به فرزند خود می کند ، این است که نام نیکویی برایش انتخاب کند . بنابر این ، هریک از شما نامی نیکو بر فرزندش نهد .
الکافی : ۳/۱۸/۶ .

حدیث ۱۷۹

امام کاظم علیه السلام :

- وَقَدْ سُئِلَ عَنْ عَشْرَةِ أَقْمَصَهَ هَلْ ذَلِكَ مِنَ السَّرْفِ - : لا ، ولكن ذلك أبقى لثيابه ، ولكن السرف أن تلبس ثوباً صونك في المكان القدر .

امام کاظم علیه السلام - وقتی از ایشان سؤال شد : آیا داشتن ده پیراهن اسراف است؟ - فرمود : خیر . بلکه داشتن پیراهن زیاد باعث می شود که پیراهنهایش بیشتر عمر کند . اسراف آن است که لباس بیرون را در جای کثیف پوشی .
بحار الأنوار : ۱/۳۱۷/۷۹ .

حدیث ۱۸۰

امام کاظم علیه السلام :

ما تسابّ اثنان إلا انحطّ الأعلى إلى مرتبة الأسفل .

امام کاظم علیه السلام : هیچ گاه دو نفر به یکدیگر ناسزا نگویند مگر این که آن یک که

برتر است به مرتبه آن که فروتر است سقوط کند .
 أعلام الدین : ۳۰۵ .

حدیث ۱۸۱

امام کاظم علیه السلام :
 - لَمَّا رَأَى رَجُلَيْنِ يَتَسَابَّانِ - : الْبَادِي أَظْلَمُ ، وَوَزْرُهُ وَوَزْرُ صَاحِبِهِ عَلَيْهِ مَا لَمْ يَعْتَدِ الْمَظْلُومُ .
 امام کاظم علیه السلام - آن گاه که دو مرد را دید که به یکدیگر ناسزا می گویند - فرمود :
 : آغاز کننده ستمکارتر است و گناه او و گناه طرف مقابلش به گردن اوست ، تا زمانی که ستمدیده زیاده روی نکند .
 تحف العقول : ۴۱۲ .

حدیث ۱۸۲

امام کاظم علیه السلام :
 لَيْسَ شَيْءٌ أَنْكَى لِعِبْلِيسَ وَجُنُودِهِ مِنْ زِيَارَةِ الْإِخْوَانِ فِي اللَّهِ بَعْضِهِمْ لِبَعْضٍ .
 امام کاظم علیه السلام : هیچ چیز به اندازه دیدار برادران از یکدیگر به خاطر خدا ، ابلیس و سپاه او را در هم نمی گوید .
 الکافی : ۷/۱۸۸/۲ .

حدیث ۱۸۳

امام کاظم علیه السلام :
 جِهَادُ الْمَرْأَةِ حُسْنُ التَّبَعْلِ .
 امام کاظم علیه السلام : جهاد زن ، خوب شوهرداری کردن است .
 الکافی : ۴/۵۰۷/۵ .

حدیث ۱۸۴

امام کاظم علیه السلام :
 ثَلَاثَةٌ يَسْتَظِلُّونَ بِظِلِّ عَرْشِ اللَّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ : رَجُلٌ زَوْجَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ ، أَوْ
 أَخْدَمَهُ ، أَوْ كَتَمَ لَهُ سِرًّا .

امام کاظم علیه السلام : سه نفرند که در روزی که سایه ای جز سایه عرش خدا نیست در
 سایه عرش اویند
 مردی که برادر مسلمان خود را زن دهد ، یا به او خادمی هدیه کند ، یا راز او را بیوشاند

الخصال : ۱۶۲/۱۴۱ .

حدیث ۱۸۵

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ أَصْبَرَكُمْ عَلَى الْبَلَاءِ لَأَزْهَدُكُمْ فِي الدُّنْيَا .

امام کاظم علیه السلام : همانا صبورترین شما در برابر بلاها ، زاهدترین شما به دنیا است .
 بحار الأنوار : ۱/۳۰۸/۷۸ .

حدیث ۱۸۶

امام کاظم علیه السلام :
 - عِنْدَ قَبْرِ حَضْرَتِهِ - : إِنَّ شَيْئًا هَذَا آخِرُهُ لِحَقِيقٍ أَنْ يُزْهَدَ فِي أَوَّلِهِ ، وَإِنْ شَيْئًا هَذَا أَوَّلُهُ لِحَقِيقٍ أَنْ
 يُخَافَ آخِرَهُ .

امام کاظم علیه السلام - به گاه حضور بر سر گوری - فرمود: چیزی که آخرش این است ،
 سزاوار است که از همان آغاز به آن دل بسته نشود و چیزی که آغازش این است ، به

جاست که از فرجام آن ترسیده شود .
بحار الأنوار : ۹/۳۲۰/۷۸

حدیث ۱۸۷

امام کاظم علیه السلام :
إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ وَضَعَ الزَّكَاةَ قُوْتًا لِلْفُقَرَاءِ وَتَوْفِيرًا لِأَمْوَالِكُمْ .
امام کاظم علیه السلام : خداوند عز و جل زکات را به منظور تأمین قوت تهیدستان و افزایش داراییهای شما وضع کرده است .
الکافی : ۶/۴۹۸/۳ .

حدیث ۱۸۸

امام کاظم علیه السلام :
إِنَّ الْمَرْءَ إِذَا نَامَ فَإِنَّ رُوحَ الْحَيَّوَانِ بَاقِيَةٌ فِي الْبَدَنِ ، وَالَّذِي يَخْرُجُ مِنْهُ رُوحُ الْعَقْلِ .
امام کاظم علیه السلام : انسان هرگاه می خوابد روح حیوانی در بدن می ماند و آنچه از او خارج می شود روح عقل است .
بحار الأنوار : ۱۹/۴۳/۶۱ .

حدیث ۱۸۹

امام کاظم علیه السلام :
لَيْسَ مَنَّا مَنْ لَمْ يُحَاسِبْ نَفْسَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ ، فَإِنْ عَمِلَ حَسَنًا اسْتَرَادَ اللَّهَ ، وَإِنْ عَمِلَ سَيِّئًا اسْتَغْفَرَ اللَّهَ مِنْهُ وَتَابَ إِلَيْهِ .
امام کاظم علیه السلام : از ما نیست کسی که هر روز به حساب نفس خود رسیدگی نکند . اگر کار خوبی کرده باشد از خداوند فزونتر بخواهد و اگر کار بدی کرده باشد از

خداوند آمرزش بخواهد و به درگاه او توبه کند .
الکافی : ۲/۴۵۳/۲ .

حدیث ۱۹۰

امام کاظم علیه السلام :
الرِّفْقُ نِصْفُ الْعَيْشِ .
امام کاظم علیه السلام : ملائمت و مهربانی ، نیمی از زندگی است .
الکافی : ۱۱/۱۲۰/۲

حدیث ۱۹۱

امام کاظم علیه السلام :
لَا تَسْتَقْبَلُوا قَلِيلَ الذُّنُوبِ ، فَإِنَّ قَلِيلَ الذُّنُوبِ يَجْتَمِعُ حَتَّى يَكُونَ كَثِيراً .
امام کاظم علیه السلام : گناهان اندک را کم بشمارید ؛ زیرا همین گناهان اندک روی هم جمع می گردند و زیاد می شوند .
الأمالی للمفید : ۸/۱۵۷ .

حدیث ۱۹۲

امام کاظم علیه السلام :
إِنَّ الْعُقَلَاءَ تَرَكَوا فُضُولَ الدُّنْيَا فَكَيْفَ الذُّنُوبُ ؟! وَتَرَكَوا الدُّنْيَا مِنَ الْفَضْلِ ، وَتَرَكَوا الذُّنُوبَ مِنَ الْفَرَضِ .
امام کاظم علیه السلام : خردمندان، زیادی دنیا را رها کردند چه رسد به گناهان! در حالی که ترک دنیا فضیلت (ارزش) است و ترک گناهان واجب .
بحار الأنوار : ۱/۳۰۱/۷۸

حدیث ۱۹۳

امام کاظم علیه السلام :

مَنْ طَلَبَ هَذَا الرِّزْقَ مِنْ حَلِّهِ لِيَعُودَ بِهِ عَلَى نَفْسِهِ وَعِيَالِهِ كَانَ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ ، فَإِنْ غَلَبَ عَلَيْهِ فَلْيَسْتَدِنْ عَلَى اللَّهِ وَعَلَى رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَا يَقُوتُ بِهِ عِيَالَهُ .

امام کاظم علیه السلام : هر که برای تأمین خود و خانواده اش در پی کسب این روزی از راه حلال بر آید مانند مجاهد در راه خداست . اما اگر نتوانست به دست آورد، به امید خدا و رسول او به اندازه قوت خانواده اش وام بگیرد .

الکافی : ۳/۹۳/۵ .

حدیث ۱۹۴

امام کاظم علیه السلام :

لَا دِينَ لِمَنْ لَامُرُوءَةً لَهُ .

امام کاظم علیه السلام : کسی که مردانگی و انسانیت ندارد دین ندارد .

تحف العقول : ۳۸۹ .

حدیث ۱۹۵

امام کاظم علیه السلام :

الْحِمِيَّةُ رَأْسُ الدَّوَاءِ ، وَالْمَعِدَةُ بَيْتُ الدَّاءِ ، عَوْدٌ بَدَنًا مَا تَعَوَّدَ .

امام کاظم علیه السلام : پرهیز بهترین داروست و معده خانه امراض است ، بدن را مادامی که عادت می کند عادت بدده .

مکارم الأخلاق : ۲/۱۸۰/۲۴۶۸ .

حدیث ۱۹۶

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ الْحَمِيَّةُ أَنْ تَدَعَ الشَّيْءَ أَصْلًا لِاتِّكُلَهُ، وَلَكِنَّ الْحَمِيَّةَ أَنْ تَأْكُلَ مِنْ الشَّيْءِ وَتُخَفِّفَ .

امام کاظم علیه السلام : پرهیز این نیست که چیزی را اصلاً نخوری، بلکه پرهیز آن است که از هر چیزی سبک سبک بخوری .

الکافی : ۴۴۳/۲۹۱/۸ .

حدیث ۱۹۷

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ مِنْ دَوَاءٍ إِلَّا وَهُوَ يُهَيِّجُ دَاءً ، وَلَيْسَ شَيْءٌ فِي الْبَدَنِ أَنْفَعَ مِنْ إِمْسَاكِ الْيَدِ إِلَّا عَمَّا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ .

امام کاظم علیه السلام : هیچ دارویی نیست ، مگر آنکه خود بیماری تازه ای را دامن می زند .

بدن چیزی سودمندتر از پرهیز و خوردن غذا در حد نیاز بدن نیست .

الکافی : ۴۰۹/۲۷۳/۸ .

حدیث ۱۹۸

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ لُقْمَانَ قَالَ لِابْنِهِ: ... إِنَّ الدُّنْيَا بَحْرٌ عَمِيقٌ ، قَدْ غَرِقَ فِيهَا عَالَمٌ كَثِيرٌ ، فَلْتَكُنْ سَفِينَتَكَ فِيهَا تَقْوَى اللَّهِ ، وَحَشْوُهَا الْإِيمَانَ وَشِرَاعُهَا التَّوَكُّلَ ، وَقِيَمُهَا الْعَقْلَ ، وَدَلِيلُهَا الْعِلْمَ ، وَسُكَّانُهَا الصَّبْرَ .

امام کاظم علیه السلام : لقمان به فرزندش فرمود : ... همانا دنیا دریایی ژرف است . خلقی بسیار در آن غرقه گشته اند ؛ پس باید که کشتی تو در این دریا، تقوای خدا باشد و بار

و بُنِه اش ایمان و بادبانش توکل و ناخدایش خرد و راهنمایش دانش و سگانش شکیبایی.
الکافی : ۱۲/۱۶/۱ .

حدیث ۱۹۹

امام کاظم علیه السلام :

مَثَلُ الدُّنْيَا مَثَلُ مَاءِ الْبَحْرِ ؛ كَلَّمَا شَرِبَ مِنْهُ الْعَطْشَانُ از دَادَ عَطْشًا حَتَّى يَقْتُلَهُ .

امام کاظم علیه السلام : دنیا به آب دریا می ماند که هر چه تشنه از آن بنوشد ، تشنه تر می شود تا سرانجام او را می کشد .

تحف العقول : ۳۹۶ .

حدیث ۲۰۰

امام کاظم علیه السلام :

تَمَثَّلَتِ الدُّنْيَا لِلْمَسِيحِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي صُورِهِ امْرَأَةً زَرْقَاءَ ، فَقَالَ لَهَا : كَمْ تَزَوَّجْتِ؟ فَقَالَتْ : كَثِيرًا ، قَالَ : فَكُلِّ طَلَّقَكَ؟ قَالَتْ : لَا ، بَلْ كَلَّمْتُ ، قَالَ الْمَسِيحُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : فَوَيْحٌ لَأَزْوَاجِكِ الْبَاقِينَ ، كَيْفَ لَا يَعْتَبِرُونَ بِالْمَاضِينَ ؟ !

امام کاظم علیه السلام : دنیا به صورت زنی چشم آبی در برابر مسیح علیه السلام مجسم شد . به او فرمود : چند شوهر کرده ای؟ گفت : زیاد . مسیح علیه السلام فرمود : همه آنها تو را طلاق دادند؟ دنیا گفت : نه ، بلکه همه را کشتم . مسیح علیه السلام فرمود : پس ، وای بر شوهران باقیمانده تو ؛ چگونه از گذشتگان عبرت نمی گیرند؟

بحار الأنوار : ۱/۳۱۱/۷۸ .

از ۲۰۱ تا ۳۰۵

حدیث ۲۰۱

امام کاظم علیه السلام :

مَثَلُ الدُّنْيَا مَثَلُ الْحَيَّةِ ؛ مَسْهَلَيْنِ وَفِي جَوْفِهَا السُّمُّ الْقَاتِلُ ، يَحْذَرُهَا الرَّجَالُ ذَوُو الْعُقُولِ ، وَيَهْوِي إِلَيْهَا الصَّبِيَانُ بِأَيْدِيهِمْ .

امام کاظم علیه السلام : دنیا به مار می ماند که پوستی نرم دارد اما درونش زهری کشنده است . مردمان خردمند از آن حذر می کنند و کودکان دستهای خود را به سوی آن دراز می کنند .

بحار الأنوار : ۱/۳۱۱/۷۸ .

حدیث ۲۰۲

امام کاظم علیه السلام :

اجْعَلُوا لِنَفْسِكُمْ حِظًّا مِنَ الدُّنْيَا بِاعْطَائِهَا مَا تَشْتَهِي مِنَ الْحَلَالِ وَمَا لَا يَثْلُمُ الْمُرُوَّةَ وَمَا لَا سَرْفَ فِيهِ ، وَاسْتَعِينُوا بِذَلِكَ عَلَى أُمُورِ الدِّينِ ، فَإِنَّهُ رُويَ : لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَرَكَ دُنْيَاهُ لِدِينِهِ ، أَوْ تَرَكَ دِينَهُ لِدُنْيَاهُ .

امام کاظم علیه السلام : با برآوردن خواهشهای نفسانی خود از حلال ، تا آن جا که به مروت لطمه ای نزنند و به اسراف نینجامد ، به نفسهای خویش از دنیا بهره ای دهید و از این طریق برای انجام امور دین خود کمک بگیرید ؛ زیرا روایت شده است که : از ما نیست کسی که دنیایش را به خاطر دینش رها کند یا دینش را برای دنیایش فرو گذارد .

بحار الأنوار : ۱۸/۳۲۱/۷۸ .

حدیث ۲۰۳

امام کاظم علیه السلام :

إِذَا كَانَتْ لَكَ حَاجَةٌ إِلَى اللَّهِ فَقُلْ : اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ مُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ ، فَإِنَّ لَهُمَا عِنْدَكَ

شأننا من الشأن .
 امام کاظم علیه السلام : هرگاه خواستی از خداوند حاجتی طلب کنی ، بگو : خدایا! به حق محمد و علی از تو مسئلت می کنم ؛ زیرا آن دو را نزد تو منزلتی بزرگ است .
 الدعوات : ۱۲۷/۵۱ .

حدیث ۲۰۴

امام کاظم علیه السلام :
 عَلَيْكُمْ بِالِدُعَاءِ ، فَإِنَّ الدُّعَاءَ لِلَّهِ ، وَالطَّلْبَ إِلَى اللَّهِ يَرُدُّ الْبَلَاءَ وَقَدْ قُدِّرَ وَقَضِيَ وَكَمْ يَبْقَى إِلَّا إِمضَاؤُهُ ، فَإِذَا دُعِيَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ وَسُئِلَ صَرْفَ الْبَلَاءِ صَرْفَهُ .
 امام کاظم علیه السلام : بر شما باد دعا کردن؛ زیرا دعا به درگاه خدا و مسئلت کردن از او، بلائی را که قضا و قدر الهی به آن تعلق گرفته و فقط مانده که قطعی شود، دفع می کند . پس ، چون خداوند عز و جل خوانده شود و از او دفع بلا مسئلت گردد، آن را بر می گرداند .
 الکافی : ۸/۴۷۰/۲ .

حدیث ۲۰۵

امام کاظم علیه السلام :
 خَيْرُ الْأُمُورِ أَوْسَطُهَا .
 امام کاظم علیه السلام : بهترین کارها، میانه و معتدلترین آنهاست .
 بحار الأنوار : ۱۶/۲۹۲/۷۶ .

حدیث ۲۰۶

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ لَمْ يُحَرِّمِ الْخَمْرَ لِاسْمِهَا، وَلَكِنَّهُ حَرَّمَهَا لِعَاقِبَتِهَا؛ فَمَا كَانَ عَاقِبَتُهُ عَاقِبَةُ الْخَمْرِ فَهُوَ خَمْرٌ .

امام کاظم علیه السلام : خداوند عز و جل شراب را به خاطر نامش حرام نکرده بلکه به سبب پیامدهای آن حرامش کرده است . پس ، هر چیزی که پیامدهای شراب را داشته باشد آن نیز شراب است .

الکافی : ۲/۴۱۲/۶ .

حدیث ۲۰۷

امام کاظم علیه السلام :

اسْتَحْيُوا مِنَ اللَّهِ فِي سَرَائِرِكُمْ كَمَا تَسْتَحْيُونَ مِنَ النَّاسِ فِي عَلَانِيَتِكُمْ .

امام کاظم علیه السلام : در نهان از خدا شرم کنید همچنان که در آشکار از مردم شرم می کنید

تحف العقول : ۳۹۴ .

حدیث ۲۰۸

امام کاظم علیه السلام :

لَا تَمْنَحُوا الْجُهَالَ الْحِكْمَةَ فَتَظْلَمُوها ، وَلَا تَمْنَعُوا أَهْلَهَا فَتَظْلَمُوهُمْ .

امام کاظم علیه السلام : حکمت را در اختیار نادانان مگذارید که در غیر این صورت به آن ستم کرده اید ، و آن را از اهلش دریغ نکنید که در غیر این صورت به آنان ستم روا داشته

ایده

بحار الأنوار : ۱/۳۰۳/۷۸ .

حدیث ۲۰۹

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ الزَّرْعَ يَنْبُتُ فِي السَّهْلِ وَلَا يَنْبُتُ فِي الصَّفَا ، فَكَذَلِكَ الْحِكْمَةُ تَعْمُرُ فِي قَلْبِ الْمُتَوَاضِعِ ،
 وَلَا تَعْمُرُ فِي قَلْبِ الْمُتَكَبِّرِ الْجَبَّارِ ؛ لِأَنَّ اللَّهَ جَعَلَ التَّوَاضِعَ آلَةَ الْعَقْلِ .
 امام کاظم علیه السلام : همانا زراعت در دشت می روید و بر روی کوه نمی روید. حکمت
 نیز چنین است، در دل افتاده آبادان می شود و در دل خودستای گردنفرافز پرورش نمی
 یابد ؛ زیرا که خداوند افتادگی را ابزار خرد قرار داده است .
 بحار الأنوار : ۱/۳۱۲/۷۸

حدیث ۲۱۰

امام کاظم علیه السلام :
 قِيلَ لِلْقَمَانِ : مَا يَجْمَعُ مِنْ حِكْمَتِكَ؟ قَالَ : لَا أَسْأَلُ عَمَّا كُفِيْتُهُ ، وَلَا أَتَكَلَّفُ مَا لَا يَعْينِي .
 امام کاظم علیه السلام : به لقمان گفته شد : چکیده حکمت تو چیست ؟ گفت : از آنچه
 می دانم نمی پرسم و برای آنچه به من مربوط نمی شود خود را به زحمت نمی اندازم .
 بحار الأنوار : ۱۰/۴۱۷/۱۳ .

حدیث ۲۱۱

امام کاظم علیه السلام :
 قُلِ الْحَقُّ وَإِنْ كَانَ فِيهِ هَلَاكُكَ ، فَإِنْ فِيهِ نَجَاتُكَ ... وَدَعِ الْبَاطِلَ وَإِنْ كَانَ فِيهِ نَجَاتُكَ فَإِنَّ
 فِيهِ هَلَاكُكَ .
 امام کاظم علیه السلام : حق را بگو اگر چه نابودی تو در آن باشد ؛ زیرا که نجات تو در
 آن است... و باطل را فروگذار هر چند نجات تو در آن باشد ؛ زیرا که [در واقع] نابودی
 تو در آن است .
 تحف العقول : ۴۰۸ .

حدیث ۲۱۲

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُحَاسِبْ نَفْسَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ ، فَإِنْ عَمِلَ خَيْرًا اسْتَزَادَ اللَّهُ مِنْهُ وَحَمَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ ، وَإِنْ عَمِلَ شَيْئًا شَرًّا اسْتَغْفَرَ اللَّهُ وَتَابَ إِلَيْهِ .

امام کاظم علیه السلام : از ما نیست کسی که هر روز به حساب خود رسیدگی نکند و ببیند که اگر کار نیکی انجام داده است از خداوند توفیق انجام بیشتر آن را بخواهد و خدا را بر آن سپاس گوید و اگر کار بدی انجام داده است از خدا آمرزش بخواهد و توبه کند .

الاختصاص : ۲۶ .

حدیث ۲۱۳

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ يَأْتِيهِمْ أَلْصُقَّةُ وَكَانُوا ضَيْفَانَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ، كَانُوا هَاجِرًا مِنْ أَهْلِيهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ إِلَى الْمَدِينَةِ فَأَسْكَنَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ صُقَّةَ الْمَسْجِدِ ، وَهُمْ أَرْبَعُمِائَةٍ رَجُلٍ [كَانَ] ، يُسَلِّمُ عَلَيْهِمْ بِالْغَدْوَةِ وَالْعَشِيِّ ، فَأَتَاهُمْ ذَاتَ يَوْمٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَخْصِفُ نَعْلَهُ ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَرْفَعُ ثَوْبَهُ ، وَمِنْهُمْ مَنْ يَتَّقَلَى ، وَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَرْزُقُهُمْ مَدًّا مَدًّا مِنْ تَمْرٍ فِي كُلِّ يَوْمٍ .

فَقَامَ رَجُلٌ مِنْهُمْ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، التَّمْرُ الَّذِي تَرَزُقُنَا قَدْ أَحْرَقَ بَطُونَنَا !

فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : أَمَا إِنِّي لَوْ اسْتَطَعْتُ أَنْ أُطْعِمَكُمُ الدُّنْيَا لَأَطْعَمْتُكُمْ ، وَلَكِنْ مَنْ عَاشَ مِنْكُمْ مِنْ بَعْدِي فَسَيُعْدِي عَلَيْهِ بِالْجِفَانِ وَيُرَاحُ عَلَيْهِ بِالْجِفَانِ ، وَيَعْدُو أَحَدُكُمْ فِي قَمِيصِهِ وَيُرَوِّحُ فِي أُخْرَى ، وَتُنَجِّدُونَ بُيُوتَكُمْ كَمَا تُنَجِّدُ الْكَعْبَةَ .

فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، إِنَّا عَلَى ذَلِكَ الزَّمَانِ بِالْأَشْوَاقِ ! فَمَتَى هُوَ ؟!

قالَ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ : زَمَانُكُمْ هَذَا خَيْرٌ مِنْ ذَلِكَ الزَّمَانِ ، إِنَّكُمْ إِنْ مَلَأْتُمْ بُطُونَكُمْ مِنَ الْحَلَالِ تُوشِكُونَ أَنْ تَمَلُّوْهَا مِنْ الْحَرَامِ .

امام کاظم علیه السلام : اهل صفه میهمان رسول خدا صلی الله علیه و آله بودند. آنها خان و مان خود را رها کرده به مدینه هجرت کرده بودند . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله آنان را که چهل مرد بودند در صفه مسجد اسکان داد . آن حضرت هر صبح و شام نزد ایشان می رفت و بر آنان سلام می داد . روزی بر صفه نشینان وارد شد، دید یکی کفش خود را پینه می کند ، دیگری لباسش را وصله می زند و عده ای هم جامه های خود را از شپش پاک می کنند . پیامبر خدا صلی الله علیه و آله هر روز یک مدّ (تقریباً یک چارک) خرما به آنها می داد . مردی از میان آنها برخاست و عرض کرد : ای رسول خدا ! خرمایی که به ما می دهی معده های ما را سوزاند! پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود : بدانید که اگر می توانستم دنیا را خوراک شما کنم این کار را می کردم اما کسانی از شما که پس از زنده بمانند صبح و شام غذای سیر خواهند خورد ، هر کدام صبح یک پیراهن خواهید پوشید و شب پیراهنی دیگر و خانه هایتان را ، همانند کعبه ، بر افراشته و آراسته خواهید کرد.

مردی برخاست و گفت : ای رسول خدا ! ما مشتاق چنان روزی هستیم ! کی فرا خواهد رسید؟! فرمود : این زمان شما بهتر از آن زمان است . شما اگر شکمهای خود را از حلال پر کنید، هیچ بعید نیست که آن را از حرام نیز پر نمایید .

النوادر للراوندي : ۲۲۳/۱۵۲ .

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ حُسْنُ الْجَوَارِ كَفَ الْأَذَى ، وَلَكِنْ حُسْنُ الْجَوَارِ الصَّبْرُ عَلَى الْأَذَى .

امام کاظم علیه السلام : حسن همسایگی ، این نیست که آزار نرسانی بلکه حسن همسایگی ، این است که در برابر آزار و اذیت همسایه شکایتی باشی .

تحف العقول : ۴۰۹ ، الکافی : ۹/۶۶۷/۲ و فيه «صبرک» بدل «الصبر».

حدیث ۲۱۵

امام کاظم علیه السلام :

لَا يُخَلِّدُ اللَّهُ فِي النَّارِ إِلَّا أَهْلَ الْكُفْرِ وَالْجُحُودِ وَأَهْلَ الضَّلَالِ وَالشِّرْكِ ، وَمَنْ اجْتَنَبَ الْكِبَائِرَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَمْ يُسْأَلْ عَنِ الصَّغَائِرِ .

امام کاظم علیه السلام : خداوند جز کافران و منکران و گمراهان و مشرکان را در آتش ، جاودان نکند. مؤمنانی که از گناهان کبیره اجتناب کنند درباره گناهان صغیره بازخواست نشوند.

التوحید : ۶/۴۰۷ .

حدیث ۲۱۶

امام کاظم علیه السلام :

جَاهِدْ نَفْسَكَ لِتَرُدَّهَا عَنْ هَوَاهَا ، فَإِنَّهُ وَاجِبٌ عَلَيْكَ كَجِهَادِ عَدُوِّكَ .

امام کاظم علیه السلام : برای بازداشتن نفس خود از خواهشهایش با آن مبارزه کن که مبارزه با نفس ، همچون مبارزه با دشمنت ، بر تو واجب است .

تحف العقول : ۳۹۹ .

حدیث ۲۱۷

امام کاظم علیه السلام :
 الْمُصِيبَةُ لِلصَّابِرِ وَاحِدَةٌ ، وَلِلجَازِعِ اثْنَتَانِ .
 امام کاظم علیه السلام : مصیبت برای شکیبیا یکی است و برای ناشکیبا دو تا.
 تحف العقول : ۴۱۴.

حدیث ۲۱۸

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ السَّيِّئَاتِ لَا تَخْلُو مِنْ إِحْدَى ثَلَاثٍ : إِمَّا أَنْ تَكُونَ مِنَ اللَّهِ - وَكَيْسَتْ مِنْهُ - فَلَا يَنْبَغِي لِلرَّبِّ أَنْ يُعَذِّبَ الْعَبْدَ عَلَى مَا لَا يَرْتَكِبُ ، وَإِمَّا أَنْ تَكُونَ مِنْهُ وَمِنْ الْعَبْدِ - وَكَيْسَتْ كَذَلِكَ - فَلَا يَنْبَغِي لِلشَّرِيكَ الْقَوِيَّ أَنْ يَظْلِمَ الشَّرِيكَ الضَّعِيفَ ، وَإِمَّا أَنْ تَكُونَ مِنَ الْعَبْدِ - وَهِيَ مِنْهُ - فَإِنْ عَفَا فَبِكْرَمِهِ وَجُودِهِ ، وَإِنْ عَاقَبَ فَبِذَنْبِ الْعَبْدِ وَجَرِيرَتِهِ .
 امام کاظم علیه السلام : گناهان از سه حال خارج نیستند: یا از جانب خداوند - که البته چنین نیست - در این صورت پروردگار را نشاید که بنده را برای آنچه مرتکب نشده عذاب کند. یا از جانب خدا و بنده، هر دو، است - که البته چنین هم نیست - در این صورت سزاوار نیست که شریک نیرومند به شریک ناتوان ستم روا دارد. یا این که از جانب بنده است - که همین طور هم هست - در این صورت اگر خداوند او را ببخشد از روی بزرگواری و بخشندگی چنین کرده است و اگر کیفرش دهد به سبب گناه و بزهکاری خود او کیفر داده است.
 بحار الأنوار : ۲۳/۳۲۳/۷۸ .

حدیث ۲۱۹

امام کاظم علیه السلام :
 رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ قَوْمٍ يَدْعُو النَّاسَ إِلَى الْحَقِّ ، يَجْتَمِعُ مَعَهُ قَوْمٌ كَزُبْرِ الْحَدِيدِ ، لَا تُرْلَهُمُ الرِّيَّاحُ

العَوَاصِفُ ، وَلَا يَمْلِكُونَ مِنَ الْحَرْبِ ، وَلَا يَجْبُنُونَ ، وَعَلَى اللَّهِ يَتَوَكَّلُونَ ، وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ .
 امام کاظم علیه السلام : مردی از قم مردم را به حق فرامی خواند و بر گرد او مردمانی فراهم می آیند که چونان پاره های آهن استوارند، طوفان ها آنها را به لرزه نمی اندازد و از جنگ خسته نمی شوند و بزدلی نشان نمی دهند، به خدا توکل دارند و فرجام از آن پرهیزگاران

بحار الأنوار : ۳۷/۲۱۶/۶۰.

حدیث ۲۲۰

امام کاظم علیه السلام :
 مَثَلُ الْمُؤْمِنِ مِثْلُ كِفْتِي الْمِيزَانِ : كَلَّمَا زِيدَ فِي إِيْمَانِهِ زِيدَ فِي بَلَاءِهِ ، لِيَلْقَى اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا خَطِيئَةَ لَهُ .

امام کاظم علیه السلام : مؤمن به دو کفه ترازو می ماند که هر چه بر ایمان او افزوده شود بلایش فزونی می گیرد تا خداوند عز و جل را بدون گناه، دیدار کند.
 بحار الأنوار: ۸۲/۲۴۳/۶۷

حدیث ۲۲۱

امام کاظم علیه السلام :
 لَنْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ حَتَّى تَعُدُّوا الْبَلَاءَ نِعْمَةً وَالرَّخَاءَ مُصِيبَةً ، وَذَلِكَ أَنْ الصَّبْرَ عِنْدَ الْبَلَاءِ أَعْظَمُ مِنَ الْغَفْلَةِ عِنْدَ الرَّخَاءِ .

امام کاظم علیه السلام : شما هرگز مؤمن نیستید مگر آن که بلا و گرفتاری را نعمت شمارید و آسایش و رفاه را مصیبت؛ زیرا صبر بر بلا و گرفتاری ارزشمندتر است از غفلت به هنگام آسایش و خوشی.

جامع الأخبار : ۸۷۰/۳۱۳

حدیث ۲۲۲

امام کاظم علیه السلام :
 - وقد سُئِلَ عَنِ الْكِبَائِرِ: هَلْ تُخْرِجُ مِنَ الْإِيمَانِ؟ -: نَعَمْ، وَمَا دُونَ الْكِبَائِرِ، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: «لَا يَزْنِي الزَّانِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ وَلَا يَسْرِقُ السَّارِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ» .
 امام کاظم علیه السلام - در پاسخ به این سؤال که آیا گناهان کبیره ایمان را سلب می کند؟ - فرمود: آری و گناهان کوچکتر نیز. پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمود: زناکار، در حالی که مؤمن است زنا نمی کند و سارق، در حال ایمان، دزدی نمی کند.
 بحار الأنوار: ۶۹ / ۶۳ / ۷ .

حدیث ۲۲۳

امام کاظم علیه السلام :
 الْإِيمَانُ عَمَلٌ كُلُّهُ ،
 امام کاظم علیه السلام : ایمان سراسر عمل است؛ و گفتار، [نیز] برخی از آن عمل است که خداوند در کتاب خود، وجوب آن را بیان فرموده است. (أنظر) الکافی: ۲ / ۳۳، باب فی أن الایمان مَبْثُوثٌ لِحَوَارِحِ الْبَدَنِ كُلِّهَا، وَقَدْ أُشِيرَ هُنَاكَ إِلَى بَعْضِ الْآيَاتِ؛ كَالْآيَةِ ۴۶ مِنْ سُورَةِ الْعَنْكَبُوتِ وَالْآيَةِ ۱۳۹ مِنْ سُورَةِ النِّسَاءِ وَالْآيَةِ ۳۰ وَ ۳۱ مِنْ سُورَةِ النُّورِ .

حدیث ۲۲۴

امام کاظم علیه السلام :
 لَوْ كَانَ فِيكُمْ عِدَّةٌ أَهْلِ بَدْرِ لَقَامَ قَائِمُنَا .
 امام کاظم علیه السلام : اگر در میان شما به تعداد اهل بدر وجود داشت، قائم ما قیام می

کرد.

مشکاة الأنوار: ۱۲۸ / ۳۰۰.

حدیث ۲۲۵

امام کاظم علیه السلام :
 انتظارُ الفرجِ من الفرجِ .
 امام کاظم علیه السلام : انتظار فرج، جزء فرج است.
 الغيبة للطوسی : ۴۵۹ / ۴۷۱ .

حدیث ۲۲۶

امام کاظم علیه السلام :
 الإمامةُ هي النورُ ، وذلكَ قوله عزَّوجلَّ: «آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا»
 امام کاظم علیه السلام : امامت، نور و روشنایی است؛ همان که خداوند عز و جل فرموده:
 «به خدا و پیامبر او و نوری که فرو فرستادیم ایمان آورید» . نور همان امام است.
 التغابن : ۸ .

حدیث ۲۲۷

امام کاظم علیه السلام :
 لو ظَهَرَتِ الآجالُ افْتَضَحَتِ الآمالُ .
 امام کاظم علیه السلام : اگر اجلها (مدت عمرها) معلوم شود آرزوها رسوا می شوند.
 أعلام الدین : ۳۰۵ .

حدیث ۲۲۸

امام کاظم علیه السلام :

- فِي مَعْنَى «اللَّهِ» - : اسْتَوْلَى عَلَى مَا دَقَّ وَجَلَ .

امام کاظم علیه السلام - در معنای «الله» - : بر هر چیز کوچک و بزرگ ، چیره است .

الکافی : ۳/۱۱۵/۱ .

حدیث ۲۲۹

امام کاظم علیه السلام :

- لَمَّا سُئِلَ عَنِ السَّفَلَةِ - : الَّذِي يَأْكُلُ فِي الْأَسْوَاقِ .

امام کاظم علیه السلام - در پاسخ به سؤال درباره انسان فرومایه - فرمود : کسی است که در کوچه و بازار چیز می خورد .

وسائل الشیعه : ۱/۵۱۳/۱۶ .

حدیث ۲۳۰

امام کاظم علیه السلام :

- عِنْدَ مَا شَكَى لَهُ بَعْضُهُمْ إِبْنَالَهُ - : لَا تَضْرِبُهُ ، وَاهْجُرْهُ وَلَا تُطَلِّ .

امام کاظم علیه السلام - به شخصی که از فرزندش شکایت داشت - فرمود : او را نزن ، بلکه برای مدتی کوتاه با او قهر کن .

بحار الأنوار : ۷۴/۹۹/۱۰۴

حدیث ۲۳۱

امام کاظم علیه السلام :

تَعَاهَدُوا عِبَادَ اللَّهِ نِعْمَهُ بِاصْلَاحِكُمْ أَنْفُسَكُمْ تَزِدَادُوا يَقِينًا ، وَتَرْبَحُوا نَفِيسًا ثَمِينًا .

امام کاظم علیه السلام : ای بندگان خدا! با اصلاح خود، نعمت های خداوند را پاس دارید،

تا بر یقین شما افزوده شود و سودی باارزش و گرانبها به دست آورید.
الکافی: ۱/۲۶۸/۲.

حدیث ۲۳۲

امام کاظم علیه السلام :

سَأَلَ رَجُلٌ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَا حَقُّ الْوَالِدِ عَلَيَّ وَكَلْدَهُ؟ قَالَ: لَا يُسَمِّيهِ بِاسْمِهِ،
وَ لَا يَمْشِي بَيْنَ يَدَيْهِ، وَ لَا يَجْلِسُ قَبْلَهُ، وَ لَا يَسْتَسَبُّ لَهُ؛
مردی از رسول اکرم صلی الله علیه و آله پرسید: حق پدر بر فرزند چیست؟ فرمودند: پدر
را به نامش صدا نزنند و جلوتر از او راه نرود و قبل از او ننشینند و باعث ناسزاگویی دیگران
به او نشود.
کافی، ج ۲، ص ۱۵۸، ح ۵.

حدیث ۲۳۳

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُحَاسِبْ نَفْسَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ فَإِنْ عَمِلَ خَيْرًا اسْتَزَادَ اللَّهُ مِنْهُ وَ حَمَدَ اللَّهُ عَلَيْهِ
وَ إِنْ عَمِلَ شَيْئًا شَرًّا اسْتَغْفَرَ اللَّهُ وَ تَابَ إِلَيْهِ؛
از ما نیست کسی که هر روز اعمال خود را محاسبه نکند تا اگر نیکی کرده از خدا
بخواهد بیشتر نیکی کند و خدا را بر آن سپاس گوید و اگر بدی کرده از خدا آمرزش
بخواهد و توبه نماید.
الاختصاص، ص ۲۶.

حدیث ۲۳۴

امام کاظم علیه السلام :

كَمَا لَا يَقُومُ الْجَسَدُ إِلَّا بِالنَّفْسِ الْحَيَّةِ فَكَذَلِكَ لَا يَقُومُ الدِّينُ إِلَّا بِالنِّيَّةِ الصَّادِقَةِ وَلَا تَثْبُتُ النِّيَّةُ الصَّادِقَةُ إِلَّا بِالْعَقْلِ

همان گونه که قوام جسم، تنها به جان زنده است، قوام دینداری هم تنها به نیت پاک است و نیت پاک، جز با عقل حاصل نمی شود.

تحف العقول، ص ۳۹۶.

حدیث ۲۳۵

امام کاظم علیه السلام :

قَلِيلُ الْعَمَلِ مِنَ الْعَاقِلِ مَقْبُولٌ مُضَاعَفٌ، وَ كَثِيرُ الْعَمَلِ مِنْ أَهْلِ الْهَوَىٰ وَالْجَهْلِ مَرْدُودٌ؛

اندکی عمل [صالح] از شخص عاقل، [در پیشگاه الهی] پذیرفته و چند برابر می شود، در حالی که اعمال [صالح] بسیار، از مردمان هوسران یا نادان، پذیرفته نمی گردد.

تحف العقول، ص ۳۸۷.

حدیث ۲۳۶

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُحَاسِبْ نَفْسَهُ فِي كُلِّ يَوْمٍ فَإِنَّ عَمَلَ حَسَنًا اسْتَرَادَ اللَّهُ وَ إِنْ عَمَلَ سَيِّئًا اسْتَغْفَرَ اللَّهُ مِنْهُ وَ تَابَ إِلَيْهِ؛

از ما نیست کسی که هر روز اعمال خود را محاسبه نکند تا اگر نیکی کرده از خدا بخواهد که بیشتر نیکی کند و اگر بدی کرده از خدا طلب آمرزش نموده و توبه کند.

کافی، ج ۲، ص ۴۵۳، ح ۲.

حدیث ۲۳۷

امام کاظم علیه السلام :

أَيَّاكُمْ وَ الْبُخْلَ فَإِنَّهُ عَاهَةٌ لَا يَكُونُ فِي حُرٍّ وَ لَا مُؤْمِنٍ، أَنَّهُ خِلَافُ الْإِيمَانِ؛
 از بُخل، دوری کنید. بُخل، آفتی است که در هیچ انسان آزاده یا مؤمنی یافت نمی شود.
 بُخل، با ایمان، سازگار نیست.
 فقه الرضا علیه السلام، ص ۳۳۸.

حدیث ۲۳۸

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ الْعُقَلَاءَ تَرَكَوا فُضُولَ الدُّنْيَا فَكَيْفَ الدُّنُوبُ؟! وَ تَرَكَ الدُّنْيَا مِنَ الْفَضْلِ، وَ تَرَكَ الدُّنُوبَ
 مِنَ الْفَرَضِ؛
 عاقلان، زیادی دنیا را هم رها کردند، چه رسد به گناهان! ترک دنیا، فضیلت [و ارزش]
 است، در حالی که ترک گناهان، واجب است.
 بحار الأنوار، ج ۷۸، ص ۳۰۱، ح ۱.

حدیث ۲۳۹

امام کاظم علیه السلام :

أَنَّهُ لَمْ يَخَفِ اللَّهُ مَنْ لَمْ يَعْقِلْ عَنِ اللَّهِ، وَ مَنْ لَمْ يَعْقِلْ عَنِ اللَّهِ لَمْ يَعْقِدْ قَلْبَهُ عَلَى مَعْرِفَةِ
 ثَابِتِهِ يُبْصِرُهَا وَ يَجِدُ حَقِيقَتَهَا فِي قَلْبِهِ، وَ لَا يَكُونُ أَحَدٌ كَذَلِكَ إِلَّا مَنْ كَانَ قَوْلُهُ لِفِعْلِهِ
 مُصَدِّقًا، وَ سِرُّهُ لِعَلَانِيَتِهِ مُوَافِقًا؛
 هر کس در باره خدا نیندیشد، از [مجازات] او ترسی به خود راه نخواهد داد و آن که به
 خدا نمی اندیشد، دلش با معرفت خدا چنان پیوند نخواهد خورد که با آن، بصیرت یابد
 و حقیقت معرفت را در دلش دریابد و کسی چنین نخواهد شد، مگر آن که رفتار وی

همانند گفتارش و باطن وی مطابق ظاهرش باشد.
تحف العقول، ص ۳۸۸.

حدیث ۲۴۰

امام کاظم علیه السلام :
أَعُوذُ بِوَجْهِكَ الْكَرِيمِ وَ عَزَّتِكَ الَّتِي لَا تُرَامُ وَ قُدْرَتِكَ الَّتِي لَا يَمْتَنِعُ مِنْهَا شَيْءٌ، مِنْ شَرِّ الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ مِنْ شَرِّ الْأَوْجَاعِ كُلِّهَا؛
خدایا! از همه بدی های دنیا و آخرت و از شر همه دردها، به بزرگواری و عزت زوال ناپذیر و قدرت بی مانعت، پناه می برم.
فروع کافی، ج ۳، ص ۳۴۶، ح ۲۸.

حدیث ۲۴۱

امام کاظم علیه السلام :
إِنَّ رَجُلًا سَأَلَ أَبَاعَبْدَ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا بَالُ الْقُرْآنِ لَا يَزْدَادُ عَلَى النَّشْرِ وَ الدِّرَاسَةِ إِلَّا غَضَاضَةً؟ فَقَالَ: لِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى لَمْ يُنْزِلْهُ لَزَمَانَ دُونَ زَمَانٍ، وَ لَا لِنَاسٍ دُونَ نَاسٍ، فَهُوَ فِي كُلِّ زَمَانٍ جَدِيدٌ، وَ عِنْدَ كُلِّ قَوْمٍ غَضٌّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛
شخصی از امام صادق علیه السلام پرسید: چه دلیلی دارد که قرآن، با وجود نشر و بحث و بررسی، مدام بر تازگی اش افزوده می شود؟ فرمودند: برای این که خداوند تبارک و تعالی، آن را برای یک زمان خاص و مردمانی خاص، نازل نکرده است. از این رو، در هر زمانی تازه است و تا قیامت، برای همه ملت ها تازگی دارد.
عیون أخبار الرضا، ج ۲، ص ۸۷، ح ۳۲.

حدیث ۲۴۲

امام کاظم علیه السلام :

لَمَّا سُئِلَ عَنْ قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ» -: «التَّوَكَّلُ عَلَى اللَّهِ دَرَجَاتٌ، مِنْهَا أَنْ تَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ فِي أُمُورِكَ كُلِّهَا، فَمَا فَعَلَ بِكَ، كُنْتَ عَنْهُ رَاضِيًا، تَعْلَمُ أَنَّهُ لَيَأْلُوكَ خَيْرًا وَفَضْلًا وَتَعْلَمُ أَنَّ الْحَكْمَ فِي ذَلِكَ لَهُ، فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ بِتَفْوِيزِ ذَلِكَ إِلَيْهِ، وَثِقْ بِهِ فِيهَا وَفِي غَيْرِهَا؛

در پاسخ به سؤال از آیه «و هر کس به خدا توکل کند، کفایت امرش را می کند»: توکل کردن بر خدا، درجاتی دارد: یکی از آنها این است که در تمام کارهایت به خدا توکل کنی و هر چه با تو کرد، از او خشنود باشی و بدانی که او نسبت به تو، از هیچ خیر و تفضلی کوتاه نمی کند و بدانی که در این باره، حکم، حکم اوست، پس با واگذاری کارهایت به خدا، بر او توکل کن و در آن کارها، و دیگر کارها به او اعتماد داشته باش.

کافی، ج ۲، ص ۶۵، ح ۵.

حدیث ۲۴۳

امام کاظم علیه السلام :

اللَّهُمَّ ارْزُقْنَا تَوْفِيقَ الطَّاعَةِ وَبُعْدَ الْمَعْصِيَةِ وَصِدْقَ النِّيَّةِ وَعِرْفَانَ الْحُرْمَةِ وَآكْرِمْنَا بِالْهُدَى وَالْإِسْتِقَامَةِ؛

خدایا! روزی کن ما را توفیق اطاعت و دوری از گناه و نیت پاک و شناختن احکام، و اکرام نما ما را به هدایت و استقامت.

مصباح کفعمی، ص ۸۰.

حدیث ۲۴۴

امام کاظم علیه السلام :

قُلِ الْحَقَّ وَ إِنْ كَانَ فِيهِ هَلَاكُكَ، فَإِنَّ فِيهِ نَجَاتَكَ... اتَّقِ اللَّهَ وَ دَعْ الْبَاطِلَ وَ إِنْ كَانَ فِيهِ

نَجَاتُكَ   فَاِنَّ   فِيهِ   هَلَاكُكَ؛
 حق را بگو، اگر چه نابودی تو در آن باشد؛ زیرا که نجات تو در آن است... تقوای الهی،
 پیشه کن و باطل را فرو گذار، هر چند [به ظاهر] نجات تو در آن باشد؛ زیرا که نابودی
 تو در آن است.
 تحف العقول، ص ۴۰۸.

حدیث ۲۴۵

امام کاظم علیه السلام :
 عَنْ سُمَاعَةَ، قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنَ الْخُمْسِ، فَقَالَ: فِي كُلِّ مَا آفَادَ النَّاسُ، مِنْ قَلِيلٍ أَوْ كَثِيرٍ، سَمَاعَهُ گفتم: از امام کاظم علیه السلام درباره خمس سؤال کردم. امام فرمودند: در هر چیزی که مردم بهره مند می شوند، خواه کم و خواه زیاد، خمس است.
 کافی، ج ۱، ص ۵۴۵، ح ۱۱.

حدیث ۲۴۶

امام کاظم علیه السلام :
 قُلِ الْحَقُّ وَانْ كَانَ فِيهِ هَلَاكُكَ فَانْ فِيهِ نَجَاتُكَ، وَدَعِ الْبَاطِلَ وَانْ كَانَ فِيهِ نَجَاتُكَ فَانْ فِيهِ هَلَاكُكَ؛
 حق را بگو اگر چه نابودی تو در آن باشد؛ چرا که [در واقع] نجات تو در آن است و
 باطل را رها کن، هر چند نجات تو در آن باشد؛ چرا که [در واقع] نابودی تو در آن
 است.
 الاختصاص، ص ۳۲.

حدیث ۲۴۷

امام کاظم علیه السلام :

انَّ الزَّرْعَ يَنْبُتُ فِي السَّهْلِ وَ لَا يَنْبُتُ فِي الصَّفَا، فَكَذَلِكَ الْحِكْمَةُ تَعْمُرُ فِي قَلْبِ الْمُتَوَاضِعِ وَ لَا تَعْمُرُ فِي قَلْبِ الْمُتَكَبِّرِ الْجَبَّارِ، لِأَنَّ اللَّهَ جَعَلَ التَّوَاضِعَ آلَةَ الْعَقْلِ وَ جَعَلَ التَّكَبُّرَ مِنْ آلَةِ الْجَهْلِ؛

زراعت، در زمین هموار می روید، نه بر سنگ سخت. و چنین است که حکمت، در دل های متواضع جای می گیرد نه در دل های متکبر. خداوند متعال، تواضع را وسیله عقل، و تکبر را وسیله جهل قرار داده است. تحف العقول، ص ۳۹۶.

حدیث ۲۴۸

امام کاظم علیه السلام :

مَنْ اقْتَصَدَ وَ قَنَعَ بَقِيَّتِ عَلَيْهِ النِّعْمَةُ، وَ مَنْ بَدَّرَ وَ اسْرَفَ زَالَتْ عَنْهُ النِّعْمَةُ؛ کسی که میانه رو و قانع باشد، نعمتش باقی می ماند و کسی که ریخت و پاش و اسراف کند، نعمت را از دست می دهد. تحف العقول، ص ۴۰۳.

حدیث ۲۴۹

امام کاظم علیه السلام :

طُوبَى لِلْمُصْلِحِينَ بَيْنَ النَّاسِ، أَوْلَيْكَ هُمْ الْمُقْرَبُونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ؛ خوشا به سعادت اصلاح کنندگان بین مردم که آنان همان مقربان روز قیامت اند. تحف العقول، ص ۳۹۳.

حدیث ۲۵۰

امام کاظم علیه السلام :

لَنْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ حَتَّى تَعُدُّوا الْبَلَاءَ نِعْمَةً وَالرِّخَاءَ مُصِيبَةً، وَذَلِكَ أَنْ الصَّبْرَ عِنْدَ الْبَلَاءِ
 أَكْبَرُ مِنْ الْغَفْلَةِ عِنْدَ الرِّخَاءِ؛

هرگز مؤمن نخواهید بود تا این که گرفتاری را نعمت و آسودگی و راحت را مصیبت بشمرید. و این بدان جهت است که صبر در گرفتاری، بهتر از غفلت در آسایش است. جامع الأخبار، ص ۳۱۳، ح ۸۷۰.

حدیث ۲۵۱

امام کاظم علیه السلام :

: يَا هِشَامُ، مَا بَعَثَ اللَّهُ أَنْبِيَاءَهُ وَرُسُلَهُ إِلَى عِبَادِهِ إِلَّا لِيَعْقِلُوا عَنِ اللَّهِ، فَأَحْسَنَهُمْ اسْتِجَابَةً
 أَحْسَنَهُمْ مَعْرِفَةً .

امام کاظم علیه السلام - به هشام بن حکم - : ای هشام! خداوند ، پیامبران و رسولانش را به سوی بندگان خود نفرستاده ، مگر بدان جهت که بصیرت الهی پیدا کنند . از این رو ، بهترین کسانی که دعوت آنان را اجابت می کنند ، کسانی هستند که شناخت بهتری دارند

الکافی : ج ۱ ص ۱۶ ح ۱۲ .

حدیث ۲۵۲

امام کاظم علیه السلام :

: وَقَدْ عَلِمْتُ أَنَّ أَفْضَلَ زَادِ الرَّاحِلِ إِلَيْكَ عَزْمُ إِرَادَةِ يَخْتَارُكَ بِهَا .

امام کاظم علیه السلام - از دعاهای ایشان در ماه رجب - : به راستی دانستم که بهترین توشه مسافر کوی تو ، تصمیمی است که با آن ، تو را انتخاب کند . الإقبال : ج ۳ ص ۲۷۷ .

حدیث ۲۵۳

امام کاظم علیه السلام :

اجتهدوا فی أن یكونَ زمانُکم أربعَ ساعاتٍ : ساعةً لمُناجاةِ اللهِ ، وساعةً لِأمرِ المَعاشِ ، وساعةً لمُعاشرةِ الإِخوانِ والثِّقاتِ الَّذینَ یُعرفونَکم عُیوبَکم ، ویُخلصونَ لَکم فی الباطنِ ، وساعةً تَخلونَ فیها لِلذَّاتِکُم فی غیرِ مُحَرَّمٍ .

امام کاظم علیه السلام : تلاش کنید زمانتان چهار بخش باشد : زمانی برای راز و نیاز با خداوند؛ زمانی برای تأمین معاش؛ و زمانی برای معاشرت با برادران مورد اعتماد ، تا عیب هایتان را به شما بشناسانند و برای شما در امور پنهان ، خیرخواهی کنند؛ و زمانی برای خوشی های حلال .

تحف العقول : ص ۴۰۹ .

حدیث ۲۵۴

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ رَجُلًا مِنْ وُلْدِ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ كَانَ بِالْمَدِينَةِ يُؤْذِي أَبَا الْحَسَنِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ وَيَسُبُّهُ إِذَا رَأَهُ وَيَشْتُمُ عَلِيًّا ، فَقَالَ لَهُ بَعْضُ حَاشِيَتِهِ يَوْمًا : دَعْنَا نَقْتُلَ هَذَا الْفَاجِرَ ، فَنَهَاهُمْ عَنْ ذَلِكَ أَشَدَّ النَّهْيِ وَزَجَرَهُمْ ، وَسَأَلَ عَنِ الْعُمَرِيِّ فَذَكَرَ أَنَّهُ يَزْرَعُ بِنَاحِيَةِ مَنْ نَوَاحِي الْمَدِينَةِ فَرَكِبَ إِلَيْهِ فَوَجَدَهُ فِي مَزْرَعَةٍ لَهُ فَدَخَلَ الْمَزْرَعَةَ بِحِمَارِهِ فَصَاحَ بِهِ الْعُمَرِيُّ لَا تُوْطِئْ زَرْعَنَا فَتَوَطَّأَهُ بِالْحِمَارِ حَتَّى وَصَلَ إِلَيْهِ ، وَنَزَلَ وَجَلَسَ عِنْدَهُ وَبَاسَطَهُ وَضَاحَكُهُ وَقَالَ لَهُ : كَمْ غَرِمْتَ عَلَيَّ زَرْعَكَ هَذَا ؟

قالَ : مئةٌ دینارٍ .

قالَ : فَكَمْ تَرَجَوُ أَنْ تُصِيبَ ؟

قالَ : لستُ أعلمُ الغیبَ .

قالَ لَهُ : إِنَّمَا قُلْتُ : كَمْ تَرَجَوُ أَنْ يَجِيئَكَ فِيهِ ؟

قال : أرجو أن يَجِيءَ مِنَّا دينار .
 قال : فَأَخْرَجَ لَهُ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ صِرَّةً فِيهَا ثَلَاثُمِئَةٌ دِينَارٍ ، وَقَالَ : هَذَا زَرْعُكَ عَلَى حَالِهِ
 وَاللَّهِ يَرْزُقُكَ فِيهِ مَا تَرْجُو .
 قال : فَقَامَ الْعُمَرِيُّ قَبْلَ رَأْسِهِ وَسَأَلَهُ أَنْ يَصْفَحَ عَنْ فَارِطِهِ ، فَتَبَسَّمَ إِلَيْهِ أَبُو الْحَسَنِ وَأَنْصَرَفَ .

قال : وَرَاحَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَوَجَدَ الْعُمَرِيَّ جَالِسًا ، فَلَمَّا نَظَرَ إِلَيْهِ قَالَ : اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ
 رسالته

قال : فَوَثِبَ أَصْحَابُهُ إِلَيْهِ .
 فقالوا له : ما قَضَيْتُكَ؟ قَدْ كُنْتَ تَقُولُ غَيْرَ هَذَا
 قال : فَقَالَ لَهُمْ : قَدْ سَمِعْتُمْ مَا قُلْتُ الْآنَ ، وَجَعَلَ يَدْعُو لِأَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَخَاصَمُوهُ
 وَخَاصَمَهُمْ .

فَلَمَّا رَجَعَ أَبُو الْحَسَنِ إِلَى دَارِهِ ، قَالَ لِجُلَسَائِهِ الَّذِينَ سَأَلُوهُ فِي قَتْلِ الْعُمَرِيِّ
 أَيُّمَا كَانَ خَيْرًا مَا أَرَدْتُمْ أَمْ مَا أَرَدْتُ إِنِّي أَصْلَحْتُ أَمْرَهُ بِهَذَا الْمِقْدَارِ الَّذِي عَرَفْتُمْ وَكُفَيْتُ
 بِهِ .

بحار الأنوار - به نقل از حسن بن محمد ، از جدش ، و او از چند تن از یاران امام کاظم
 علیه السلام - : مردی از نوادگان عمر بن خطاب ، در مدینه ، امام کاظم علیه السلام را آزار
 می داد و هر گاه ایشان را می دید ، به علی علیه السلام دشنام می داد . برخی از اطرافیان
 امام کاظم علیه السلام به ایشان گفتند : اجازه بفرمایید این بدکار را به قتل برسانیم .
 امام کاظم علیه السلام آنان را از این کار ، به شدت باز داشت و منع کرد و سراغ [نشانی
 ]مرد دشنام گو را گرفت . گفته شد در فلان منطقه از مدینه کشاورزی می کند .
 امام علیه السلام ، سوار بر مرکب ، به سویش رفت و او را در مزرعه اش دید . با لاغش
 داخل مزرعه شد . آن مرد فریاد زد : زراعت ما را لگدمال مکن!
 امام علیه السلام ، با لاغ از داخل زراعت به سوی مرد رفت تا نزدیک وی رسید . پیاده

شد و در کنارش نشست . با او خوش و بش کرد و به وی فرمود : «چه قدر خسارت بر
 زراعت تو وارد کردم؟»
 مرد گفت : صد دینار
 فرمود : «امید داری چه قدر محصول به دست بیاوری؟»
 گفت : غیب نمی دانم
 فرمود : «گفتم چه قدر امید داری؟»
 گفت : امید دارم دویست دینار محصول به دست آورم
 امام کاظم علیه السلام کیسه ای به وی داد که در آن ، سیصد دینار بود و فرمود : «زراعت
 تو بر جایش باقی است و خداوند ، آنچه امید داری ، به تو روزی می کند» .
 مرد ، به پا خاست و سر ایشان را بوسید و خواست تا از تقصیرش درگذرد . امام علیه
 السلام تبسمی کرد و بازگشت
 امام کاظم علیه السلام به مسجد رفت و مرد دشنام گو را دید که در مسجد ، نشسته است
 . وقتی نگاهش به امام علیه السلام افتاد ، گفت : خداوند ، می داند رسالت خود را کجا
 قرار دهد!
 یاران امام کاظم علیه السلام به سوی آن مرد شتافتند و به وی گفتند : داستان چیست؟ تو
 تا به حال به گونه ای دیگر سخن می گفتی؟!
 مرد گفت : «شنیدید الآن چه گفتم» و شروع به دعا کردن برای امام کاظم علیه السلام
 کرد . گفتگوها میان مرد و یاران امام علیه السلام ادامه یافت . وقتی امام کاظم علیه السلام
 به خانه اش باز می گشت ، به اطرافیانش که [پیش از آن ،
 می خواستند مرد را بکشند ، فرمود : «کاری که شما می خواستید انجام دهید ، بهتر بود
 یا آنچه من انجام دادم؟ من با این مقدار پول ، کارش را اصلاح کردم و از شرش در امان
 گشتم»

حدیث ۲۵۵

امام کاظم علیه السلام :

مَنْ اسْتَشَارَ لَمْ يَعْدَمْ عِنْدَ الصَّوَابِ مَادِحًا ، وَعِنْدَ الْخَطَا عَازِرًا .

امام کاظم علیه السلام : آن که مشورت کند ، در صورت درستی [تصمیمش] ستایشگر را از دست نمی دهد و در صورت خطا ، عذرپذیر را .

الدرّة الباهرة : ص ۳۴ .

حدیث ۲۵۶

امام کاظم علیه السلام :

أَخَذَ أَبِي يَدِي ، ثُمَّ قَالَ : يَا بُنَيَّ ، إِنَّ أَبِي مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَخَذَ يَدِي ، كَمَا أَخَذْتُ يَدَكَ ، وَقَالَ : إِنَّ أَبِي عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ أَخَذَ يَدِي ، وَقَالَ : يَا بُنَيَّ أَفْعَلِ الْخَيْرَ إِلَى كُلِّ مَنْ طَلَبَهُ مِنْكَ ، فَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِهِ فَقَدْ أَصَبْتَ مَوْضِعَهُ ، وَإِنْ لَمْ يَكُنْ مِنْ أَهْلِهِ كُنْتَ أَنْتَ مِنْ أَهْلِهِ ، وَإِنْ شَتَمَكَ رَجُلٌ عَنْ يَمِينِكَ ، ثُمَّ تَحَوَّلَ إِلَى يَسَارِكَ فَاعْتَذَرَ إِلَيْكَ فَاقْبَلْ عُذْرَهُ .

امام کاظم علیه السلام : پدرم دستم را گرفت و فرمود : پسر من! پدرم محمد بن علی علیه السلام (امام باقر علیه السلام) ، دستم را گرفت ، چنان که من ، دست تو را گرفتم و فرمود : «پدرم علی بن حسین علیه السلام (امام سجاد علیه السلام) دستم را گرفت و فرمود : "فرزندم! کار نیک را برای هر که از تو درخواست کرد ، انجام بده . اگر سزاوار آن باشد ، به جایش انجام داده ای و اگر سزاوار آن نباشد ، تو شایسته آنی . اگر مردی تو را از سمت راست دشنام داد و به سمت چپ تو رفت و عذر خواست ، عذرش را بپذیر" .

الکافی : ج ۸ ص ۱۵۲ ح ۱۴۱ .

حدیث ۲۵۷

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ - جَلَّ وَ عَزَّ - يُبْغِضُ الْعَبْدَ النَّوَامَ الْفَارِغَ .

امام کاظم علیه السلام : خداوند عز و جل بنده پُر خواب و بیکار را دشمن می دارد .

الکافی : ج ۵ ص ۸۴ ح ۲ .

حدیث ۲۵۸

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لَمْ يُحَرِّمِ الْخَمْرَ لِاسْمِهَا ، وَلَكِنَّهُ حَرَّمَهَا لِعَاقِبَتِهَا ؛ فَمَا كَانَ عَاقِبَتُهُ عَاقِبَةَ الْخَمْرِ فَهُوَ خَمْرٌ .

امام کاظم علیه السلام : خداوند عز و جل شراب را برای نامش حرام نکرد؛ بلکه به جهت آثار و پیامدهایش حرام کرد و هرچه پیامدش مانند شراب باشد، آن هم شراب است .

الکافی : ج ۶ ص ۴۱۲ ح ۲ .

حدیث ۲۵۹

امام کاظم علیه السلام :

- فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ «يَا أَبَتِ اسْتَجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنْ اسْتَجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ» - : قَالَ لَهَا شُعَيْبٌ : يَا بَنِيَّ هَذَا قَوِيٌّ قَدْ عَرَفْتَهُ بِدَفْعِ الصَّخْرَةِ ، الْأَمِينُ مِنْ أَيْنَ عَرَفْتَهُ؟

قَالَتْ : يَا أَبَتِ ، إِنِّي مَشَيْتُ قُدَّامَهُ ، فَقَالَ : امْشِي مِنْ خَلْفِي فَإِنْ ضَلَّكَ فَأَرشِدْنِي إِلَى الطَّرِيقِ ، فَإِنَّا قَوْمٌ لَا نَنْظُرُ فِي أَدْبَارِ النِّسَاءِ .

امام کاظم علیه السلام : - درباره این سخن خداوند عز و جل به نقل از دختر شعیب ، خطاب به پدر که : «ای پدر! او (موسی) را استخدام کن؛ چرا که بهترین کسی است که استخدام می کنی : هم نیرومند [و هم] امانتدار است» - : شعیب علیه السلام به دخترش گفت : «دخترم! نیرومندی این مرد را با برداشتن سنگ ، دانستی ، امانتداری اش را از

کجا دانستی؟»
 دختر گفت: پدرم! من، پیشاپیش او راه می رفتم. به من گفت: پشتِ سرم حرکت کن
 و اگر اشتباه رفتم، راه را به من نشان بده. زیرا ما مردمانی هستیم که به پشتِ سر زنان،
 نگاه نمی کنیم
 کتاب من لا یحضره الفقیه: ج ۴ ص ۱۹ ح ۴۹۷۴.

حدیث ۲۶۰

امام کاظم علیه السلام :
 سَعَدَ امْرُؤٌ لَمْ يَمُتْ حَتَّى يَرَى خَلْفًا مِنْ نَفْسِهِ .
 امام کاظم علیه السلام: کسی خوش بخت است که نمیرد تا جانشینی از [نسل] خود را
 ببیند
 الکافی: ج ۶ ص ۴ ح ۳، عیون أخبار الرضا: ج ۱ ص ۳۰ ح ۲۲ عن جعفر بن خلف .

حدیث ۲۶۱

امام کاظم علیه السلام :
 مَنْ أَكَلَ الْبَيْضَ وَ الْبَصَلَ وَ الزَّيْتَ زَادَ فِي جُمَاعِهِ، وَمَنْ أَكَلَ اللَّحْمَ بِالْبَيْضِ كَبُرَ عَظْمٌ وَكَلَدَهُ .
 امام کاظم علیه السلام: هر کس تخم مرغ، پیاز و روغن زیتون بخورد، بر توان آمیزش
 او افزوده می شود و هر کس گوشت را با تخم مرغ بخورد، استخوان فرزندش درشت
 خواهد شد
 مکارم الأخلاق: ج ۱ ص ۴۲۵ ح ۱۴۵۱، بحار الأنوار: ج ۱۰۴ ص ۸۴ ح ۴۱.

حدیث ۲۶۲

امام کاظم علیه السلام :

جاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللهِ، مَا حَقُّ ابْنِي هَذَا؟
 قَالَ: تُحَسِّنُ اسْمَهُ وَادَّبَهُ، وَضَعَهُ مَوْضِعًا حَسَنًا.

امام کاظم علیه السلام: کسی خدمت پیامبر صلی الله علیه و آله رسید و گفت: ای پیامبر خدا! حق این فرزند بر من چیست؟

فرمود: «نام او و تربیت او را نیکو گردانی و او را در جایگاه [تربیتی] نیکویی قرار دهی»

الکافی: ج ۶ ص ۴۸ ح ۱، تهذیب الأحکام: ج ۸ ص ۱۱۱ ح ۳۸۴ کلاهما عن درست.

حدیث ۲۶۳

امام کاظم علیه السلام :

أَوَّلُ مَا يَبْرُ الرَّجُلُ وَوَلَدَهُ أَنْ يُسَمِّيَهُ بِاسْمٍ حَسَنٍ، فَلْيُحَسِّنِ أَحَدُكُمْ اسْمَ وَوَلَدِهِ.

امام کاظم علیه السلام: نخستین نیکی انسان به فرزندش، این است که نام نیک بر او نهد.

پس هر کدام از شما باید نام نیک بر فرزندش بگذارد.

الکافی: ج ۶ ص ۱۸ ح ۳، تهذیب الأحکام: ج ۷ ص ۴۳۷ ح ۱۷۴۵ کلاهما عن موسی ابن بکر.

حدیث ۲۶۴

امام کاظم علیه السلام :

لَا يَدْخُلُ الْفَقْرُ بَيْتًا فِيهِ اسْمُ مُحَمَّدٍ أَوْ أَحْمَدَ أَوْ عَلِيٍّ أَوْ الْحَسَنِ أَوْ الْحُسَيْنِ أَوْ جَعْفَرًا أَوْ طَالِبٍ أَوْ عَبْدِ اللهِ، أَوْ فَاطِمَةَ مِنَ النِّسَاءِ.

امام کاظم علیه السلام: به خانه ای که در آن نام محمد یا احمد یا علی یا حسن و یا حسین یا جعفر یا طالب یا عبد الله و یا فاطمه، از زنان، باشد، فقر وارد نمی شود.

الکافی : ج ۶ ص ۱۹ ح ۸ ، تهذیب الأحکام : ج ۷ ص ۴۳۸ ح ۱۷۴۸ کلاهما عن سلیمان الجعفری .

حدیث ۲۶۵

امام کاظم علیه السلام :

إِذَا وَعَدْتُمْ الصَّبِيَانَ فَفُوا لَهُمْ ؛ فَإِنَّهُمْ يَرُونَ أَنَّكُمْ الَّذِينَ تَرَزُقُونَهُمْ ، إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَيْسَ يَغْضَبُ لَشَيْءٍ كَغَضَبِهِ لِلنِّسَاءِ وَالصَّبِيَانِ .

امام کاظم علیه السلام : هرگاه به کودکان وعده دادید ، بدان وفا کنید ؛ چرا که آنان بر این باورند که شما روزی شان را می دهید . بی گمان ، خداوند عز و جل آن گونه که به خاطر زنان و کودکان خشمگین می شود ، برای چیز دیگری خشم نمی گیرد .

الکافی : ج ۶ ص ۵۰ ح ۸ عن کلب الصیداوی ، عدّه الداعی : ص ۷۵ .

حدیث ۲۶۶

امام کاظم علیه السلام :

إِنَّ أَبْدَانَكُمْ لَيْسَ لَهَا ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ ، فَلَاتَبِعُوهَا بَغِيرَهَا .

امام کاظم علیه السلام فرمود :

همانا بدنهای شما را بهایی جز بهشت نیست .

پس آنرا به غیر بهشت نفروشید .

تحف العقول ، ص ۳۸۹ .

حدیث ۲۶۷

امام کاظم علیه السلام :
 الْمَغْبُورُ مَنْ غَبِنَ مِنْ عُمَرِهِ سَاعَةً.
 امام کاظم علیه السلام فرمود:
 زیانکار، کسی است که
 ساعتی از عمر خویش را باخته است.
 حیات الامام موسی بن جعفر علیه السلام، ج ۱ ص ۲۸۰.

حدیث ۲۶۸

امام کاظم علیه السلام :
 تَفَقَّهُوا فِي دِينِ اللَّهِ ،
 فَإِنَّ الْفَقْهَ الْمُبْتِغِيَّ الْبَصِيرَةَ وَتَمَامَ الْعِبَادَةِ.
 امام کاظم علیه السلام فرمود:
 در دین خدا دانا شوید،
 همانا دین شناسی و فقه،
 کلید بصیرت و کمال عبادت است.
 مسند الامام کاظم علیه السلام، ج ۳ ص ۲۴۹.

حدیث ۲۶۹

امام کاظم علیه السلام :
 مَنْ بَدَّرَ وَأَسْرَفَ
 زَالَتْ نِعْمَتُهُ.
 از امام کاظم علیه السلام روایت است:
 هر کس ولخرجی و اسراف کند،

نعمت از دستش می رود.
بحارالانوار، ج ۷۵ ص ۳۲۷.

حدیث ۲۷۰

امام کاظم علیه السلام :
مَنْ أَبْطَرَهُ
الْفَقْرُ الْغِنَى.
امام موسی بن جعفر علیه السلام فرمود:
کسی که زاده فقر باشد،
ثروتمندی او را به طغیان و سرمستی می کشد.
مسندالامام الکاظم علیه السلام ، ۲ ص ۳۵۷.

حدیث ۲۷۱

امام کاظم علیه السلام :
وَجَدْتُ
أَوَّلَهَا
وَالثَّانِيَةَ
وَالثَّلَاثَةَ
وَالرَّابِعَةَ
عِلْمِ النَّاسِ
أَنْ تَعْرِفَ
أَنْ تَعْرِفَ
أَنْ تَعْرِفَ
امام کاظم علیه السلام فرمود:
دانش مردم را در چهار چیز یافتم:
اول: آنکه پروردگارت را بشناسی،
دوم: آنکه بدانی با تو و برای تو چه کرده است،

سوم: آنکه بدانی از تو چه خواسته است،
چهارم: آنکه بدانی چه چیز تو را از دینت بیرون می کند.
کشف الغمّه، ج ۳ ص ۴۵.

حدیث ۲۷۲

امام	کاظم	علیه	السلام	:
اذا	كَانَ	ثَلَاثَةً	فِي	بَيْتٍ
فَلَا يَتَنَاجَى	اِثْنَانٍ	دُونَ	صَاحِبَهُمَا،	
فَإِنَّ	ذَلِكَ	مِمَّا	يَغْمُهُ.	

امام کاظم علیه السلام فرمود:
هر گاه سه نفر در خانه ای هستند، دو نفرشان جدا از رفیق خود، نجوا و صحبت در گوشی نکنند، چرا که این کار، او را اندوهگین می سازد.
مسند الامام الكاظم علیه السلام، ج ۱ ص ۴۹۷.

حدیث ۲۷۳

امام	کاظم	علیه	السلام	:
مَثَلُ	الدُّنْيَا	مَثَلُ	مَاءِ	الْبَحْرِ
كُلَّمَا	شَرِبَ	مِنْهُ	الْعَطْشَانُ	
ازداد	عَطْشًا	حَتَّى	يَقْتُلَهُ.	

از وصایای امام کاظم علیه السلام به هشام:
مثل دنیا، همچون آب دریاست (که شور است).
تشنه هر چه از آن بنوشد،

تشنه تر می شود، تا آنکه او را می کشد.
بحارالانوار، ج ۷۵ ص ۳۱۱.

حدیث ۲۷۴

امام	کاظم	علیه	السلام	:
بُسْ	ذَا	وَجْهَيْنِ	وَذَا	عَبْدُ
يَكُونُ	أَخَاهُ	إِذَا	شَاهِدَهُ	لِسَانَيْنِ
يُطْرَى	إِذَا	غَابَ	عَنَّهُ.	شَاهِدَهُ
وَيَأْكُلُهُ	سَخْنَانَ	أَمَامَ	كَاطِمِ	عَلَيْهِ
از	سرخان	امام	کاظم	علیه
بد بنده ای است،	بنده ای	که	دورو	و
هرگاه	برادر	دینی	اش	را
او	را	می	ستاید	و
و	پشت	سرش	(بابد گویی)	او
			را	می
			خورد!	

بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۳۱۰.

حدیث ۲۷۵

امام	کاظم	علیه	السلام	:
الْمُصِيبَةُ	وَلِلْجَاذِعِ	لِلصَّابِرِ	وَاحِدَةٌ	اِثْنَتَانِ.
امام	کاظم	علیه	السلام	فرمود:
مصیبت،	برای	انسان	شکیبا	یکی

و برای بی تابى کننده دو تا مى شود!
بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۲۶.

حدیث ۲۷۶

امام کاظم علیه السلام :
أَفْضَلُ مَا يَتَقَرَّبُ بِهِ الْعَبْدُ إِلَى اللَّهِ بَعْدَ الصَّلَاةِ وَ تَرْكُ الْحَسَدِ وَالْعُجْبِ وَالْفَخْرِ.
امام کاظم علیه السلام فرمود:

پس از خداشناسی، برترین کاری که بنده به وسیله آن به خداوند نزدیک می شود عبارت است از:
نماز، نیکی به پدر و مادر،
و ترک حسد و خودپسندی و فخر فروشی.
تحف العقول، ص ۳۹۱.

حدیث ۲۷۷

امام کاظم علیه السلام :
أَسْتَحْيُوا مَنْ مِنَ النَّاسِ فِي سَرَائِرِكُمْ عُلَانِيَتِكُمْ.
امام کاظم علیه السلام فرمود:
در پنهان هایتان از خداوند شرم کنید،
همچنان که در آشکار خود

از مردم خجالت می کشید.
تحف العقول، ص ۳۹۴

حدیث ۲۷۸

امام	کاظم	علیه	السلام	:
انَّ	لِلَّهِ	عَلَى	النَّاسِ	حُجَّتَيْنِ
حُجَّةٌ	ظَاهِرَةٌ	وَحُجَّةٌ	بَاطِنَةٌ،	
فَأَمَّا	الظَّاهِرَةُ	فَالرُّسُلُ	وَالنَّبِيَاءُ	وَالْأُمَّةُ،
وَأَمَّا	الْبَاطِنَةُ			فَالْعُقُولُ.

امام کاظم علیه السلام درسرخان خود به هشام بن حکم فرمود:
خداوند را بر مردم دو حجت است:
حجتی آشکار و حجتی پنهان و درونی.
اما «حجت آشکار»، رسولان و پیامبران و امامانند.
اما «حجت باطنی»، عقلهاست.

اصول کافی ج ۱ ص ۱۶

حدیث ۲۷۹

امام	کاظم	علیه	السلام	:
أَدَاءُ	الْأَمَانَةِ	وَالصِّدْقُ	يَجْلِبَانِ	الرِّزْقَ،
وَالْخِيَانَةُ	وَالْكَذِبُ	يَجْلِبَانِ	الْفَقْرَ	وَالنِّفَاقَ.
امام	کاظم	علیه	السلام	فرمود:
امانت	داری	و راستی،	روزی	آور است،

و خیانت و دروغ، فقر و نفاق می آورد.
تحف العقول، ص ۴۰۳.

حدیث ۲۸۰

امام کاظم علیه السلام :
ثَلَاثَةٌ يُجْلِينَ الْبَصَرَ: النَّظْرُ إِلَى الْخُضْرَةِ وَالنَّظْرُ إِلَى الْمَاءِ الْجَارِي وَالنَّظْرُ إِلَى الْوَجْهِ الْحَسَنِ.
از سخنان امام کاظم علیه السلام است:
سه چیز است که چشم را روشن و پر نور می کند:
نگاه به سبزه،
نگاه به آب جاری،
و نگاه به چهره زیبا.
خصال، شیخ صدوق، ص ۹۲.

حدیث ۲۸۱

امام کاظم علیه السلام :
لَيْسَ الْأَلَّا لِلزَّوْجَةِ الْقُبْلَةُ وَعَلَى وَالْوَلَدِ الصَّغِيرِ.
امام کاظم علیه السلام فرمود:
بوسه زدن بر خردسال، دهان،
جز نسبت به همسر و فرزند خردسال، روا نیست.
بحار الانوار، ج ۷۵ ص ۳۲۱.

حدیث ۲۸۲

امام	کاظم	علیه	السلام	:
ثَلَاثَةٌ	يَسْتَظْلُونَ	بِظِلِّ	عَرْشِ	اللَّهِ
يَوْمَ	لَاظِلُّ	الْأَ	ظِلُّهُ:	
رَجُلٌ	زَوْجَ	أَخَاهُ	الْمُسْلِمِ،	
أَوْ			أَخْدَمَهُ،	
أَوْ كَتَمَ		لَهُ	سِرًّا.	
امام	هفتم		فرمود:	

سه کس اند که در روز قیامت، که هیچ سایه ای جز سایه عرش الهی نیست، در پناه سایه عرش خداوندند:

مردی	که	برای	برادر	دینی	اش	زن	بگیرد،
یا	به	او	او	خدمت	کند،		
یا	راز	او	او	را	نگهدارد.		

بحار الانوار، ج ۷۲ ص ۷۰.

حدیث ۲۸۳

امام	کاظم	علیه	السلام	:
مَنْ	لَمْ	يَعْرِفِ	الزِّيَادَةَ	عَلَى
وَمَنْ	كَانَ	أَلَى	النَّقْصَانِ	فَهُوَ
فَالْمَوْتُ	خَيْرٌ	لَهُ	مِنَ	الْحَيَاةِ.
امام	موسی	بن	جعفر	علیه
هر کس	که	در	خود،	افزایش
پیوسته	در	حال	کاهش	و
و	هر کس	که	بیشتر	رو
			به	نقصان
			و	کاهش
			رود،	

مرگ برای او بهتر از زندگی است.
کشف الغمه، ج ۳ ص ۴۲.

حدیث ۲۸۴

امام کاظم علیه السلام :
مَنْ سَرَّ مُؤْمِنًا فَبِاللَّهِ بَدَأَ
وَبِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ثَلَاثًا.
امام کاظم علیه السلام به علی بن یقین فرمود:
هر کس مؤمنی را شاد سازد،
اول خدا را شاد کرده است،
دوم پیامبر خدا صلی الله علیه و آله را،
و در مرحله سوم، ما را.
بحار الانوار، ج ۷۱ ص ۳۱۴.

حدیث ۲۸۵

امام کاظم علیه السلام :
إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا فِي الْأَرْضِ يَسْعَوْنَ
فِي حَوَائِجِ النَّاسِ الْقِيَامَةَ.
معمّر بن خلاد گوید شنیدم که امام کاظم علیه السلامی فرمود:
خداوند را در روی زمین بندگانی است
که در تأمین نیازهای مردم می کوشند.
آنان در روز قیامت، ایمن اند.
وسائل الشیعه، ج ۱۱ ص ۵۸۲.

حدیث ۲۸۶

امام کاظم علیه السلام :

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُحَاسِبْ نَفْسَهُ كُلَّ يَوْمٍ
فَإِنْ عَمِلَ حَسَنًا اسْتَزَادَ اللَّهَ
وَأَنْ عَمِلَ سَيِّئًا اسْتَغْفَرَ اللَّهَ مِنْهُ وَتَابَ إِلَيْهِ.

امام کاظم علیه السلام فرمود:

کسی که هر روز به حساب خود نرسد، از ما نیست.
پس اگر کار نیک کرده است، از خداوند توفیق بیشتر آن را بخواهد،
و اگر کار بد کرده است، از آن کار استغفار کند و به سوی خدا توبه نماید.
وسائل الشیعه، ج ۱۱ ص ۳۷۷.

حدیث ۲۸۷

امام کاظم علیه السلام :

لَا تَسْتَكْثِرُوا كَثِيرَ الْخَيْرِ
وَلَا تَسْتَقْلُوا قَلِيلَ الذُّنُوبِ،
فَإِنَّ قَلِيلَ الذُّنُوبِ يَجْتَمِعُ حَتَّى يَكُونَ كَثِيرًا.

امام کاظم علیه السلام فرمود:

کار نیک بسیار را، زیاد نشمارید،
و گناهان کم را هم کم به حساب نیاورید،
چرا که گناهان اندک، جمع می شوند،
تا آنکه گناه بزرگ و بسیار می گردند.

امالی، شیخ مفید، ص ۱۵۷

حدیث ۲۸۸

امام کاظم علیه السلام :
 كَفَى وَبِمَمَرٍ
 بِالتَّجَارِبِ الْأَيَّامِ
 تَأْدِيبًا عِظَةً.
 امام کاظم علیه السلام فرمود:
 تجربه ها برای موعظه و پند، کافی است.
 و گذشت روزها برای موعظه و پند، کافی است.
 حیاة الامام موسی بن جعفر علیه السلام، ج ۱ ص ۲۵۶.

حدیث ۲۸۹

امام کاظم علیه السلام :
 أَيَّاكَ أَنْ يَرَاكَ اللَّهُ فِي مَعْصِيَةٍ نَهَاكَ عَنْهَا
 وَأَيَّاكَ أَنْ يَفْقِدَكَ اللَّهُ عِنْدَ طَاعَةٍ أَمَرَكَ بِهَا.
 از امام کاظم علیه السلام:
 پرهیز که خداوند، تو را در معصیتی ببیند که از آن نهی کرده است،
 و پرهیز که خداوند تو را در طاعتی نیابد که به آن فرمان داده است.
 مسند الامام الكاظم علیه السلام، ج ۳ ص ۲۴۶ و ۲۴۸.

حدیث ۲۹۰

امام کاظم علیه السلام :
 أَعَزُّ مِنْ الْجَبَلِ،
 يُسْتَقَلُّ بِالْمَعَاوِلِ
 لَأَيْسَرُ لِدِينِهِ
 بَشَى.
 امام کاظم علیه السلام :
 آرزوئی از کوه،
 با کوهنوردی آسانتر
 برای دینش است.
 بَشَى.

امام کاظم علیه السلام فرمود: مؤمن سرسخت تر از کوه است. کوه با کلنگ کنده می شود، اما از دین مؤمن هیچ چیز کاسته و کم نمی گردد. حیاة الامام موسی بن جعفر، ج ۱ ص ۲۷۵.

حدیث ۲۹۱

امام کاظم علیه السلام : اَيَّاكَ أَنْ تَمْنَعَ فِي طَاعَةِ اللَّهِ فَتُنْفِقَ مِثْلِيهِ فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ . فرمود: مبادا که از خرج کردن در راه اطاعت خدا دریغ کنی، که در نتیجه دو برابر آن را در نافرمانی خدا خرج کنی! مسند الامام الكاظم عليها السلام ج ۳ ص ۲۴۷.

حدیث ۲۹۲

امام کاظم علیه السلام : اِنَّ الْحَرَامَ لَيَنْمِي وَاِنْ نَمِيَ لَأُبَارِكُ لَهُ فِيهِ، وَمَا أَنْفَقَهُ لَمْ يُوجَرْ عَلَيْهِ وَمَا خَلَفَهُ كَانَ زَادَهُ إِلَى النَّارِ . فرمود: مال حرام نمی رشد و اگر هم افزایش یابد برکت ندارد، و آنچه را هم که از حرام، انفاق کند، پاداش ندارد،

و آنچه راهم که باقی گذارد، رهتوشه او به سوی آتش جهنم است. مسندالامام کاظم علیه السلام ج ۲ ص ۳۷۹.

حدیث ۲۹۳

امام کاظم علیه السلام :
 مَنْ طَلَبَ هَذَا الرِّزْقَ مِنْ حَلِّهِ لِيَعُودَ بِهِ عَلَى عِيَالِهِ وَنَفْسِهِ كَانَ كَالْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.
 از امام کاظم علیه السلام روایت است:
 هر کس این روزی را از راه حلال بجوید، تا به خانواده و به خودش برگرداند (و خرج خود و خانواده کند) همچون جهادگر در راه خداست.
 تهذیب، ج ۶، ص ۱۸۴.

حدیث ۲۹۴

امام کاظم علیه السلام :
 أَلْتَحَدَّثُ بِنِعْمِ اللَّهِ شُكْرٌ وَتَرَكْتُ ذَلِكَ كُفْرًا، فَارْبُطُوا نِعَمَ رَبِّكُمْ بِالشُّكْرِ وَحَصِّنُوا أَمْوَالَكُمْ بِالزَّكَاةِ.
 از امام کاظم علیه السلام فرمود:
 یاد کردن نعمتهای الهی «شکر» است، و ترک آن ناسپاسی است. پس نعمتهای پروردگار را به شکر پیوند دهید،

وداراییهای خود را با پرداخت زکات، حفظ کنید.
 حیاة الامام موسی بن جعفر علیه السلام، ج ۱ ص ۲۴۸.

حدیث ۲۹۵

امام کاظم علیه السلام :
 لَا تُضَيِّعْ حَقَّ أَخِيكَ إِتْكَالاً عَلَى مَا بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ،
 فَإِنَّهُ لَيْسَ بِأَخٍ مِّنْ ضَيَّعَتْ حَقُّهُ.
 امام کاظم علیه السلام فرمود:
 حق برادر دینی خود را، به اتکای دوستی و رفاقت میان خود و او، ضایع مکن، زیرا کسی
 که حقش را تباه کنی، دیگر «برادر» نیست!
 حیاة الامام موسی بن جعفر علیه السلام، ج ۱ ص ۲۸۰.

حدیث ۲۹۶

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّمَا يُحْتَاجُ مِنَ الْإِمَامِ إِذَا قَالَ صَدَقَ،
 وَإِذَا وَعَدَ أَنْجَزَ، وَإِذَا حَكَّمَ عَدَلَ.
 از سخنان امام کاظم علیه السلام:
 از امام و پیشوا، این مورد نیاز است که:
 هرگاه سخن می گوید، راست بگوید،
 و چون وعده می دهد، وفا کند،
 و چون حکم می کند، به عدالت رفتار کند.
 حیاة الامام موسی بن جعفر علیه السلام، ج ۱ ص ۲۸۰.

حدیث ۲۹۷

امام کاظم علیه السلام :
 لَأَقَامَهُ مِنَ الْقَطْرِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا.
 لَأَقَامَهُ مِنَ الْقَطْرِ أَرْبَعِينَ صَبَاحًا.
 امام کاظم علیه السلام فرمود:
 بر پاداشتن و اجرای حدّ برای خدا، در روی زمین
 سودمندتر از باران چهل روز است.
 تهذیب، ج ۱۰، ص ۱۴۶، ح ۵۷۳.

حدیث ۲۹۸

امام کاظم علیه السلام :
 لَيْسَ مِنْ دَوَاءِ الْإِلَّا وَهُوَ يَهِيجُ دَاءً
 وَلَيْسَ شَيْءٌ فِي الْبَدَنِ أَنْفَعَ مِنْ أَمْسَاكِ الْيَدِ،
 إِلَّا عَمَّا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ.
 امام کاظم علیه السلام فرمود:
 هیچ دارویی نیست؛ مگر آنکه دردی را تحریک می کند.
 برای بدن، چیزی سودمندتر از امساک و نخوردن نیست،
 مگر آنچه که مورد نیاز بدن باشد.
 مسند الامام الكاظم عليه السلام، ج ۳ ص ۲۵۶.

حدیث ۲۹۹

امام کاظم علیه السلام :
 لَوْ أَنَّ النَّاسَ قَصَدُوا فِي الطَّعَامِ
 لَأَسْتَقَامَتْ أَبْدَانُهُمْ.
 امام کاظم علیه السلام فرمود:
 اگر انسانها در خوردن
 اعتدال داشتند، بدنهایشان
 مستقام می شد.

عمرو بن ابراهیم گوید: شنیدم که امام کاظم علیه السلامی فرمود: اگر مردم در خوراک، میانه روی داشته باشند، بدنهایشان استوار و سلامت می شود. محاسن برقی، ص ۴۳۹.

حدیث ۳۰۰

امام کاظم علیه السلام :
 أَلْحَمُ يُنْبِتُ اللَّحْمَ، مَنْ أَدْخَلَ جَوْفَهُ
 لُقْمَةً شَحْمٍ أَخْرَجَتْ مِثْلَهَا دَاءً.
 موسی بن بکر گوید شنیدم که امام کاظم علیه السلامی فرمود: «گوشت»، گوشت را می رویاند، هر کس یک لقمه «چربی» وارد بدن خود کند، به همان اندازه «درد» پدید می آورد. محاسن برقی، ص ۴۶۵.

حدیث ۳۰۱

امام کاظم علیه السلام :
 كَثْرَةُ الْهَمِّ تُوْرَثُ الْهَرَمَ.
 امام کاظم علیه السلام فرمود:
 اندوه بسیار، پیری می آورد. مسند الامام الكاظم، ج ۳ ص ۲۶۵.

حدیث ۳۰۲

امام	كاظم	عليه	السلام	:
مَنْ	ذَكَرَ	رَجُلًا	مِنْ	خَلْفِهِ،
بِمَا	هُوَ فِيهِ	عَرَفَهُ	النَّاسُ	لَمْ
وَمَنْ	ذَكَرَهُ		مِنْ	خَلْفِهِ،
بِمَا	هُوَ فِيهِ	مِمَّا	لَا	يَعْرِفُهُ
وَمَنْ	ذَكَرَهُ	بِمَا	لَيْسَ	فِيهِ
امام	كاظم	عليه	السلام	فرمود:

هر کس پشت سر دیگری، چیزی بگوید که در او هست و مردم هم آن را می دانند، او را غیبت نکرده است.

هر کس پشت سر او چیزی بگوید که در او هست ولی مردم آن را نمی دانند، غیبتش را کرده است.

و هر کس چیزی درباره کسی بگوید که در او نیست، به او بهتان زده است.

اصول کافی، ج ۲ ص ۳۵۸.

حدیث ۳۰۳

امام	كاظم	عليه	السلام	:
أَلْعَجَبُ		كُلِّ		الْعَجَبِ
لِلْمُحْتَمِينَ	مِنْ	الطَّعَامِ		وَالشَّرَابِ
مَخَافَةَ	الدَّاءِ	أَنْ	يَنْزِلَ	بِهِمْ،
كَيْفَ	لَا يَحْتَمُونَ	مِنْ		الدُّنُوبِ
مَخَافَةَ	النَّارِ	إِذَا	اشْتَعَلَتْ	فِي
امام	كاظم	عليه	السلام	فرمود:

شگفتا! شگفتا!

از آنان که از خوردنی و آشامیدنی پرهیز می کنند، از بیم آنکه درد، بر آنان فرود آید، چگونه از گناهان پرهیز نمی کنند، از بیم آتش، آنگاه که در بدنهایشان شعله افکند! مسند الامام کاظم علیه السلام، ج ۳ ص ۲۵۱.

حدیث ۳۰۴

امام کاظم علیه السلام :
 لَا تَمْنَحُوا الْجُهَّالَ الْحِكْمَةَ فَتَظْلَمُوا هَا،
 وَلَا تَمْنَعُوا أَهْلَهَا فَتَظْلَمُوهُمْ.
 از وصایای امام کاظم علیه السلام به هشام: «حکمت» را به نادانان ندهید، که به حکمت ظلم کرده اید و آن را از اهلش دریغ نکنید، که به آنان ستم کرده اید. بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۳۰۳.

حدیث ۳۰۵

امام کاظم علیه السلام :
 إِنَّ الزَّرْعَ يَنْبُتُ فِي السَّهْلِ وَلَا يَنْبُتُ فِي الصَّفَا،
 فَكَذَلِكَ الْحِكْمَةُ تَعْمُرُ فِي الْقَلْبِ الْمُتَوَاضِعِ
 وَلَا تَعْمُرُ فِي الْقَلْبِ الْمُتَكَبِّرِ الْجَبَّارِ.
 امام موسی بن جعفر علیه السلام فرمود: زراعت، در زمین هموار می روید، نه در سنگلاخ. حکمت هم در دل متواضع، آباد می شود،

نه در دل متکبر و گردنکش.
بحارالانوار، ج ۷۵ ص ۳۱۲.